

Riksdagens protokoll

2010/11:117

Torsdagen den 16 juni

Kl. 12.00 – 16.28

Protokoll
2010/11:117

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 10 juni.

2 § Anmälan om ordförande i utskott

Talmannen anmälde att *Ulf Berg* (M) valts till ordförande i skatteutskottet under tiden den 1 september–31 december under *Henrik von Sydows* (M) ledighet.

3 § Anmälan om inkommet protokollsutdrag från utskott

Talmannen meddelade att ett utdrag ur prot. 2010/11:38 för tisdagen den 14 juni i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag inkommit från justitieutskottet.

4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:
2010/11:FPM120 Revidering av fleråriga budgetramen till följd av forskningsprojektet ITER:s ytterligare finansieringsbehov
KOM(2011)226 till finansutskottet

5 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Motion
2010/11:Fi16 till finansutskottet

EU-dokument
KOM(2011)327 till justitieutskottet

Föredrogs
finansutskottets utlåtande 2010/11:FiU27
Europeiskt ramverk för hantering av banker i kris (KOM(2010)579).

Anf. 1 JOHNNY SKALIN (SD):

Herr talman! Finanskrisen avslöjade, precis som man konstaterar i finansutskottets utlåtande, betydande brister i krishanteringen på de europeiska finansmarknaderna. Bristerna ledde inte bara till att kostnaderna för krisen lastades på många av Europas skattebetalare, utan bristerna föranledde också att krisen fördjupades onödigt mycket på grund av de påtagliga spridningseffekterna, vilket inte minst påverkade det svenska finanssystemet.

Att Europas länder nu genomför genomsyner av det finansiella ramverket är därför endast att betrakta som sunt, positivt och naturligt. Än mer positivt får dessa genomsyner betraktas genom att det finansiella systemet är mer sammanflätat nu än någonsin förr. Men att det är sunt i sig att efter en allvarlig kris utvärdera vad som gick fel för att sedan korrigera misstagen som föranledde situationen kan emellertid inte tas till intäkt för eller ses som en skyldighet till att låta upprätthålla tvingande och lika regelverk över hela unionen. Eftersom vi alla känner till vilka det är som innehar den verkliga makten och möjligheten att påverka besluten inom Europeiska unionen, och eftersom ett redan inrättat regelverk får till följd att Sveriges möjligheter att därefter ändra innehållet i detsamma är i det närmaste obefintliga, har vi tvärtemot snarast en skyldighet att noga överväga vilka beslut som gynnar våra svenska förhållanden bäst.

Om vi ser på saken i detta ljus har Sveriges regelverk fungerat bättre eller betydligt bättre än i flertalet av de tongivande EU-länderna. Som en följd av våra erfarenheter och kunskaper på området föreslår foljdriktigt finansutskottet i utlåtandet mycket viktiga justeringar och tillägg i förhållande till EU:s förslag till ett gemensamt regelverk. Man föreslår dessa justeringar utan att försvara Sveriges självbestämmanderätt, vilket gör att det inte går att försäkra att dessa justeringar och tillägg också fortsättningsvis tillåts vara rådande i det svenska regelverket.

Min poäng är att det är både mycket enkelt och snabbt gjort av EU att anta nya kompetenser. Det är för oss här i kammaren att bara trycka på ja-knappen vid voteringen. Desto svårare blir det senare att backa tillbaka. Eftersom Sveriges linje gentemot EU dessutom visar sig vara så pass särskiljande, där kommissionen helt på tvärs med den svenska vägen anser att ett tillfälligt förstatligande för att därigenom undvika att belasta skattebetalarna är bankernas problem och ska ses som en absolut sista utväg, blir det än svårare att ställa sig bakom EU:s initiativ i denna så fundamentalt systemviktiga fråga.

Om det i EU föreslagna regelverket tillåts vinna laga kraft i Sverige, om en ny finanskris motsvarande den vi hade 2008–2009 skulle inträffa, skulle de svenska skattebetalarna tvingas att betala mellan 25 och 30 miljarder per år för att rädda bankerna utan möjlighet att få tillbaka pengarna, som finns med dagens regelverk. Om flera storbanker dessutom skulle gå omkull skulle notan bli flerfaldigt större. Hela nyttan med

kommissionens förslag, i första hand om man vill genomföra ett tvingande regelverk, borde vara att undvika ett överdrivet risktagande. Det smetas dessutom ut av att hela förslaget i första hand inriktas på att hantera banker i kris, inte på en bredare diskussion om hur en systemkris ska hanteras.

På område efter område flyttar denna församling bort makt från svenska folket till den europeiska jättelika byråkratiska kolossen Europeiska unionen, trots att makten över Sverige enligt regeringsformen ska utgå från dess egna medborgare.

Finansutskottets synpunkter i utlåtandet är i huvudsak kritiska till EU:s förslag och är i det mesta i linje med Sverigedemokraternas åsikter i frågan. Dess värre är utskottets linje likväl positiv till att låta EU få makten att omstöpa det svenska regelverket till deras egna agenda eftersom man inte mer tydligt markerar sin ståndpunkt. Det är en djupt olycklig väg att gå.

Herr talman! Jag vill därför avvisa utskottets mening att underordna Sverige ett tvingande EU-gemensamt regelverk för bankkrishantering. Jag yrkar av den anledningen bifall till SD:s motivreservation i FiU27.

Anf. 2 BO BERNHARDSSON (S):

Herr talman! Just nu pågår ett skakande grekiskt drama. Det är också ett europeiskt drama. Det har bäring på det ämne vi behandlar, även om just den grekiska krisen i hög grad har också andra orsaker och är självförvållad än vad gäller finanskrisen i stort.

Vi diskuterar ett europeiskt ramverk för hantering av banker i kris. Vi gör det mot bakgrund av finanskrisen. Målet med ramverket är att bidra till att förhindra att nya kriser uppstår och att om de gör det hålla medborgaren i gemen och skattebetalaren skadeslös så långt det är möjligt.

Varför drabbade finanskrisen oss? Den drabbade oss därför att ansvaret hade kopplats loss från risktagande och vinstmöjligheter. Vi kan inte i längden ha det så att medan vinsterna är en privatsak socialiseras förlusterna. Finanskrisen drabbade oss därför att finansmarknaderna har blivit alltmer integrerade och gränsöverskridande medan tillsynen har stannat i det nationella rummet. Den drabbade oss därför att tillsynen har varit otillräcklig och kraven på finansbolagen, bankerna och deras ägare har varit alltför svaga. Den drabbade oss därför att bank- och finanssektorn har tillåtit växa enskilda stater över huvudet flera gånger om. Den drabbade oss därför att transparensen vad gäller tillgångar, risker och innehåll i så kallade finansiella instrument är dålig.

Det är svårt att veta var osäkerheter och risker finns. Vi kan bara se på oss själva när vi diskuterar olika instrument i utskottet och dessa bokstavsförkortningar. Det är inte alldeles enkelt att hålla reda på vad som pågår. Det är naturligtvis en av orsakerna till att kriserna uppstår. När rädslan börjar gripa tag i marknaden och ingen riktigt säkert vet vad som pågår och var riskerna finns sprider den sig som en löpeld och riskerar att förlama hela marknaden. Det var precis vad som hände under finanskrisen. Alla satt still därför att ingen vågade och ingen visste var riskerna fanns.

Prot. 2010/11:117

16 juni

*Europeiskt ramverk
för hantering av
banker i kris*

Kostnaden för de här bristerna i finanssystemet och i banksektorn betalas av alla, i mycket hög grad av den gemensamma sektorn, fast några betalar mycket mer än andra. Priset är växande arbetslöshet, social nedrustning, minskade investeringar i infrastruktur, utbildning och forskning. Priset betalas i dag i form av drakoniska sparprogram och privatiseringar i Baltikum, Irland, Island och Grekland. Det är faktiskt så just nu, skulle jag vilja säga, att Europa håller på att backa in i framtiden. Det är ganska sorgligt.

De politiska riskerna i det som sker är överhängande. Vi har redan sett en del obehagliga fenomen. Risker är nämligen att missnöjet växer och att reaktionära, nationalistiska strömningar tar över och får ökat politiskt stöd. Ja, risken är ytterst att samarbetet krackelerar ordentligt. Det får inte ske, för om vi inte har ett Europasamarbete som fungerar måste vi uppfinna det igen, enligt min uppfattning.

Jodå – man kan säga att grekerna har i hög grad sig själva att skylla, om vi nu tar Grekland som är så aktuellt. Man måste ha koll på sina finanser. Intäkterna måste över tid balansera utgifterna. Den som är i skuld är icke fri, som en partivän till mig en gång uttryckte det.

Men vad gäller till exempel Irland och Island är bilden betydligt mer komplicerad. Irland hade ett par år innan krisen slog till lysande offentliga finanser. Vi minns alla resonemangen och bilderna av den keltiska tigern. Statsskulden var under kontroll, och det rådde balans mellan inkomster och utgifter. I det fallet och i många andra fall blir banksektorns och den privata sektorns ansvar mycket tydligare, men det är skattebetalarna och gemensam verksamhet som får betala krisen. Och en del får betala mycket mer än andra.

Herr talman! Vi har i denna kammare redan beslutat om en del förslag som ska förhindra nya finanskriser och rätta till obalanser i det finansiella systemet. Och andra är på gång. Det handlar om skärpta krav på eget kapital. Det handlar om nya tillsynsmyndigheter och bättre tillsyn. Det handlar om att genomföra bättre stresstester för bankerna och så vidare. Det pågår ett arbete.

Nu diskuteras alltså ett europeiskt ramverk för att göra det möjligt att avveckla banker i kris, se till att ägarna får betala och att skattebetalare så långt möjligt hålls skadeslösa.

När vi för en tid sedan hade en utfrågning, som finns redovisad i vårt utlåtande, med ansvarige kommissionären Barnier och företrädare för svenska myndigheter ställde jag frågan ungefär så här: Skulle den senaste finanskrisen ha kunnat förhindras om detta ramverk varit på plats redan när krisen började rulla i gång? Utan att jag återoppar enskilda svar vill jag nog tolka det ganska klart som att svaret var: Nej, det räcker inte.

När det gäller den svenska synen på det här ramverket finns det en bred enighet i riksdagen. Banker, stora som små, måste kunna avvecklas. Bankägare och kreditgivare måste stå för kostnaderna, inte skattebetalarna. Vi säger att förslaget till ramverk kan accepteras, men då med viktiga förändringar och tillägg. Enskilda länder måste kunna gå längre, till exempel när det gäller krav på kapitaltäckning. Diskussionen om hur en stor systemkris ska hanteras måste fortsätta. Vi är inte framme på långa vägar. Staten måste kunna ta över banker för kortare eller längre tid. Det tycker inte kommissionen, men det tycker vi.

Vi ser också en fara för att myndighetsroller och ägarroller blandas samman på ett olyckligt sätt när vi utgår från kommissionens förslag. Men ägarna har ansvaret, och måste ha ansvaret, tills staten tar över och driver banken. Ägande och ansvar måste följas åt.

Utskottet gör också ett annat viktigt medskick till kommissionen, och till oss själva – om man nu kan göra medskick till sig själv, men det kan man väl.

Det som hänt för ju tankarna till bilden om hur svansen viftar på hunden. Det är väl det vi ser. Det pågår alltså en internationell, och svensk, diskussion om enskilda bankkoncerners och banksystemens storlek i förhållande till enskilda länder och ekonomier. Det pågår en diskussion om gränsdragningar mellan olika finansiella verksamheter och om möjligheterna att dela upp banker. Det här är frågor som måste tas på största allvar. Diskussionen måste fortsätta. Vi är inte färdiga på långa vägar.

Jag yrkar bifall till förslaget i utlåtandet. Men jag är säker på att vi återkommer till ämnet ganska snart.
(Applåder)

I detta anförande instämde Ulla Andersson (V).

Anf. 3 ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Ibland när jag är ute i olika sammanhang och pratar om ekonomisk politik och finanskris brukar jag slänga ut en fråga för att de som lyssnar på mig inte ska somna. Jag frågar: Vet ni vad som hände den 4 september 2008? Det vanligaste svaret är att Lehman Brothers gick i konkurs. Men så är inte fallet. Det hände någonting annat den 4 september 2008. Nu i efterhand kan det verka lite märkligt – och har mött kritik – men det var då ändå ganska naturligt för de inblandade. Det som hände var att Riksbanken höjde sin styrränta till 4,75. Elva dagar senare gick Lehman Brothers i konkurs – och resten är historia.

Herr talman! Mitt anförande handlar inte om utvärdering av penningpolitiken, utan jag vill bara med detta exempel visa hur snabbt allt gick de där veckorna och månaderna 2008.

Finanskrisen slog till med kraft, och på några veckor hade den skadat stora delar av den globala finansiella sektorn och fick snart stora återverkningar i den reala ekonomin. I EU spred sig finansiella problem över gränserna eftersom det finns ett stort ömsesidigt beroende mellan medlemsländerna. Vi ser fortfarande stora problem i många av länderna.

Men minnet kan vara väldigt kort. Nu knappt tre år senare verkar det som om en del svenska institutioner och banker faktiskt glömt lite av krisen och vad som orsakade den men också vad som gjorde att den fick så stora konsekvenser. Det är därför viktigt att vi som lagstiftare söker vägar för att möta nästa kris på ett bättre sätt. För nya finansiella kriser kommer. De har de gjort ända sedan det som hände med tulpanlökarna i Holland på 1600-talet. Jag tror att priset på en lök var uppe i 120 000. Det var en mycket övervärderad tillgång, med facit i hand – det tror jag att vi är överens om.

Finanskriserna har däremot aldrig sett exakt likadana ut, även om det har funnits vissa gemensamma drag. Och precis som vi i Sverige kunde dra många lärdomar av 90-talskrisen som vi har haft nytta av nu kan vi också göra det i EU tillsammans.

Finanskrisen avslöjade brister i krishanteringen på de europeiska finansmarknaderna. Därför är det så viktigt att vi gemensamt som lagstiftare ser över dessa brister och åtgärdar det som kan åtgärdas.

Därför är jag glad att vi nu på ett gemensamt plan i EU på olika sätt, precis som Bosse Bernhardsson var inne på, bygger förutsättningar för framtiden. Samtidigt ska vi vara noggranna med att vi verkligen har lagar och regler som reglerar på rätt sätt – man kan inte åtgärda allt.

Men det finns uppenbart behov av nödvändiga förändringar för att göra finansmarknaderna sundare. Föregående talare var inne på ökat kapitaltäckningskrav, och det är ett sådant viktigt steg, eftersom en orsak till att krisen blev så allvarlig var just att banksystemet var kraftigt underkapitaliserat. Att få in mer sunt och friskt kapital i bankerna är nödvändigt.

Herr talman! I det utlåtande som vi fattar beslut om i dag ger finansutskottet ett utlåtande om ett meddelande från kommissionen om ett europeiskt ramverk för hantering av banker i kris. Detta är en del av ett större arbete som kommissionen har sjösatt.

Jag måste först säga att jag är lite stolt över det arbete som vi i finansutskottet har gjort med att svara kommissionen. Jag vet inte om det är något nationellt parlament i EU som har arbetat så intensivt och lagt ned så mycket tid på ett meddelande.

Vi bjöd in kommissionär Michel Barnier. Han sade själv att det var första gången han var ute och talade om det här meddelandet. Vi hade en offentlig utfrågning den 14 april.

Vi gjorde det för att vi – i alla fall sju av åtta av riksdagens partier – tycker att det är viktigt att det finns ett ramverk för banker i kris, eftersom banker finns globalt och handlar över nationsgränser. I hälften av EU:s medlemsländer ägs hälften av bankerna av banker i ett annat land. Det finansiella systemet är tätt sammanflätat. Det är just därför, Johnny Skalin, som det faktiskt behövs ett gemensamt ramverk.

Det betyder inte att det ska se exakt likadant ut i alla länder. Det är vi också tydliga med i svaret. Men det måste finnas vissa grundprinciper. Det måste finnas en minimiharmonisering, för att vi på ett effektivt sätt ska kunna hindra fallerande banker, både nationellt och över landsgränserna.

Herr talman! Det övergripande målet med förslaget är att alla finansiella institut som har råkat i svårigheter ska kunna avvecklas utan att den finansiella stabiliteten riskeras och utan att skattebetalarna får stå för notan. Det är en oerhört viktig princip. Aktieägare och långivare ska veta att det inte är någon annan – staten och därmed skattebetalarna – som per automatik kommer att rädda en viktig bank. Det måste gå att avveckla, och det måste också gå att försätta i konkurs. Det är en viktig princip för att motverka överdrivet risktagande.

För tids vinnande tänker jag inte gå igenom hela meddelandet och alla förslag. Det handlar i grunden om allt från förebyggande arbete och hur det kan se ut med bättre tillsyn till införande av rekonstruktions- och avvecklingsplaner, som jag tror är mycket bra för transparensen. Det finns förslag på hur tidiga åtgärder kan se ut. Det föreslås också åtgärder och befogenheter för avveckling och hur samordningen av den gränsöverskridande krishanteringen kan förbättras. Slutligen diskuteras hur kostnader för avveckling ska finansieras. Här föreslås det att det inrättas

ett system med nationella fonder för stöd till bankavveckling, motsvarande de svenska stabilitetsfonderna.

I betänkandet ger finansutskottet sin syn. Jag vill bara nämna några tydliga medskick som vi har gjort till kommissionen.

Det första gäller en övergripande kritik mot att ramverket i första hand är inriktat på att hantera enskilda banker som hamnar i kris. Vi behöver ha en bredare diskussion om hur en systemkris ska mötas och klaras ut. Därför skickar utskottet med detta i svaret.

En annan invändning är att kommissionen föreslår att en tillsynsmyndighet i ett tidigt skede ska kunna utse en särskild förvaltare när en bank är i en kris. Den förvaltaren föreslås ha samma befogenheter som ledningen under maximalt ett år.

Det tror vi, precis som tidigare talare var inne på, är både svårt och otydligt ur ett ägar- och ledningsperspektiv. Vem äger banken under den tiden? Vem har ansvaret om läget förvärras? Om en tillsynsmyndighet har utsett en förvaltare och det går sämre och sämre för banken, vem har då ansvaret? Därför säger vi nej till det.

Något som vi tycker saknas helt i meddelandet och som vi tar upp i vårt svar är att vi förordar att det inom ramverket ska vara möjligt att tillföra kapital till en krisdrabbad bank och att tillfälligt ha ett statligt ägande, så att det inte skapas felaktiga incitament. Men det ska självfallet vara tillfälligt och inte under för lång tid, precis som vi gjorde i Sverige. Vi har ju positiva erfarenheter av detta. Ägandet har varit temporärt, och kostnader och kapitaltillskott har kunnat återvinnas. På det sättet har skattebetalarna inte behövt ta smällen.

Herr talman! Detta är några av de medskick och tydliga inspel som finansutskottet gör till kommissionen. Jag vill med detta yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 4 ANNIE JOHANSSON (C):

Herr talman! Denna debatt handlar om ett europeiskt ramverk för hantering av banker i kris.

Finanskrisen, som inleddes 2008, satte fokus på att det finansiella systemet behöver reformeras för att bli mer effektivt, transparent och samordnat, för att därmed minska sannolikheten för nya finansiella kriser. Finanskrisen visade också på det stora ömsesidiga beroende som finns mellan medlemsländerna, på hur snabbt finansiella problem och en felaktig hantering kan sprida sig till andra länder och på hur lite vi de facto vet från början om dessa faktorer och vilka konsekvenser de kan tänkas få.

Därför välkomnar jag att det nu införs ett ramverk för krishantering inom EU för att kunna motverka uppkomsten och mildra verkningarna av framtida finansiella kriser samt skydda de europeiska skattebetalarna från de kostnader som vanligtvis uppstår vid sådana kriser.

Den gränsöverskridande bankverksamheten i Europa är omfattande. År 2009 hade de europeiska bankerna mer än 60 procent av sina totala banktillgångar utomlands, vilket kan jämföras med omkring 30 procent för nordamerikanska banker och 25 procent för asiatiska banker.

Ett viktigt skäl till att gränsöverskridande bankverksamhet har blivit särskilt vanlig i Europa är att man har gjort ansträngningar för att förverkliga det långsiktiga målet om en gemensam marknad för finansiella

Prot. 2010/11:117
16 juni

*Europeiskt ramverk
för hantering av
banker i kris*

tjänster. Det är i sig en mycket positiv och tillväxtfrämjande utveckling, men finanskrisen visade tydligt att övervakningen inte hade hållit jämna steg med den finansiella integrationen. Bankernas närvaro i flera jurisdiktioner skapade ett behov av ett samarbete mellan nationella myndigheter som ännu inte var tillräckligt etablerat. Det fattades helt enkelt en viktig pusselbit för att skapa långsiktiga förutsättningar och stabilitet. Detta gör ett gemensamt europeiskt regelsystem särskilt angeläget.

Herr talman! Kommissionens förslag är en bra utgångspunkt för vidare diskussioner och förhandlingar. Men vissa mycket viktiga förändringar och tillägg måste komma till stånd framöver för att jag ska anse att ramverket är acceptabelt och tjänar sina syften.

Jag tror att vi alla är överens om vikten av EU-gemensamma regler för att hantera banker i kris. Alla länder har dock olika villkor, myndighetsstrukturer och ramverk att ta hänsyn till. Att hitta en lösning som passar alla är knappast görligt. Därför anser jag och majoriteten i utskottet att det EU-gemensamma ramverket måste kunna kompletteras med verktyg, befogenheter och rutiner som passar det enskilda landet men inte finns med i kommissionens förslag till ramverk.

För Sveriges del vill vi till exempel att ett temporärt statligt ägande ska vara tillåtet och att det ska finnas möjligheter för staten att utfärda garantier och ge banker kapitaltillskott. Vår utgångspunkt är att om staten ska ta över ansvaret och administrationen av en bank så ska staten också ta över ägandet. Ansvar och ägande måste helt enkelt följas åt. På detta sätt säkerställs att en framtida värdetillväxt i det finansiella institutet tillfaller skattebetalarna och att de därmed får en rimlig ersättning för de risker som svenska skattebetalare tar. Tyvärr fick den synpunkten inte gehör hos kommissionär Barnier under den offentliga utfrågning i ärendet som ägde rum i mitten av april i år.

I kommissionens ramverk föreslås att tillsynsmyndigheterna också ska kunna tillsätta en särskild administratör, som kan ta kontrollen i banken innan den uppfyller kraven för en ordnad avveckling. Men som jag ser det – och som också de svenska myndigheterna har framfört – bör det vara aktieägarnas och inte statens uppgift att vända skutan rätt. Det är först när aktieägarna inte klarar av detta som staten ska gripa in och en process för en ordnad avveckling kan börja. Med en särskild administratör blir gränsen mellan aktieägarnas och statens ansvar väldigt luddig. Ansvar och ägande följs därmed inte längre åt.

Vidare fokuserar ramverket på enskilda banker i kris, men i en systemkris hotas hela banksystemet. Här finns det brister i förslaget. Kommissionens framtida arbete bör därför, enligt min och utskottets mening, fokusera mer på hur en systemkris kan hanteras. Det innefattar att man identifierar och föreslår verktyg, befogenheter och rutiner på såväl EU-nivå som nationell nivå som förstärker trovärdigheten och effektiviteten hos ramverket när det gäller att hantera en sådan situation.

Herr talman! Kommissionen har en mycket ambitiös tidsplan för genomförandet av ramverket. Redan i slutet av sommaren kommer ett lagstiftningsförslag att läggas fram.

Det är förvisso angeläget, menar jag, att ett effektivt ramverk finns på plats så snart som möjligt. Men det är minst lika viktigt att kommissionen tar god tid på sig för att noga analysera och bedöma effekterna av ramverket, eftersom det kommer att ha stor påverkan på de nationella mark-

naderna och den nationella lagstiftningen. Regelverket måste enligt min mening balanseras noga, så att banker och andra finansiella företag även i framtiden kan driva och utveckla sin verksamhet på ett effektivt sätt.

Finanskrisen och dess efterverkningar har resulterat i ett intensivt arbete världen över för att reformera det finansiella systemet och minska riskerna för nya finansiella kriser. Det handlar om allt från en förstärkt internationell struktur för finansiell stabilitet till bindande krav på kapitaltäckning och likviditet i banker. Det handlar även om att förstärka transparensen och legitimiteten för de internationella institutionerna, såsom IMF, så att de kan stå starka inför kommande kriser och problemhärder i världsekonomin.

För att stärka robustheten och transparensen i det finansiella systemet, i termer av exempelvis storlek och utlandsexponering, ska man få möjlighet att införa hårdare kapitaltäckningsregler i syfte att värna just stabiliteten. Det är jätteviktigt, tycker jag. Också majoriteten i riksdagen tycker att det är viktigt att man ska få införa just strängare kapitaltäckningsregler.

Vidare behöver de viktiga stresstesterna för banker i EU införas, där kraven hittills varit alltför lågt ställda för att problem vid exempelvis eventuella skuldnedskrivningar ska kunna upptäckas och åtgärdas i tid. Det behöver skärpas, så att vi kan få en bättre bild av förloppet hos en djup och utbredd finansiell kris. Tillsammans med ett effektivt, trovärdigt och transparent europeiskt ramverk för hantering av banker i kris tror jag att detta skulle borge för ett stabilt och långsiktigt hållbart finansiellt system.

Jag yrkar därmed bifall till förslaget i utlåtandet.

Anf. 5 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! Ett gemensamt regelverk är viktigt för att minska ett överdrivet risktagande i den finansiella industrin, så kallad moral hazard. Ett ramverk för krishantering bör därför bygga på regler och principer som tydligt klargör att alla banker, oavsett om de är stora eller små, kan avvecklas. Hur det kan göras och att det är bankägarna och kreditgivarna som ska stå för kostnaderna, inte skattebetalarna, vilket till stor del var fallet under finanskrisen, skriver ett så gott som enigt utskott. Det är väldigt viktiga och bra utgångspunkter för det fortsatta arbetet kring finansiell reglering.

Sverigedemokraterna har reserverat sig och har väl inte insett att kapitalet är internationellt och att man därför behöver ett internationellt samarbete. Men det är självklart också viktigt att ha minimiregler så att länder som vill kan gå före och reglera kapitalet i större utsträckning. Jag skulle vilja säga: Sverigedemokraterna hukar för verkligheten och vill inte skydda svenska medborgare.

Finanskrisen 2007–2009 var den största globala finanskrisen sedan 30-talet. Under några veckor hösten 2008 var det kapitalistiska systemet hotat i grunden. Systemet räddades enbart genom att regeringar och centralbanker pumpade in ofattbara summor av skattebetalarnas pengar i banker och andra finansinstitut. Självklart var krisens orsaker både komplexa och sammanflätade, men det visade på betydande brister i det kapitalistiska systemet och dess nyliberala tillämpning. Framför allt visade sig den marknadsliberala tesen om effektiva marknader som fungerar

Prot. 2010/11:117
16 juni

*Europeiskt ramverk
för hantering av
banker i kris*

bäst utan statlig reglering inte hålla mot verkligheten. Många har fått betala priset för de nyliberala härjningarna, och många borde stå vid en offentlig skampåle även här i Sverige. Det finns en hel del företrädare från Timbro och Svenskt Näringsliv och en hel del borgerliga politiker som borde stå där och faktiskt be offentligt om ursäkt, för det finns en hel del att be om ursäkt för.

Även om de åtgärder som regeringar och centralbanker vidtog förhindrade en total kollaps av världsekonomin blev följderna av finanskrisen förödande. Världshandeln störtade. Tillgångspriserna kollapsade, och många länder drabbades av djupa lågkonjunkturer med massarbetslöshet som följd. Och vi ser nu massiva demonstrationer runt om i olika länder. Det här tillsammans med de stora räddningspaketen för bankerna resulterade i betydande statsfinansiella problem. Vi kan nu se Irland, Island, Portugal, Spanien, Lettland med flera som betalar ett väldigt högt pris.

Från Vänsterpartiets sida kan vi med tillfredsställelse se att flera av de åtgärder vi tidigare krävt nu diskuteras eller är på väg att genomföras inom ramen för EU eller i andra internationella organisationer.

Det utlåtande som vi diskuterar här i dag är ett steg i rätt riktning, och utskottets utlåtande är väldigt bra. Kommissionens förslag innefattar åtgärder inom områdena förebyggande och förberedande, tidigt ingripande, avveckling, samordning av gränsöverskridande krishantering och finansiering av avveckling. Kommissionen föreslår att medlemsländerna inrättar avvecklingsfonder liknande den svenska stabilitetsfonden.

Men det saknas fortfarande konkreta förslag för att komma till rätta med det största problemet, vilket är att många banker är så stora och sammanflätade med övriga finansiella institutioner att de av statsmakterna inte kan tillåtas att gå i konkurs.

De implicita statliga garantierna tillsammans med en del andra garantier, till exempel de statliga insättningsgarantierna, är en förklaring till att vissa bolag kunnat växa sig så stora att de blivit för stora för att tillåtas gå omkull. Samtidigt utgör de här garantierna den bärande bjälken i en incitamentsstruktur bland de stora finansiella företagen som var en av huvudorsakerna till finanskrisen. Implicita eller uttalade statliga garantier innebär en kraftig subvention av storbankernas upplåningskostnader. De innebär också en bättre kapitaltäckning. Garantierna innebär också att det inte finns någon större anledning för storbankernas kreditgivare att ta reda på bankernas finansiella situation. Bank of England har uppskattat värdet på den brittiska implicita garantin till 50 miljarder pund om året för de fem största brittiska bankerna mellan 2007 och 2009, vilket är lika mycket som alla brittiska bankers samlade årsvinst före finanskrisen.

Att bli en storbank måste vara världens bästa affärsidé. För när tiderna är goda gör man astronomiska vinster till följd av att det är en oligopolistisk marknadsstruktur, och är olyckan framme går staten in och garanterar med skattebetalarnas pengar och räddar bankerna. Vinsterna privatiseras, och förlusterna socialiseras.

Incitamenten för olika finansiella institutioner att bli så stora att de blir för stora för att gå omkull är med andra ord mycket starka, och storbankernas garantier leder till att de tar högre risker i syfte att öka sina marknadsandelar. Swedbanks och SEB:s agerande för några år sedan i de baltiska länderna var ett mycket tydligt exempel på detta.

Problemet med dagens finansiella sektor och dess stora institut är inte bara att de är för stora för att tillåtas gå omkull, utan de är också egentligen för stora för att räddas, i alla fall inte med mindre än massiva statliga kapitaltillskott och stora budgetunderskott som en direkt konsekvens. Motivet för de statliga räddningsaktionerna i fråga om stora banker är att en konkurs av dessa riskerar att hota stabiliteten i hela det finansiella systemet. För Vänsterpartiets del är utgångspunkten att om en bank är för stor för att tillåtas gå omkull är den nog just för stor, och det är det som en reformerad finansiell reglering måste ta sikte på.

Den svenska finanssektorn är ohållbart stor. De svenska finansinstitutens sammanlagda balansomslutning är ca 4,5 gånger större än Sveriges bnp. En bank som anses som systemviktig brukar sägas ha en balansomslutning motsvarande ca 10 procent av bnp. Om vi tittar på Sverige kan vi se att tre av de fyra storbankerna har en balansomslutning som är lika stor som Sveriges bnp, och den fjärde banken har en balansomslutning som är dubbelt så stor som Sveriges bnp.

Därför skulle det vara oerhört centralt och viktigt att försöka beräkna vad den svenska garantin faktiskt innebär för storbankerna. Jag vet att Finansinspektionen säger att det var ungefär 25–30 miljarder under finanskrisen för de fyra stora. Men de siffrorna bygger i sin tur på siffror från kreditvärderingsinstitut, och för min del kan jag säga att det efter den här finanskrisen nog kommer att dröja väldigt länge, om ens någonsin, innan jag litar på ett kreditvärderingsinstitut.

Riksbanken har nu infört en avgift för att de håller en valutareserv för bankernas räkning. Det tycker jag är väldigt bra. Jag ser det också som en framgång, för vi har drivit den här frågan. Jag tycker också att en finanskriskommission, som regeringen har tillsatt, borde titta och räkna på vad den svenska garantin faktiskt innebär.

En finanssektor som är så här stor, oavsett hur strikt reglerad den är, utgör en allvarlig risk för Sveriges makroekonomiska stabilitet.

Det är bra att Sverige trycker på för att tillåta att staten övertar ägandet av banker i kris, vilket är det enda rimliga. Som vänsterpartist vill jag självklart att det gemensamma ägandet av banker ska öka.

Det är inte rimligt att banker som sätter hela stater i gungning, med katastrofala följder för medborgarna och där skattebetalarna får stå som garanten och gå in och rädda dem med skattepengar, inte också äger dem. Om vi nu ska ha banker som är så stora att de inte kan tillåtas gå omkull ska de inte ägas privat. Men helst av allt vill jag inte ens se banker som är så stora som i dag.

Vänsterpartiet menar att vi måste ta upp flera förslag i det här sammanhanget. Det handlar bland annat om storleksbegränsning. Utskottet tar upp det kort. Jag tror absolut inte att vi är överens om det politiskt. Det behövs en särlagstiftning i den europeiska konkurrenslagstiftningen för att just begränsa bankers storlek. Detta har vi över huvud taget inte med. Vi tycker att man behöver höja kapitaltäckningskraven, vilket vi verkar vara överens om. Bank of England har sagt att den borde vara 20–25 procent. Basel III säger 3 procent.

Jag är väldigt glad över vi är politiskt eniga om att kapitaltäckningskraven ska vara progressiva och höga. Sedan får vi se vilken nivå vi landar på och om vi på olika sätt kan reglera nationellt i Sverige och ha högre krav. I det här sammanhanget måste vi också titta på de olika riskviktsmodeller som finns.

Vi vill också begränsa de stora finansiella institutionernas komplexitet, och vi vill förbjuda handel för egna pengar. Bankernas nuvarande affärsmodeller där de dels placerar pengar för kundernas räkning, dels handlar för egen räkning kan leda till betydande intressekonflikter.

Vi vill införa en skatt på finansiella transaktioner, och vi vill öka det gemensamma ägandet av banker och finansiell infrastruktur.

Herr talman! Det går inte att ha en sådan här debatt utan att ta upp krisen i euroländerna. Det är rationellt att låta de skuldyngda länderna på ordnad väg skriva ned sina statsskulder och därmed låta dem som i stor utsträckning både orsakade finanskrisen och eurokrisen – för att sedan profitera på dem – vara med och betala. Om detta skulle leda till att en rad europeiska banker hamnar på obestånd bör aktieägarna ta hela smällen och staten ta över bankens systemviktiga funktioner.

En sådan hantering av den nuvarande krisen för valutaunionen skulle vara såväl mer ekonomiskt rationell som moraliskt försvarbar jämfört med den nuvarande politiken. Grekland kommer troligtvis att bli det första land som behöver en skuldavskrivning, och då är stenen i rullning. Just nu verkar dock EU:s finansministrar tyvärr vara eniga om att det är viktigare att rädda bankerna än att rädda Grekland.

Vi bifaller utskottets förslag men kommer att fortsätta driva på för att begränsa banksektorns storlek och för att banker inte ska tillåtas bli så stora att de inte kan tillåtas gå omkull, inte minst för medborgarnas skull.

Jag säger som Bo Bernhardsson sade: Den här debatten lär fortsätta.

Jag måste också säga att jag tror att den här krisen som vi har upplevt kommer att upprepas. Jag tror att vi är eniga om det, och tyvärr tror jag att vi kommer att vara där ganska snart igen. Grekland är den första stenen; sedan kommer Portugal, Spanien och Italien. Vi kommer att få en stormig höst.

Anf. 6 JOHNNY SKALIN (SD) replik:

Herr talman! Ulla Andersson påstår att vi inte inser att kapital är internationellt. Men det sade jag ingenting alls om i mitt anförande, och jag har aldrig sagt något om det tidigare heller. Det är snarare tvärtom. Jag sade att jag håller med utskottet om i princip alla dess uttalanden vad gäller skepsisen mot EU:s utformande av det här regelsystemet.

Vad jag försökte säga var också, sammanfattat, att jag är oroad över att våra ståndpunkter negligeras inom Europeiska unionen, att de inte hörsammas. Det var det som var motivet till min motivreservation.

I den här kammaren har man däremot en ordning där opponenterna kliver upp med ett förskrivet tal där man redan på förhand har bestämt vilken uppfattning ens politiska motståndare har, och därför behöver vi ha den här diskussionen just nu. Det tycker jag är ganska beklagligt.

Jag skulle därför vilja säga att det är Vänsterpartiet som hukar i den här frågan. Vi lyfte redan tidigt fram vår ståndpunkt här, vilket inte Vänsterpartiet gör trots att de också säger sig vara ett EU-kritiskt parti.

Jag skulle vilja flytta bollen till Ulla Andersson och se vad hon säger om saken.

Anf. 7 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! I tre år har Vänsterpartiet lagt fram olika förslag på hur vi ska reglera finansmarknaden. Vi är det enda partiet, skulle jag vilja säga, som har lagt fram konkreta förslag i den här kammaren, i debatter och i debattartiklar. Vi driver på olika sätt på för att få en finansiell reglering som är bra mycket bättre än i dag.

Jag tycker att det är tragiskt att inte fler partier har gjort det. Jag har inte sett ett enda förslag från Sverigedemokraterna. Andra partier tar upp förslag och diskuterar och kan driva på till exempel i fråga om kapitaltäckningsregler, där vi nu är överens. Men Sverigedemokraterna har varit totalt tysta i frågan. Inte ett enda förslag har ni lagt fram.

Ni säger att Sveriges röst kanske inte kan höras så högt i EU. Vi är ett EU-kritiskt parti, och vi vet att EU bygger på att kapitalet ska få större svängrum, att man ska öppna upp de inre marknaderna och så vidare. Men när vi nu är med i EU måste vi också ta de möjligheter som finns och driva på i de frågor vi kan och där vi också är, kan jag tycka, ett föredöme på många sätt efter den bankkris vi hade förra gången. Vi lärde oss väldigt mycket, och därmed menar jag också att vår röst är starkare i de här frågorna än vad den kanske är i andra frågor.

Det bör vi nyttja, vilket vi också gör nu, och jag tycker att det är mycket bra att vi är ett enigt utskott som drar upp gemensamma riktlinjer för hur vi ser på de här frågorna.

Därför tycker jag att det är tragiskt att Sverigedemokraterna ställer sig utanför.

Anf. 8 JOHNNY SKALIN (SD) replik:

Herr talman! Att vi inte säger någonting betyder inte att vi inte har någon åsikt. Om vi till exempel bifaller ökade kapitaltäckningsregler och inte yttrar oss där betyder det att vi är överens med majoritetens åsikt.

Det gäller även i det här fallet, vilket jag också uttalade i mitt anförande. Vi instämmer med utskottets mening. Det är också det som är vår huvudpoäng. Vi är däremot oroliga att vår huvudpoäng inte får gehör inom Europeiska unionen. Vad händer sedan när förslaget kommer tillbaka till den här kammaren och det kommer en vitbok i ärendet? Kommer Vänsterpartiet då att ställa sig emot det om inte våra frågor har hör-sammats, eller kommer de att ställa sig positiva till det förslag som kommer tillbaka?

Syftet med vår motivreservation, som jag har nämnt tidigare, var just att redan i ett tidigt skede säga att Sverigedemokraterna inte kommer att ställa oss bakom EU:s förslag om de svenska ståndpunkterna inte hör-sammas. Det är det som är huvudpoängen.

Anf. 9 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Det är lite märkligt att uttala sig så att om vi som parti inte säger någonting betyder det inte att vi inte har någon åsikt. Jag

trodde att det var ett partis plikt att tala om var man stod och vad man tyckte i olika enskilda frågor. Och i en fråga som är så central både för ett enskilt land och för hela världens utveckling borde ett parti ha en åsikt.

Vi får se vad som kommer tillbaka i frågan om finansiell reglering efter den EU-hantering som har varit och hur pass bra det är. Jag befarar att det kommer att vara urvattnat. Det har vi sett hittills. Det kommer fram ganska progressiva förslag, och sedan kommer en politisk process där det blir alltmer urvattnat. Jag skulle vilja säga att Basel III är alltför urvattnat. Jag skulle tro att det finns ganska mycket som jag och Vänsterpartiet skulle vilja tillföra, men man måste titta på förslagen när de kommer och så får man se vad som i så fall saknas.

Som jag sade i mitt anförande tycker jag att man över huvud taget inte har tagit upp frågan om att banker tillåts bli så stora att de inte kan tillåtas gå omkull och att de till och med blir för stora för att kunna räddas.

Det problemet kommer att kvarstå även efter den hantering som vi har haft i dag i kammaren och som kommer att fortsätta i EU. Det finns ju ingen politisk vilja vare sig här i Sverige eller på EU-nivå att begränsa bankers storlek, och det vore det centrala för att förhindra en framtida kris, menar jag.

Vi får se vad som kommer att hända och vilka ståndpunkter vi kommer att inta så småningom. Jag tycker ändå att det är bra att vi har en gemensam ingång i själva hanteringen från åtminstone sju partier i utskottet. Det bäddar i alla fall för att vi gemensamt ska kunna trycka på i större utsträckning och på så vis också vara starkare.

Anf. 10 ANDERS SELLSTRÖM (KD):

Herr talman! Självklart är ett gemensamt ramverk värdefullt för att begränsa de samhällsekonomiska effekterna av ett alltför högt risktagande i den finansiella sektorn. Därför anser vi Kristdemokrater det som angeläget att ett europeiskt ramverk för hantering av banker i kris kommer till stånd. Vi står därmed bakom finansutskottets utlåtande i detta ärende.

Vi har i debatten hört de flesta argumenten för att vi ska ha ett gemensamt ramverk och vad som är bra och mindre bra med kommissionens ramverksförslag för banker i kris. Ett parti har även talat om varför vi inte alls ska vara med, nämligen Sverigedemokraterna.

Alla kriser har sina egenheter och sina, om man så får säga, uttrycksätt. Oftast är den ena krisen inte den andra lik. Kommande kriser tar sig inte sällan även helt nya vägar.

Efter varje kris ökar kraven starkt på än den ena och än den andra åtgärden i syfte att förhindra att den ska uppstå igen. Det är i sig bra. Där emot kan bildandet av ett för snävt ramverk få negativa effekter på den framtida tillväxten. Vi ska dock ta lärdom av de kriser vi går igenom och se över möjligheterna att minimera riskerna så att de om möjligt inte uppstår igen.

Därför välkomnar vi kristdemokrater ett gemensamt balanserat ramverk som harmoniserar spelreglerna och som också tydliggör vad som händer, i detta fall de banker som inte kan hantera sitt eget risktagande.

I finansutskottets utlåtande talas det om att ramverkets syfte bland annat är att minska ett "överdrivet risktagande". Vän av ordning kan ju fundera över var gränsen går mellan ett risktagande och ett överdrivet sådant. I dagsläget är det inte långt till tanken om köp av grekiska statspapper. Är det ett risktagande eller ett överdrivet risktagande? Det riskfria alternativet i dag måste då omvänt vara statspapper emitterade av ett land som Sverige.

Oavsett vilket ramverk för banker i kris som till slut blir gällande faller det alltid tillbaka på oss själva hur kriser klaras och hur kriser, som alltid kommer med jämna mellanrum, förebyggs på bästa sätt. Det finns faktiskt inga regelverk i världen som kan täcka upp alla krissituationer som eventuellt kan uppkomma i framtiden.

Här har bankernas ägare och bankernas ledningar ett oerhört stort ansvar. De är en del av vårt gemensamma samhälle och de har också ett ansvar för den funktion i samhällsapparaten som de styr och råder över. När varje beslut om en finansiell affär fattas i en bank borde den också bedömas utifrån bankens samhällsansvar i stort. Då kanske vissa affärer i framtiden aldrig kommer till ett avslut.

Vi får aldrig glömma bort att vi alla tillsammans utgör helheten, samhället. Det samhälle vi i dag lever i är trots allt enbart en spegel av vars och ens sammanlagda agerande. Det vi gör var och en, oavsett den position vi innehar, blir det samhälle vi också skapar tillsammans. Det faller med andra ord alltid tillbaka på oss själva vilket samhälle vi vill leva i.

I sakfrågan vill jag även lyfta fram och förtydliga det som kommissionen hittills inte har visat något större lyhördhet för, nämligen frågan om ansvar och ägande. Ett statligt kapitaltillskott till en bank borde också kunna innebära ett statligt övertagande av ägandet i densamma. Allt annat är ett orimligt förfarande.

Att skattebetalarna ska rädda en bank men inte få del av värdetillväxten av denna räddning förefaller vara en ytterst märklig ordning. Detta hoppas vi att kommissionen tar till sig och inför som ett ytterligare verktyg i ramverkets verktygslåda.

Enskilda EU-länder bör även få möjligheten att komplettera de nationella ramverken om så önskas. Banksektorn i respektive land har alltid lite olika tyngd när det gäller bankernas utlåningsvolym relativt det landets bnp. Här måste varje land få göra lite sinsemellan olika avvägningar.

Man kan också undra över det faktum att den implicita statliga garantin av bankverksamheterna i sig troligen betyder åtskilliga miljarder i minskade kostnader för banksektorn. Det är helt enkelt en statlig subvention. Hur synliggör vi den på bästa sätt, men framför allt hur minskar vi den subventionen?

Kristdemokraterna ser med spänning fram emot kommissionens slutliga förslag till ett europeiskt ramverk för hantering av banker i kris.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2010/11:FiU37
Miljökrav vid upphandling av bilar och vissa kollektivtrafiktjänster
(prop. 2010/11:118).

Anf. 11 JONAS ERIKSSON (MP):

Herr talman! Transportsektorn svarar i dag för 40 procent av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser. Av de transporter som sker innanför vårt lands gränser står vägtrafiken för 94 procent.

Många har bilden att vägtrafikens bidrag till utsläpp av klimatpåverkande gaser har minskat, men verkligheten är en annan. Mellan 1990 och 2008 har utsläppen ökat med 9 procent. Den största andelen står den tunga trafiken för. Den lätta trafikens klimatpåverkan har i stort sett varit oförändrad över tid.

Däremot har persontransporterna sedan 1970 ökat med 70 procent. Om dagens utvecklingstrend står sig kommer de att öka med ytterligare 20 procent till 2020. Bilar i Sverige är generellt sett både tyngre och slukar mer bränsle än bilarna i övriga Europa.

För att klara av att begränsa transportsektorns klimatpåverkan krävs därför kraftfulla åtgärder. Tunga transporter måste styras över från väg till järnväg där så är möjligt. Vi kan heller inte nöja oss med att den lätta trafikens klimatpåverkan har stannat upp. Även den måste minska.

Vi behöver främja såväl utvecklingen av mer miljövänliga och energieffektiva fordon som ett minskat transportbehov. Vi behöver förstärka drivkrafterna för utveckling av förnybara bränslen.

Herr talman! I dag debatterar vi regeringens förslag till ny lag om miljökrav vid upphandling av bilar och vissa kollektivtrafiktjänster. Förslaget bygger på ett bindande EU-direktiv vars syfte är just att främja och stimulera marknaden för rena och energieffektiva fordon samt förbättra transportsektorns bidrag till Europeiska unionens miljö-, klimat- och energipolitik. Direktivet är ett minimidirektiv.

I förslaget till ny lag sägs att upphandlande myndigheter och enheter ska beakta energi- och miljöpåverkan som är kopplad till driften under hela användningstiden vid köp och leasing av bilar. Det tycker vi är bra.

Regeringen föreslår också att lagen ska gälla vid persontransporttjänster som tillhandahålls av kollektivtrafikföretag men väljer att begränsa omfattningen till avtal om allmän trafik. En konsekvens av detta är att vissa upphandlade fordon och transporttjänster exkluderas från lagstiftningens krav. Det kan till exempel handla om skolskjutsar, sjukresor och färdtjänst. Även upphandling av hyrbilsavtal och leasing kortare tid än ett år föreslår regeringen inte ska omfattas av den nya lagen.

Vi menar att ett fordons klimatpåverkan inte är beroende av om det upphandlas inom ramen för ett avtal om allmän trafik, särskild kollektivtrafik eller i form av hyrbilsavtal. Inte heller påverkas ett fordons klimatpåverkan av längden på leasingavtalet. Vi anser att dessa begränsningar är både onödiga och olyckliga. Vi vill att all upphandlad trafik och alla upphandlade bilar ska omfattas av den nya lagen.

Flera remissinstanser har också riktat kritik mot att direktivet inte tar tillräcklig hänsyn till biobränslens mindre klimatpåverkande effekt och brister i kostnadsutvärderingen av koldioxid och föroreningar. Miljöpartiet anser att det är angeläget att regeringen aktivt arbetar inom EU för att få till bättre modeller för att direktivet ska få största möjliga effekt i miljö- och klimatarbetet.

Herr talman! Jag står givetvis bakom alla Miljöpartiets och Vänsterpartiets reservationer i betänkandet. Vi har samlats kring dessa denna gång. Men jag yrkar för tids vinnande bifall enbart till reservation 2 under punkt 2 och reservation 5 under punkt 6.

Anf. 12 JOSEF FRANSSON (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1 från Sverigedemokraterna.

Jag är här i dag för att ifrågasätta en svår, meningslös och onödig byråkrati, vilket är precis vad införandet av EU-direktivet om miljökrav vid upphandling av bilar och vissa kollektivtrafiktjänster, som behandlas i betänkandet, innebär. Att den är svår visas tydligt av att få remissinstanser ens verkar kunna begripa hur den nya modellen ska tillämpas. Den är meningslös och onödig därför att vi redan har en nästan motsvarande tillämpning i Sverige.

Detta är EU-byråkrati i ett nötskal. Det är ett system som har kompromissats fram mellan kommissionen, EU-parlamentet och medlemsstaterna till någonting näst intill obegripligt. Det är ett system som remissinstanserna ställer sig i kö för att ifrågasätta.

Regeringen är fullt medveten om bristerna. Men när våra herrar i Bryssel vinkar rusar regeringen till med minsta motståndets lag. Det är högst tveksamt om det finns något annat EU-land som är så fogligt som Sverige när det gäller sådana dumheter.

Flera av remissinstanserna har som sagt lämnat kritiska synpunkter på såväl beräkningsmetoden som beräkningsvärdena.

I propositionen står följande: Beräkningsmetoden är krånglig, och de värden som används är för låga för att uppnå någon verklig miljöeffekt. Regeringen delar vissa synpunkter men konstaterar att syftet med direktivet är att tillhandahålla en EU-harmoniserad beräkningsmetod.

Det är alltså klart och tydligt från regeringens sida. Införandet av detta krångliga och obegripliga direktiv saknar alltså verkliga miljöeffekter, och regeringen erkänner till och med detta.

Herr talman! Svenska politiker på alla nivåer har identifierat biobränslen som en viktig del av framtidens miljö- och energiutmaningar, och trots att EU-direktivets modell på ett mycket dåligt sätt tar hänsyn till biobränslen i sin beräkningsmodell vill man implementera direktivet, som med regeringens vetskap inte speglar svenska värderingar i fråga om biodrivmedel.

Sverigedemokraterna värnar den svenska självständigheten och är av den fasta uppfattningen att svensk miljöpolitikens utmaningar bäst identifieras utifrån Sverige, inte minst eftersom förutsättningarna ser olika ut i olika europeiska länder, varför detta EU-regelverk i detta fall slår fel.

Anf. 13 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Herr talman! Finansutskottets betänkande 37 handlar, precis som vi har hört tidigare talare berätta, om förslag till ny lag om miljökrav vid offentlig upphandling av bilar och vissa kollektivtrafiktjänster.

I och med detta förslag i betänkandet genomför vi Europaparlamentets och rådets direktiv om främjande av rena energieffektiva vägtransportfordon. Förslaget till ny lag innebär att den upphandlande myndigheten ska beakta energi- och miljöpåverkan kopplad till driften under hela användningstiden vid köp och leasing av bilar.

I betänkandet behandlas tre motioner. I en motion från Sverigedemokraterna framgår att de vill att de miljöaspekter som ska beaktas i offentlig upphandling ska utformas nationellt och inte alls kopplas till arbetet i det större EU-perspektivet.

Vi vill till skillnad från Sverigedemokraterna arbeta med frågan i ett större perspektiv än bara inom Sverige. Det är ett viktigt steg för ett företag att inte delta i en upphandling om investeringskostnader och ekonomiska risker inte motsvarar de möjligheter man har att ta in dessa pengar senare. Företagen bedömer ofta att det blir för höga kostnader. Då finns det risk för att företag inte alls deltar i upphandlingar.

Därför är det smart att vara flera stycken som kan påverka på en större marknad. Då blir kostnaden lägre för dem som ska leverera samtidigt som det stimulerar till att ta fram det som efterfrågas, och viljan att ställa upp i upphandlingar ökar, vilket vi i Alliansen tycker är bra.

Direktivet som vi nu inför innebär dessutom ett minimikrav, och varje land har möjlighet att införa strängare regler. Sverige kan alltså fortsätta ha sin höga ambition på miljöområdet. Därmed anser vi att Sverigedemokraterna slår in öppna dörrar.

Vi har också hört Jonas Eriksson från Miljöpartiet argumentera för att Miljöpartiet och Vänsterpartiet vill att lagstiftningen ska omfatta även skolskjutsar och särskild kollektivtrafik, det vill säga färdtjänst och sjukresor.

Jag vet att det i min egen del av landet – Skåne – i dag görs upphandlingar där man i underlagen ställer krav på miljöaspekter på just skolskjutsar och sjuktransporter. Men i den lag som vi i dag debatterar hantearas inte särskild kollektivtrafik utan allmän kollektivtrafik. Eftersom vi ska fatta beslut om en lag om tillhandahållande av tjänster av kollektivtrafikföretag inom ramen för avtal om allmän trafik faller särskild trafik utanför det som vi i dag ska fatta beslut om.

Däremot är det, precis som jag tidigare har nämnt, fullt möjligt att vid upphandlingsförfarande ute i verksamheter på lokal och regional nivå ställa miljökrav vid upphandling av skolskjuts och sjuktransporter. I dessa sammanhang är det viktigt att ställa relevanta miljökrav i enlighet med upphandlingsregler. Att formulera och ställa effektiva miljökrav ställer stora krav på upphandlarna. Blir det fel kan effekterna leda till sämre konkurrens och till att beställarnas miljökrav inte får förväntat genomslag. Därför finns det i den lagstiftning som vi tidigare debatterat ett ”bör” och inte ett ”skall”.

Herr talman! Att hyrbilsavtal och all leasing ska omfattas av miljökrav vid upphandling är en fråga som skiljer Alliansen från Vänstern och Miljöpartiet när det gäller tid.

När Miljöpartiet och Vänstern säger att all leasing ska omfattas gäller det även för avtal som är på mindre än ett år. Vid köp och försäljning av bilar ska anmälan om ägarbyte göras till Transportstyrelsen. Leasing innebär inte ägarbyte, utan ett leasingavtal gäller för en viss tid, och är det ett år ska det anges i vägtrafikregistret.

Ett år är därför den tid som föreslås i fråga om dagens beslut. Det är först när leasingen omfattar ett år som det blir en anteckning i vägtrafikregistret hos Transportstyrelsen. Därför är detta en bra definition.

Det direktiv som vi debatterar har ett tillämpningsområde för inköp av vägtrafikfordon. Hyrbilsavtal är en begränsad del av marknaden. Eftersom hyrbilsavtal är en begränsad del och att det bara skett fyra upphandlingar år 2010 anser vi inte att vi behöver upphandling på kortare tid än ett år.

I betänkandet beskrivs också en metod för att beakta energi- och miljöpåverkan. Det direktiv som vi inför har en metod beskriven som är ett resultat av förhandlingar och kompromisser mellan EU-kommissionen och medlemsstaterna i EU-parlamentet.

Miljöpartiet och Vänstern skulle vilja gå längre, vilket även regeringen har beskrivit i sin proposition. De vill se en metod som bättre tar hänsyn till biobränslets mindre klimatpåverkande effekter och till att kostnadsvärderingen av koldioxid och föroreningar sätts högre. Det skulle bättre spegla de svenska värderingarna och hade gett ett bättre incitament för renare och mer miljöanpassade fordon.

En utvärdering av metoden ska göras senast i december 2012, och regeringen har sagt att man från svensk sida noga kommer att följa arbetet. Detta har utskottet poängterat för regeringen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner.

Anf. 14 JONAS ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Ann-Charlotte Hammar Johnsson hävdar i sitt anförande att frågan om allmän trafik och särskild trafik inte behandlas i dag. Jag menar att hon har fel. Det är ett val av definition som man har gjort i denna proposition.

Direktivet är ett minimidirektiv. Vi har möjlighet att gå längre. Vi har också möjlighet att själva bestämma vilka delar denna lag ska omfatta.

Samma sak gäller faktiskt frågan om leasingavtals längd och ramavtal för hyrbilar. Det är upp till oss vilka bedömningar, vilket urval och vilka krav vi väljer att ha i denna lagstiftning så länge de inte är på en lägre nivå än i direktivet.

Min fråga till Ann-Charlotte Hammar Johnsson är: Varför väljer ni att inte ställa krav som täcker hela området och som gör att alla dessa fordon och kollektivtrafiktjänster inkluderas? Vad är det som gör att just dessa fordonstjänster inte ska upphandlas i enlighet med miljökrav?

Anf. 15 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik:

Herr talman! Det är sant det du säger, Jonas Eriksson, om att man kan gå längre. Men anledningen till att vi inte går längre är att vi ska implementera en lagstiftning. Vill man gå längre får man göra en speciell lagstiftning. Det gör man inte i detta ärende, utan det får man göra enskilt. Om man vill ha med det kan man lägga fram förslag om det framöver.

Dessutom är det precis som jag sade i mitt anförande, nämligen att detta görs på både kommunal och regional nivå där man ställer de här miljökraven på fordonen, på skolskjuts- och sjuktrafik, så jag ser inte detta som att inget händer. I stället tycker jag att väldigt mycket händer.

Angående tidslängden kan man, Jonas Eriksson, förutom att man får registret som följer ettårsgränsen fundera på vilka företag och på hur många som är intresserade av att ha den arbetskraft som ändå behövs för att lägga fram förslag och vara med i en upphandling för att sedan ha ett så kort tidsintervall som mindre än ett år innebär. Det blir en kostnad för företagen och en kostnad för dem som ska sköta detta. Därför tycker vi att ett år är bra.

Anf. 16 JONAS ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Vi vill att de som tillhandahåller ramavtal för hyrbilar, de som leasar ut bilar, ska ha miljöbilar. Det ska inte vara en merkostnad för dem om de under en kort period hyr ut till en upphandlande enhet eller en myndighet för att därefter fortsätta att använda bilen i andra avtal. Det är inte så att bilen skrotas efter att ha använts under ett år eller kortare tid än ett år, om det nu skulle vara så.

Införandet av direktivet ger Sverige en stor frihet att definiera vilken sorts trafik som lagen ska omfatta. I direktivet står det inte att det ska handla enbart om allmän trafik. Det här är ett val, något som regeringen väljer att göra, och något som regeringspartierna i finansutskottet väljer att stödja.

Jag skulle vilja veta varför ni vill exkludera en så stor grupp av fordon. Det handlar inte om att enskilda kommuner eller några enheter gör detta av fri vilja, utan här handlar det om en lagstiftning som vi vill ska få genomslag i hela samhället.

Anf. 17 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M) replik:

Herr talman! Angående direktivet om trafik finns det säkert, Jonas Eriksson, många möjligheter att göra saker och ting. Men det finns också en historia, en bakgrund – EU-direktiv och proposition 2009/10:200 om en lagstiftning om ny kollektivtrafik.

De beslut vi fattar i dag beträffande direktivet faller tillbaka på direktivet. Då talar vi om allmän kollektivtrafik, vilket innebär att den särskilda kollektivtrafiken inte finns med.

Men som jag sagt i mitt tidigare inlägg går det väldigt bra att framöver lägga fram förslag om att ändra lagen. Men då får det vara ett steg i sig. Det går inte att göra det i samband med dagens direktiv.

Angående processen och bilarna: Javisst, företag köper in bilar och kan använda dessa. Det är väldigt bra. Vi är helt överens på den punkten. Det är mycket bra med miljöbilar, men allt har en process. Jag tycker ändå att vi ligger långt framme. Jag ser att det fortfarande blir en del kostnader för att göra allt detta innan man är i kapp. Med de bör-krav vi tidigare antagit har man ändå försökt få detta på banan. Skall-krav kan också innebära komplicerningar för företag som gör att det kan bli en backlash i stället för att vi går framåt.

Anf. 18 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! Ann-Charlotte Hammar Johnsson säger här i sitt anförande att vi i Sverigedemokraterna slår in öppna dörrar därför att vi vill att det ska tillåtas att ställa högre krav än EU-direktivet stipulerar.

Vad remissinstanserna här tagit ställning till och värderat är det svenska lagförslaget. De har konstaterat att detta förslag missgynnar biobränslen. Till detta kommer naturligtvis en ökad administration i och med detta regelverk, som är högst obegripligt.

*Miljökrav vid
upphandling av bilar
och vissa kollektiv-
trafiktjänster*

Anf. 19 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik:

Herr talman! När det gäller att biobränslen missgynnas: Det finns så mycket som missgynnas. Ska man plocka ut bara ett energislag kan det väl bli på det viset. Varför ska det då ställas framför alla andra?

Ökad administration: Jag ser det som en ökad administration om vi i Sverige kanske står med kostnader om vi begränsar oss till landet och till de bilar som ni, kan jag uppleva, talar för. Då skulle man ha tillverkning och sköta alla sina åtaganden i Sverige – ett litet land i en global värld där vi har EU-direktiv och där vi kan passa på att utveckla och komma längre fram.

Varför ska Sverige i era ögon stå självt och inte påverka andra att vara med? Vi har ju också mycket att ge. Det är inte bara det att vi själva ska ta och plocka hem, utan vi ska också ge och försöka få en fortsatt utveckling inte bara i Sverige utan också i ett vidare perspektiv eftersom det gynnar Sverige som ett land bland många andra.

Inte minst vi i vårt land borde värna detta högre eftersom vi är beroende av handel med andra länder.

Anf. 20 JOSEF FRANSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag förstår inte riktigt retoriken här – det är väl just retorik det handlar om.

Så att alla vet kan jag klargöra att vi i Sverigedemokraterna naturligtvis inte har något emot standardiseringar. Standardiseringar är givetvis någonting som är bra för att underlätta handel. Men det är inte vad detta handlar om.

EU kan absolut vara en institution för att driva standardiseringar framför sig men är långt ifrån den enda.

Jag kan svårtligen uttolka detta som en standardisering som skulle underlätta någon form av handel. Här handlar det om en lagstiftning för att tvinga olika landsting och så vidare att upphandla med miljökrav. Det handlar inte om att underlätta handel på det sättet.

Jag skulle vilja passa på att återge lite grann ur propositionen: ”Den svenska regeringen hade önskat, att metoden på ett bättre sätt hade tagit hänsyn till biobränslenas mindre klimatpåverkande effekt, likaså att kostnadsvärderingarna av koldioxid och föroreningar hade varit högre och därvid bättre speglat svenska värderingar, vilket även hade inneburit ett större incitament för renare och mer miljöanpassade fordon.” Det här är alltså regeringens egen skrivning. Man konstaterar också: ”Denna uppfattning delas också av ett stort antal remissinstanser.”

Likväl vill man från regeringens sida införa det här med viss iver, kan jag tycka. Självklart blir då min fråga: Varför?

Anf. 21 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M) replik:

Herr talman! Då förstår jag bättre vad Josef vill säga med detta.

Metoden i sig: Ja, det är så att man inte kommit så långt som man ville. Det är inte Sverige som styr EU och talar om hur alla andra ska göra.

Viss iver: Ja, man är intresserad av att driva på i miljöhänsen. Man vill komma framåt. Men man har förhandlingar och kompromisser, precis som i alla möjliga sammanhang.

Eftersom man inte kom så långt att Sverige till hundra procent fick som Sverige ville har man påtalat var man inte kom fram, vad man vill och vad man önskar framöver. Man har också sagt att man följer detta ärende väldigt noga. Det kommer att ske en utvärdering i december 2012. Från utskottets sida har vi poängterat just att regeringen väldigt noga ska följa detta.

Alternativet till att inte göra på nämnda sätt är att helt avstå. Det tycker jag är ett dåligt alternativ jämfört med det andra.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 14 §.)

8 § Vissa skolfrågor

Föredrogs

utbildningsutskottets betänkande 2010/11:UbU16

Vissa skolfrågor (prop. 2010/11:94).

Anf. 22 JAN ERICSON (M):

Herr talman! Jag har fått äran att med detta anförande representera hela Alliansen.

Alliansen står enad bakom alla reformer på utbildningsområdet mot en delvis ganska splittrad opposition som bland annat ifrågasätter både betyg och läxor och som emellanåt ser ned på praktiska yrkesutbildningar.

Vi i Alliansen vet att en bra skola är viktig för att våra ungdomar ska hitta sin väg till arbetsmarknaden. Skolan måste erbjuda olika vägar beroende på den enskilda elevens drömmar och mål. Först då får alla elever motivation att slutföra skolan.

När man träffar arbetsförmedlare får man en mycket tydlig bild av att ungdomar som misslyckas i grundskolan eller som hoppat av gymnasiet är kraftigt överrepresenterade bland de långtidsarbetslösa ungdomarna. Vi vet att ungdomar som slutför gymnasiet nästan alltid direkt eller relativt snabbt får jobb. Utbildning är nyckeln till arbete. Det är därför Alliansens stora utbildningsreformer också är en avgörande hörnsten i vår arbetslinje.

Herr talman! Alliansen har under flera år tagit viktiga beslut om framtidens skola och satsar under detta år de största skolreformerna sedan folkskolereformen 1842. Ja, det kanske är de största skolreformerna någonsin. Innan jag går in på dagens ärende kan det därför som bakgrund vara på sin plats att påminna om de stora dragen i de reformer som Alliansen beslutat inom skolområdet fram till i dag.

Bland de viktigaste reformerna kan nämnas en helt ny skollag, en ny läroplan och nya kursplaner. Det blir ett helt nytt betygssystem och fler och tidigare nationella prov. Vi inför också en helt ny lärarutbildning och rektorsutbildning, en lärarlegitimation och en fortsatt satsning på lärarlyftet för att garantera att alla elever får undervisning av behöriga lärare. Den nya gymnasieskolan ger möjlighet till såväl rena yrkesutbildningar och lärlingsutbildningar som högskoleförberedande utbildningar, eller en kombination av dessa.

Debatten i dag handlar mycket om när effekterna av alla dessa viktiga reformer ska börja synas. Det är lätt att glömma bort att de flesta av reformerna visserligen har beslutats de senaste åren men sätts först i år. Detta är för att ge skolan rimlig framförhållning när det gäller så omfattande förändringar.

De elever som börjar förskolan i år kommer att lämna gymnasiet år 2024. Det ger ett perspektiv på att skolreformer är bland det mest långsiktiga som finns. Det vi gör i dag är nödvändigt och kommer att bära frukt i framtiden, men vi ska inte förvänta oss mycket snabba och dramatiska förbättringar av skolresultaten på kort sikt. Redan om några år kommer dock de nationella proven i lågstadiet förhoppningsvis att visa en positiv förändring för de yngsta eleverna, och efterhand är vi sedan övertygade om att reformerna kommer att förbättra skolresultaten steg för steg.

Herr talman! Alliansens politik gör verklighet av begreppet livslångt lärande. Ett omfattande utbud av olika former av vuxenutbildning gör att möjligheterna till nya vägval under livet är många. Komvux, universitet, högskolor, yrkeshögskola, folkhögskolor, studieförbund, svenskundervisning för invandrare och arbetsmarknadsutbildning är var för sig viktiga delar.

Dessa utbildningsformer har sammantaget under Alliansens regeringstid fått kraftigt utökade resurser. Komvux har i år exempelvis större resurser än under åren 2005 och 2006, som var Socialdemokraternas sista år vid makten. Antalet elever på komvux är i dag det högsta sedan slutet av 1990-talet, och aldrig har så många studenter studerat på högskola och universitet som i dag. Samma sak gäller antalet elever inom yrkeshögskolan. I Alliansens Sverige stängs inga dörrar, och alla kan få nya chanser!

Herr talman! Det betänkande som denna debatt egentligen behandlar har det kryptiska namnet *Vissa skolfrågor*. Bakom detta döljer sig ett antal kompletteringar av skollagen. Det gäller förtydliganden och kompletteringar för att anpassa det nya betygssystemet och de nya kursplanerna till elever med vissa funktionshinder. Det görs också ett par förändringar av regelverket kring inackorderingsbidrag vid vissa gymnasieutbildningar. Dessutom redovisar regeringen sin avsikt att i förordningsform införa ett undantag från kravet på behöriga lärare och lärarlegitimation för de lärare som undervisar inom dansutbildningar.

Det kan tyckas vara små förändringar, men de är viktiga för dem som berörs. Riksdagen är enig om alla dessa förändringar.

Dagens ärende är samtidigt ett bevis på att alla stora reformer ständigt behöver utvärderas och kompletteras. Under kommande år måste vi självklart noga följa effekterna av alla förändringar inom utbildningspolitiken och vid behov se över regelverket om det behövs för att nå målet att

skapa världens bästa skola. Målet är nämligen det enda som står fast. När det gäller vägen dit är vi i Alliansen alltid beredda att tänka nytt och anpassa politiken till samhällsutvecklingen och till nya framtida utmaningar.

Herr talman! Med dessa ord yrkar jag bifall till förslaget i utbildningsutskottets betänkande nr 16. Jag önskar mina utskottskolleger, utbildningsutskottets kansli och inte minst talmannen och talmanskansliet en trevlig sommar.

(Applåder)

I detta anförande instämde Betty Malmberg (M), Nina Lundström (FP) och Ulrika Carlsson i Skövde (C).

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 14 §.)

9 § Kvalitet i gymnasial lärlingsutbildning

Föredrogs

utbildningsutskottets betänkande 2010/11:UbU17

Kvalitet i gymnasial lärlingsutbildning (prop. 2010/11:104).

Anf. 23 GUNILLA SVANTORP (S):

Herr talman! Vi socialdemokrater är positiva till lärlingsutbildning och ser positivt på de förslag som nu läggs fram, men vi menar samtidigt att förslagen bara utgör en del av den kvalitetssäkring som behöver ske för att lärlingsutbildningen ska bli det framgångsrika alternativ inom yrkesutbildning som vi hoppas att den ska bli.

Vi menar att utbildningen kommer att ställa betydligt högre krav på kvalitetssäkring och uppföljning än vad som har skett under försöksverksamheten och att det därför krävs betydligt tydligare riktlinjer för såväl arbetsplatsens åtagande som huvudmännens, kommunernas och Skolinspektionens arbete med kvalitetssäkring än vad som nu anges i propositionen.

Regeringen har under försöksverksamhetens år tillsatt en nationell lärlingskommitté med uppdrag att följa försöksverksamheten, stötta den, ge råd och stöd, främja verksamheten och därmed bidra till ökad kvalitet. Vi kan i Nationella lärlingskommitténs betänkanden se att det som föreslås som en absolut nödvändighet är krav på utformning av programmet, krav på kvalitetskriterier och krav på lärande mål när eleven är på arbetsplatsen.

Den sociala regleringen är helt avgörande för kvaliteten, säger kommittén. Därför är det märkligt att nästan ingenting av detta återfinns i regeringens proposition. Det är ändå så att medverkande arbetsplatser och skolor behöver stöd i sitt utvecklingsarbete, och eleverna behöver en klar och tydlig kvalitetssäkring för att kunna vara trygga med sitt utbildningsval och veta att man garanteras en god undervisning.

Inte minst är kvalitetsaspekterna viktiga ur arbetsmiljösynpunkt. Även om lärlingsutbildningen har som syfte att uppnå utbildningspolitiska mål är nämligen ungdomarna ute på en eller flera ordinarie arbets-

platser hälften av utbildningstiden. Vad är då viktigare än att reglera vilka kvalitetskrav som ska ställas?

Härmedagen kom ett pressmeddelande från Arbetsmiljöverket, som granskat om elever på yrkesförberedande program har den arbetsmiljö de har rätt till. Resultatet av undersökningen var skrämmande. 92 procent av de granskade skolorna hade inte det arbetsmiljöarbete de borde ha haft för att säkerställa att eleverna inte utsätts för risker.

Hur ser det då ut för de ungdomar som deltagit i försöksverksamheten med lärlingsutbildning och för dem som kommer att delta till hösten? Det kan man bara spekulera i. Än viktigare är att sätta fokus på kvalitetsfrågorna och inte tro att det mesta ordnar sig om det skrivs ett kontrakt.

Vi socialdemokrater har fyra egna reservationer och har också anslutit oss till en gemensam miljö- och vänsterpartireservation.

Den första reservationen handlar om utbildningskontraktets upphörande, där vi menar att det saknas förtydligande av vad som sker med eleven om utbildningskontraktet hävs. Det gäller inte minst om kontraktet hävs av orsaker som står utanför elevens kontroll, till exempel om företaget lägger ner sin verksamhet eller om kvaliteten på utbildningen bedöms som undermålig. Det måste i kontraktet tydliggöras vilket ansvar och vilka åtaganden skolhuvudmannen och arbetsgivaren har för att säkerställa att eleven utan oskäligt dröjsmål kan få en ny plats för att fullgöra sin utbildning.

Den andra reservationen handlar om att vi socialdemokrater, liksom Nationella lärlingskommittén, anser att Skolverket ska ges i uppdrag att ta fram riktlinjer för hur styrdokumentens mål inom lärlingsutbildningen kan brytas ned till utbildningsavsnitt som kan omsättas på den arbetsplatsförlagda delen av lärlingsprogrammen. Vi menar att denna fråga är central för att medverkande arbetsplatser och skolor ska få det stöd de behöver i sitt utvecklingsarbete, och eleverna behöver denna kvalitets-säkring för att vara trygga med att undervisningen är av god kvalitet.

Den tredje reservationen handlar om de nationella programrådets uppgift, där vi menar att råden måste ges i uppdrag att ta fram kriterier för godkännande av arbetsplatser och handledare för dem som tar emot lärlingar samt utveckla system för kvalitetssäkring för den gymnasiala lärlingsutbildningen.

Den fjärde reservationen handlar om att vi, liksom Nationella lärlingskommittén, anser att det behövs ett nationellt lärlingsråd med uppdrag att samordna den fortsatta uppbyggnaden av lärlingsutbildningen där tydliga riktlinjer för såväl arbetsplatsens åtagande som huvudmannens, kommunernas och Skolinspektionens arbete med kvalitetssäkring finns med. Det är något som helt saknas i propositionen i dag.

Den gemensamma miljö- och vänsterpartireservation vi anslöt oss till handlar om avhopp från gymnasial lärlingsutbildning, där vi kan se på försöksverksamheten att en fjärdedel av deltagarna har hoppat av eller bytt program. Det är uppseendeväckande höga siffror inte minst mot bakgrund av att lärlingsutbildningen har införts för att minska avhoppet från gymnasieskolans yrkesprogram.

Trots detta faktum finns inte ett enda förslag med i propositionen för att motverka att elever hoppar av. Det tycker vi är en brist, och därför stöder vi denna reservation.

Prot. 2010/11:117
16 juni

*Kvalitet i gymnasial
lärlingsutbildning*

Herr talman! Självklart står jag bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall enbart till vår reservation nr 4 i handlingarna.

Anf. 24 JABAR AMIN (MP):

Herr talman! Miljöpartiet har flera gånger tidigare motionerat om införande av en lärlingsutbildning. Vi tror på lärlingsutbildningar därför att vi är övertygade om att det behövs flera vägar till utbildning, att lärande ser olika ut hos olika individer och att möjligheten att lära sig ett yrke är större om det finns en tydlig kontakt med arbetslivet. En lärlingsutbildning som fungerar, och som är arbetsplatsförlagd, skapar förutsättningar för en individ att få erfarenheter och nätverk som är oundgängliga när hon eller han ska kliva in på arbetsmarknaden.

Det förslag som riksdagen senare i dag ska besluta om är på många sätt bra. Men det kunde vara ännu bättre. Framför allt borde man på ett bättre sätt ta till vara elevens rättigheter i utbildningen. Alltför mycket lämnas nu oklart, och det är inte bra.

Regeringen föreslår bland annat att ett utbildningskontrakt ska upprättas mellan skolhuvudmannen, eleven och arbetsplatsen utan att ålägga skolhuvudmannen skyldigheten att utreda och åtgärda trakasserier. Detta anser vi inte är bra.

Vi anser att en sådan skyldighet ska finnas, inte minst för att det underlättar för eleven att ta till vara sina rättigheter på den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen. I fallet med lärlingsutbildningen är det dessutom så att flera av de elever som kommer att gå dessa utbildningar är på grund av sin ålder mer beroende av extra skydd mot trakasserier. Därför borde det vara en självklarhet att detta tydliggörs i utbildningskontraktet.

Detta var vår första invändning.

Herr talman! Vi anser att det är av stor vikt att de handledare som ska ansvara för dessa elever ska vara ordentligt rustade för sin uppgift. Det är viktigt för kvaliteten i utbildningen.

Därför vill vi att det ska vara obligatoriskt för handledarna att genomgå en handledarutbildning; vilket saknas i regeringens förslag. Vi har noterat att en del arbetsgivarrepresentanter motsätter sig detta med motiveringen att det kan ta tid och kosta extra. Regeringen har konstigt nog backat för dessa argument.

Visst skulle det kosta extra tid, och visst kommer det att ta mer tid att utbilda dessa lärare. Jag finner det ytterst märkligt att regeringen först lägger fram ett förslag om ökade behörighetskrav i skolan och argumenterar hårt för hur viktigt det är med utbildade och behöriga lärare för att nu när det gäller dessa utbildningar nonchalera samma krav.

Det är inte konsekvent. Det är mer komiskt.

Nationella lärlingskommittén har föreslagit att de nationella programråden ska ges i uppdrag att ta fram kriterier för godkännande av de arbetsplatser för handledare som tar emot lärlingar. Det skulle vara en viktig del i ett system för kvalitetssäkring av den gymnasiala lärlingsutbildningen.

Jag anser att det är viktigt att följa kommitténs förslag. Medverkande arbetsplatser och skolor behöver stöd i sitt utvecklingsarbete, och eleverna behöver denna kvalitetssäkring för att kunna vara trygga med sitt utbildningsval.

Herr talman! Jag inledde mitt anförande med att säga att vi i Miljöpartiet står bakom idén om en gymnasial lärlingsutbildning. Den är bra. Vi behöver fler vägar in i arbetslivet för unga människor och tätare samverkan mellan skolor och arbetsmarknaden. Lärlingsutbildning har potential att bidra till detta, men den kan göra det bara om vi inte tummar på kvaliteten och bara om vi inte väljer bort system och insatser för kvalitetssäkring.

Regeringens förslag tummar tyvärr både på kvaliteten och på elevernas rättigheter. Det är synd.

Avslutningsvis yrkar jag bifall till reservation 1 och reservation 2.

Anf. 25 ROSSANA DINAMARCA (V):

Herr talman! ”Jag får jobba med att städa deras bilar. Jag skulle vilja ha mer tid i skolan och mindre praktik, högst tre dagars praktik under en tvåveckorsperiod, det skulle vara lagom.”

Det är, herr talman, en elev i vvs-klassen på Malmö Praktiska Gymnasium som säger detta i aprilnumret av Byggnadsarbetaren. Det finns fler elever som är tveksamma till upplägget av undervisningen. Malmö Praktiska ingår i Baggiumkoncernen och har varit den största aktören i Lärlingsförsöket.

Även arbetsgivarorganisationerna i byggbranschen är fundersamma över hur utbildningen bedrivs ute i företagen. Ett stort problem är att hitta bra lärlingsplatser för eleverna. I Lärlingsförsöket har 3 000 byggelever omfattats. Regeringen budgeterar nu för att skapa 30 000 lärlingsplatser under 2011–2014 inom ramen för alla yrkesutbildningar i gymnasieskolan. Redan är branschen orolig över kvaliteten på de nya lärlingsutbildningarna. Ofta vänder sig dessutom skolor till företag som inte är anslutna till någon bransch- och arbetsgivarorganisation.

Ett yrkes- eller lärlingsprogram ska inte vara som en prao i grundskolan. Lärlingselever ska ha en anställning. Enligt regeringens förslag kan de ha det, men de flesta eleverna kommer inte att ha det. För att garantera hög kvalitet i den arbetsförlagda delen av utbildningen är handledares kompetens helt central. Det är ingen lätt uppgift att utbilda, men det verkar finnas en naiv tro att det är det, och det är beklagligt att den uppfattningen finns bland ansvariga i regeringen.

Från Sveriges Byggindustrier säger man att det är en uppenbar risk att utbildningen i företagen inte blir fullvärdig. Vad hände med snacket om att man skulle uppvärdera statusen för de praktiska arbetena och utbildningarna?

I höstas gjorde Skolinspektionen en studie där man granskade 39 gymnasier. I denna riktade man hård kritik mot bland annat de traditionella byggutbildningarna. Det var just den praktiska delen av utbildningarna som hade brister. Så många som tre av fyra uppfyllde inte kraven. Man beskrev det som att skolorna nöjde sig med att få ut eleverna. Eleverna glömdes bort under praktiken, yrkeslärarna släppte kontakten och betygen sattes på oklara grunder. Det här är oerhört allvarligt, särskilt då det arbetsplatsförlagda lärandet nu ska få större betydelse och utgöra hälften av tiden.

Herr talman! Låt mig gå tillbaka till Malmö Praktiska Gymnasium och eleverna i vvs-klassen. De är överens om att de borde få lära sig mer om rörläggeri i skolan. De tycker att de får för lite yrkesteori. En elev

säger: Man vet ju ingenting när man kommer ut. En annan elev som går andra året säger: Jag får aldrig jobba med riktigt rörläggeri. Det enda jag fått göra är att sätta upp en duschblandare då och då.

Bilden som framträder när man läser vad eleverna säger är att praktiken ute i företagen är lite av ett lotteri. Det gäller att hamna hos en bra arbetsgivare som kan ge en mångsidig utbildning. Det är en bild som stämmer med regeringens egna studier av Lärlingsförsöket. Kvaliteten på utbildningen står och faller med ambitionsnivån hos företag och handledare.

Om regeringen på riktigt är intresserad av att ge dessa elever en gedigen utbildning måste man säkra kvaliteten hos arbetsgivaren genom att handledarna genomgår en obligatorisk handledarutbildning.

En berättigad fråga är varför man sätter den här förändringen av yrkesutbildningarna. Några svar som vi har fått höra från regeringen är att det är så många avhopp från gymnasiet. Man hänvisar också till skoltrötta elever, som om de bara gick på praktiska program. Försöksverksamheten kan inte kallas framgångsrik ur den aspekten när en fjärdedel av eleverna på lärlingsprogram har antingen hoppat av eller bytt till ett annat program för att de inte har känt att de har fått en bra utbildning.

Enligt statistik från Skolverket vad gäller bygg- och energiprogrammet är det i snitt två av hundra byggelever som avbrutit studierna i årskurs 1 de senaste tre åren. Ännu färre hoppade av energiprogrammet. Av de 764 elever som deltog i Lärlingsförsöket hösten 2008 hade ungefär 76 elever hoppat av vårterminen 2009.

Det är anmärkningsvärt att en regering som säger sig vilja förbättra kvaliteten i lärlingsutbildningen inte har ett enda förslag för att motverka att eleverna hoppar av utbildningen.

Jag vill därmed yrka bifall till reservationerna 1, 3 och 6.

Anf. 26 OSKAR ÖHOLM (M):

Herr talman! Efter tre mer eller mindre kritiska anföranden från tre mer eller mindre indignerade företrädare för oppositionen är det så klart svårt att inte inleda en av årets sista skoldebatter med någon form av liknelse av typen den ljusnande framtiden är vår eller liknande. Jag ska försöka att inte fastna i den typen av krystade liknelser men kan samtidigt inte låta bli att konstatera att framtiden faktiskt ser ljusare ut än vad den har gjort på väldigt länge, tack vare många av de skolreformer som Alliansen nu ser till att få på plats.

Det är klart att det är svårt att i en sådan här debatt i dessa skolavslutningstider inte ta sin utgångspunkt i precis det vi ser runt om i varenda stad med självaktning i det här landet, nämligen studentflak med glada och förväntansfulla studenter på väg ut i livet och på väg ut på arbetsmarknaden.

Skolan är alltid närvarande i den politiska debatten, i vår samhällsdebatt och i det som vi diskuterar runt köksbord, i Sveriges riksdag och på alla andra ställen, och så ska det vara. När man dessutom ser föremålet för det vi diskuterar på studentflaken blir man lätt väldigt glad. Man rycks med i glädjeyran. Det är svårt att inte göra det när man ser människor som är fyllda av framtidsdrömmar och ambitioner och just på väg ut i livet, på väg ut på arbetsmarknaden. Hela världen ligger öppen på något sätt – fantastiskt egentligen!

Sedan blir det ibland en lite sur eftersmak när man börjar fundera på hur statistiken ser ut och när man vet att ganska många av de här eleverna faktiskt inte alls är på väg ut till den ljusnande framtiden eller ens på väg ut på arbetsmarknaden. Vi vet ju att alldeles för många av dem som slutar gymnasieskolan i dag gör det med ofullständiga betyg. Det är en hel del som vi inte har sett på studentflaken som har passerat förbi här utanför, för de har hoppat av för länge sedan. De finns inte ens med där. En tredjedel av alla elever hoppar av utbildningen eller går ut utan fullständiga betyg. Deras förutsättningar att lyckas på arbetsmarknaden minskar givetvis dramatiskt, och det är naturligtvis också en viktig förklaring till att ungdomsarbetslösheten fortfarande är för hög i vårt land.

Vår debatt i dag handlar om en proposition om kvalitet i just den gymnasiala lärlingsutbildningen. Jag tror att det är viktigt att se även den här propositionen mot bakgrund av hur det ser ut i stort i den svenska gymnasieskolan och mot bakgrund av alla de stora reformer som vi just nu håller på att genomföra.

Man ska ha klart för sig att den gymnasieskola som Socialdemokraterna byggde under sin tid vid makten var en gymnasieskola fylld av återvändsgränder, fylld av inlåsningseffekter. Vi lever fortfarande med konsekvenserna av detta, och vi kommer att fortsätta göra det under flera år framöver. Och vi vet att på många sätt är det yrkeseleverna som har drabbats värst. Förutom att avhoppet har varit väldigt många har flera viktiga arbetsgivare riktat kritik just mot att eleverna inte får med sig tillräckliga kunskaper, att de inte får de kunskaper som gör att de klarar arbetsmarknadens krav och arbetsmarknadens behov.

Nu får vi en gymnasieskola till hösten med reformer som anpassar skolan till dagens samhälle, till dagens arbetsmarknad. Det blir två olika examina, en studieförberedande och en yrkesexamen. Men det viktiga är att tonvikten i alla utbildningar ligger på de ämnesspecifika kunskaperna. Det innebär att varje utbildning är anpassad för att ge de bästa möjligheterna och förutsättningarna för en fortsatt karriär inom respektive inriktning. Det här är otroligt viktigt att bära med sig. Det betyder att vi lämnar det gamla systemet bakom oss, där alla utbildningar, alldeles oavsett inriktning, byggde på samma grund. Det här är det centrala.

Herr talman! Det som vi kort sagt gör är att vi nu skapar en gymnasieskola där vi bygger bort återvändsgränderna. En del av det handlar om lärlingsutbildningarna. Den gymnasiala lärlingsutbildningen blir just ett alternativ inom yrkesprogrammen. Man genomför halva sin utbildning på en arbetsplats i stället för i skolan. Vi vet att det fungerar så redan i dag i många av våra grannländer. Lärlingsutbildningen är ingen egen utbildning, men den är en del av ett yrkesprogram med samma krav och samma mål och som leder till samma examen på slutet. I bästa fall leder den naturligtvis också till ett betydligt större kontaktnät och ökade chanser att få en anställning.

Herr talman! Vi närmar oss nu den nya gymnasieskolan med stormsteg. Dagens betänkande är ytterligare ett av de ärenden som pekar ut vägen för hur det rent praktiskt ska gå till.

När det gäller lärlingsutbildningarna handlar det bland annat om att reda ut vem som är ansvarig för vad när en elev kommer till en arbetsplats. I betänkandet föreslår vi därför det skriftliga avtalet som har varit uppe i debatten. Vi klargör att varje elev ska underteckna detta, liksom

varje skola och varje arbetsplats, och att man ska reda ut vad det är som gäller, hur ansvarsförhållandena ser ut och hur det ska fungera. Det blir ett väldigt bra sätt, tror jag, att få klart för sig vad man kan förvänta sig och vilka krav som man kan ställa. Dessutom framgår vem som är kontaktperson på skolan och vem som är handledare på arbetsplatsen. På det sättet skapas kvaliteten.

Som sagt är lärlingsutbildningen inte skild från resten av gymnasieskolan. Det är viktigt att komma ihåg när vi diskuterar de här frågorna att det är en utbildning inom ramen för ett yrkesprogram. Samtidigt är det för de elever som väljer lärlingsutbildningen på många sätt en utbildningsupplevelse som är ny och som inte har funnits i samma utsträckning tidigare. Den innehåller viktiga åtaganden både för eleven, för skolan och för de arbetsplatser som anordnar den. Då är det viktigt att man vet vad som gäller och att förutsättningarna blir riktiga. Det är naturligtvis bakgrunden till de förslag som vi lägger fram här i dag.

Herr talman! Jag yrkar naturligtvis bifall till utskottets förslag i betänkandet. Det är bra förslag som reglerar hur en del av den nya gymnasieskolan kommer att fungera. Men det är just bara en del av den helhet som jag inledde med att prata om. Det är en helhet som innebär att vi äntligen kommer bort från tvåtredjedelsskolan. Vi satsar på kvalificerade utbildningar med hög kvalitet som ökar människor anställningsbarhet och möjligheter att förverkliga sina drömmar och ambitioner. Det är väldigt bra.

(Applåder)

Anf. 27 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Herr talman! Oskar Öholm hör vad han vill höra. Jag inledde med att säga att vi ser väldigt positivt på propositionen. Men vi vill ändå lyfta fram några saker som vi tycker saknas i den.

Det första som jag måste påminna Oskar Öholm om är Gy 2007. Socialdemokraterna gav faktiskt Skolverket i uppdrag att utreda en utbildning liknande som den vi nu har på bordet men som er regering valde att slänga i papperskorgen. Därför ligger vi fyra år efter. Vi hade kunnat vara framme fyra år tidigare vid det som vi är framme vid i dag.

Oskar Öholm säger: Vi bygger bort återvändsgränder. Ändå står det ingenting i förslaget om vad som händer om lärlingsplatsen försvinner. Vad händer med eleven då? Då hamnar eleven verkligen i en riktig återvändsgränd. Det har vi en reservation om som ni yrkar avslag på.

Anf. 28 OSKAR ÖHOLM (M) replik:

Herr talman! Jag inledde med att säga att det var tre mer eller mindre kritiska oppositionsföreträdare. Jag kan konstatera att Gunilla Svantorp var den minst negativa, vilket jag är glad för.

Jag är beredd att hålla med om att Gunilla Svantorp och andra socialdemokrater har talat sig varma för lärlingsutbildningar under många år, men man hade också makten under många år. Det är väl bra att vi är överens nu och ser till att det blir så bra som möjligt för dem som kommer att finnas med där.

Tittar man på reservationerna, kanske framför allt den som Gunilla Svantorp hänvisar till, känns det som man har ansträngt sig hårt för att få till en reservation och odla lite konflikt. Det ska man givetvis göra i ett

parlament och i en diskussion, men man behöver inte skrämmas i onödan.

Det som Gunilla Svantorp tar upp regleras på ett bra sätt i skollagen redan i dag. Har man påbörjat sin utbildning på ett nationellt program har man rätt att fullfölja den utbildningen på det påbörjade programmet. Dessa förhållanden gäller även om det sker förändringar under tiden. Jag har därför svårt att se att det kommer att bli ett problem i verkligheten.

Anf. 29 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Herr talman! Eftersom vi ser att folk inte får den utbildning som de tror att de får, som vi hörde Rossana läsa upp ett exempel på nyss, är det bättre om vi kan ha tydliga regler för vilka kriterier som gäller och vilka krav man kan ställa som elev, huvudman eller bolag som ställer upp med en plats.

Under försökstiden har vi haft dels Nationella lärlingskommittén, dels en enmansutredare. Bägge har kommit med många bra förslag i två tjocka betänkanden, men få av dessa förslag finns med i propositionen. Framför allt finns inte de viktiga förslag med som handlar just om kvalitetssäkringen. Det tycker vi är märkligt. Jag skulle vilja höra Oskar Öholms syn på det. Varför är det så få kvalitetskriterier med när det finns så många tydliga och bra förslag?

Anf. 30 OSKAR ÖHOLM (M) replik:

Herr talman! Vi kan säkert alla vara överens om att det som Gunilla Svantorp talar om är viktigt när man inför en lärlingsutbildning. Vi behöver bli bra på kvalitetssäkring, och vi behöver göra en bra uppföljning så att man ser att saker och ting fungerar som det är tänkt och att eleverna får den kvalitativa utbildning de ska ha.

Det är viktigt att poängtera att det här inte slutar i och med det beslut vi fattar i dag. Vi ska fortsätta följa frågorna. Det vi fattar beslut om i dag, utbildningskontraktet, är en del som syftar till att stärka kvaliteten. Man ska kunna gå in och se precis vad som gäller och vem som är ansvarig för vad.

Man ska dock inte glömma bort att både Skolinspektionen och Skolverket har fått tydliga uppdrag att arbeta med kvaliteten i det arbetsplatsförlagda arbetet. Mycket av det som Gunilla Svantorp efterlyser är alltså tillgodosett på detta sätt.

När man sjösätter en ny reform är det självklart viktigt att följa det framöver. Gunilla Svantorp får det att låta som att utbildningskontraktet ska reglera allt, men så är det inte. Utbildningskontraktet är *en* del av kvalitetsarbetet och uppföljningen. Skolverket ansvarar för andra delar, och Skolinspektionen är givetvis också viktig i detta arbete.

(forts. 11 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.52 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Prot. 2010/11:117
16 juni

*Kvalitet i gymnasial
lärlingsutbildning*

Frågestund

10 § Frågestund

Anf. 31 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsrådet Tobias Billström, justitieminister Beatrice Ask, statsrådet Gunilla Carlsson, statsrådet Peter Norman och statsrådet Erik Ullenhag välkomna.

Statsrådet Tobias Billström besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt ansvarsområde.

Sommarjobb

Anf. 32 LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Det är sista frågestunden inför sommaren, och snart är det skolavslutning. För många ungdomar väntar ett härligt, avkopplande sommarlov. För andra är det kanske en möjlighet att få ett första sommarjobb, tjäna lite egna pengar, få arbetslivserfarenhet, uppleva vad det innebär att passa arbetstider och kanske testa på ett jobb och se om det är någonting för framtiden. För många familjer som har låg inkomst kan det också vara det som möjliggör att sommaren ger utrymme för lite utöver det vanliga.

Min fråga till statsrådet Billström är därför: Skulle det inte vara bättre om alla ungdomar gavs den här chansen att få de positiva erfarenheter som ett sommarjobb innebär? Är det inte en rimlig prioritering att använda de gemensamma resurser vi har och det ökade utrymme som finns till att satsa på jobb till samtliga ungdomar?

Anf. 33 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Tack för frågan, Lena Hallengren! Det här är naturligtvis en väldigt prioriterad fråga för regeringen. Frågeställaren avslutar också med att undra om det inte är en prioriterad fråga att försöka arbeta för att så många som möjligt kommer i arbete.

Jo, det är precis det regeringen gör. Men det förutsätter också en bred palett av åtgärder. Ungdomsarbetslösheten är också kopplad till utbildningsfrågan. Vi ser hur elever lämnar skolan utan att ha godkända betyg. För att bekämpa detta för regeringen en aktiv politik för att se till att skolan ger ungdomarna den kompetens som behövs för att man ska vara behövd på arbetsmarknaden.

Till det kommer också andra åtgärder för dem som har lämnat skolan och som omfattas av det så kallade uppföljningsansvaret. Det är också viktigt att arbeta med detta.

Regeringen är alltid beredd att lyssna på goda förslag på hur man ska komma vidare och arbeta för att bekämpa ungdomsarbetslösheten och förstärka arbetet med att förbättra den svenska skolan.

Anf. 34 LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Min fråga handlade om *sommarjobb* för alla ungdomar. Jag tycker att svaret är lite märkligt. Regeringen har ju dragit in de resurser som fanns just när det var valår för att hjälpa kommuner att se till att alla ungdomar får ett sommarjobb. Det finns de som har egna kontakter genom föräldrar eller praktik i skolan som löser detta själva, men ganska många gör det inte.

Nynäshamns kommun erbjuder till exempel alla ungdomar från årskurs 9 till årskurs 3 på gymnasiet sommarjobb. Om den här frågan är så prioriterad, varför drar man in det här stödet? Varför använder vi inte det utrymme som finns om vi tror att alla ungdomar mår bra av att få testa på arbetsmarknaden, uppleva vad arbetslivet innebär med de krav som ställs och den inkomst som det ger? Jag skulle vilja ha ett svar på frågan: Varför är inte regeringen beredd att medverka till att alla unga får ett *sommarjobb*?

Anf. 35 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Det här är en fråga som man måste se även i det kommunala perspektivet. Det är bra att frågeställaren lyfter in detta. Det är riktigt att staten gav ett tillfälligt stöd till kommunerna förra året. Det var angeläget med tanke på hur den kommunalekonomiska situationen såg ut vid det tillfället. Nu däremot pekar prognoserna mot att väldigt många kommuner i Sverige redovisar ett överskott. Hur man väljer att leverera med de pengar som man har i kommunkassan är en fråga som faller inom ramen för det kommunala självstyret. Olika kommuner väljer att prioritera olika.

Har man möjlighet att utöka antalet sommarjobb i kommunal eller privat verksamhet på den lokala nivån tycker jag att det är självklart att man tar den möjligheten, men varken regeringen eller riksdagen kan fjärrstyra alla Sveriges 290 kommuner. Vi måste överlåta till kommunpolitikerna att göra den typen av prioriteringar.

Videokameror i polisbilar

Anf. 36 HANNES BECKMAN (M):

Fru talman! I sin årsredovisning påpekar Riksenheten för polismål att det ökade antalet poliser i yttre tjänst även kan leda till en ökning av antalet anmälningar mot poliser.

Inför valet 2006 presenterade Alliansen i en rapport om framtidens polis bland annat ett förslag om att utrusta polisens bilar med videokameror. Videokameror skulle stärka polisernas säkerhet i deras yrkesutövning och användas som skydd mot felaktiga påståenden om deras agerande. De skulle även stärka gripna eller omhändertagna personers rättssäkerhet om någonting skulle hanteras felaktigt av polisen.

Min fråga är huruvida justitieministern har vidtagit eller kommer att vidta någon åtgärd för att på detta eller andra sätt stärka polisernas skydd i deras yrkesutövning och gripna eller omhändertagna personers rättssäkerhet.

Prot. 2010/11:117

16 juni

Frågestund

Anf. 37 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Det är helt riktigt att den här frågan har diskuterats mer än en gång. Det finns många fördelar med att använda sig av kameror i vissa sammanhang för att säkerställa att man vet vad som har hänt och att ett agerande är korrekt genomfört.

Det som är bekymmersamt är att vi inte har en lagstiftning i Sverige som inrymmer detta, vad vi kan förstå. Det är flera olika lagar som blir tillämpliga när det handlar om polisens användning av kameror. Det handlar om lagen om hemlig kameraövervakning, polisdatalagen och så vidare. Vi diskuterar hur det skulle kunna användas.

När det gäller de situationer där polisen ändå använder kameror vill jag säga att en grundläggande förutsättning i polisdatalagen är att personuppgifter i form av en bild har ett mycket specifikt ändamål. Det är också lite svårt att lösa huruvida en kameraövervakning av en polisbil eller av en enskild tjänsteman handlar om ett specifikt uppdrag eller om det är en allmän övervakning.

Det här är en fråga där de lärde måste tvista ett tag innan vi har tillräckligt lagrum för att veta hur vi ska lagreglera det hela.

Anf. 38 HANNES BECKMAN (M):

Fru talman! Det låter betryggande att frågan diskuteras. Man kan också vända på det och se att det kan finnas poänger i det omvända perspektivet i rollen som brottsoffer och även för poliser om det finns en videoupptagning av händelseförloppet.

Videokameror är ett bra instrument i polisbilarna. Utreder justitieministern om det finns andra tekniska hjälpmedel som man kan ha på plats i polisbilarna?

Anf. 39 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Det är i första hand polisen och polismyndigheterna som ska diskutera vilken typ av instrument, verktyg och metoder som polisen ska använda för att utföra sitt uppdrag. Jag vill inte gärna ge mig in på synpunkter på vilka teknikaliteter som kan vara nödvändiga utan att det har kommit en framställan från polisen om det.

Däremot har jag sett att man till exempel i Frankrike har kameror som man kan använda i vissa situationer. Där talar man om för den man möter att man sätter på kameran för att bringa ordning. De anser sig ha väldigt god nytta av det.

Det finns många tekniska hjälpmedel, men de måste passa inom de lagar och regler som vi har i Sverige. Dessutom måste det vara någonting som svensk polis tycker skulle vara till hjälp för dem, och där är vi inte ännu i den här frågan.

Danska gränskontroller

Anf. 40 KARIN NILSSON (C):

Fru talman! Min fråga skulle egentligen kunna ställas till nordiska samarbetsministern, finansministern, handelsministern, arbetsmarknadsministern, troligen också till migrationsministern och EU-ministern och också till justitieministern. Jag väljer att ställa min fråga till Beatrice

Ask. Frågan handlar om Danmarks beslut att upprätta gränskontroller mot Tyskland och Sverige. Det här är en fråga som berör stora delar av samhället och det politiska systemet.

För Centerpartiet är värnandet om den fria rörligheten en mycket viktig fråga. Dagligen arbetspendlar 20 000 personer över Öresund; det är en region med mycket stark tillväxt. En resa med tåg över Sundet tar i dag ungefär 34 minuter, och det är inte ofta konduktören hinner gå från den ena ändan av tåget till den andra och kontrollera biljetterna. Hur de under en sådan resa samtidigt skulle hinna kontrollera personers identitet har jag svårt att se.

Vad skulle en genomlysning av bagage och kontroll av identitet innebära för en resenär på dessa överfulla Öresundståg? En gräns mellan två länder upplever jag är som ett staket mellan två villatomter. En utökad personkontroll vid en gräns kan knappast vara en fråga som avgörs av endast ett land, utan det borde finnas fler parter inblandade och fler att ta hänsyn till. Vilket uniformssamhälle skulle detta beslut i så fall skapa?

Min fråga till statsrådet är: När och hur kommer regeringen att reagera och agera vad gäller danskarnas beslut i denna fråga?

Anf. 41 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Det är klart att vi alla reagerat på de medieuppgifter som kommit om det danska initiativet, den uppgörelse de hade gjort som innebar en förstärkt gränskontroll visavi den svenska gränsen.

Efter att ha talat med justitieministern i Danmark och med andra visar det sig att det egentligen handlar om att man vill öka tullens aktiviteter för att förhindra narkotikasmuggling och annat. Det är ungefär samma verksamhet som den svenska tullen har vid Öresundsbron. Det var alltså inte så märkligt som det lät.

Kommissionen granskar dock det danska initiativet. Jag tycker att det är rimligt att man går igenom det, för det är viktigt att reglerna beträffande Schengensamarbetet följs och att vi värnar den fria rörligheten. Därför måste man naturligtvis syna även detta i det perspektivet. Vi ser fram emot den utvärderingen.

Anf. 42 KARIN NILSSON (C):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Det känns bra att justitieministern har haft det samtalet med sin kollega i Danmark. Jag är dock orolig för att det lite grann är fråga om dubbla budskap. Enligt medierna finns ett skäl till beslutet i Danmark men ett annat när de riktar sig mot EU. Så länge de håller sig till tullens aktiviteter har de naturligtvis möjlighet att själva bestämma över handelsvaror som flödar över gränsen.

Jag är rädd för att Danmark ska upprätta permanenta tullposteringar, med permanent tullpersonal, som tillåts granska resenärer och bilar. Det skulle krångla till det betydligt för alla de tusentals som dagligen rör sig över Sundet på grund av utbildning eller arbete.

Vi har ett Schengenavtal inom EU vars syfte är att skapa ett öppnare Europa. Det ska vara enkelt att röra sig fritt mellan unionens medlemsländer. Jag hoppas därför att justitieministern har rätt och att detta inte är en fråga som vi behöver oro oss för. Jag tror att många i den berörda regionen är tacksamma för ett tydligt svar i frågan.

Anf. 43 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Den här frågan har, som sagt, diskuterats, och många länder är engagerade. Vi är noggranna med den ömsesidiga respekten för varandras arbete och de regler som formar Schengenområdet. Kommissionen kommer att granska det danska beslutet och de förändringar det kan medföra. Vad beslutet konkret innebär är att man anställer ytterligare ett antal tulltjänstemän. Det kan knappast vara så allvarligt att det skulle kunna ifrågasättas utifrån regelverket.

Det pågår en översyn för att utvärdera och effektivisera Schengen. En fråga som ställs är vilka möjligheter som ska finnas att återinföra kontroll vid inre gräns, i vilka situationer och så vidare. Det är inte helt klarlagt i alla led vad som kan och inte kan göras.

Vi tycker att det är bra att man utvärderar regelverken, men vi är samtidigt fast övertygade om att grunden måste vara den fria rörligheten. Den är trots allt basen i det europeiska samarbetet.

Främlingsfientlighet

Anf. 44 ULF NILSSON (FP):

Fru talman! Jag tänkte ställa en fråga om främlingsfientlighet. När jag tänker tillbaka på det senaste årets nyhetsnotiser minns jag en del. Jag tänker på en muslimsk mamma som på väg till dagis med sina barn under lång tid trakasserades av ett tonårgäng i ett mindre samhälle. Jag tänker på en judisk invandrare i Malmö som fick sin lägenhetsdörr och bil målade med hakkors. Och jag tänker på några mycket allvarliga och tragiska misshandelshistorier.

Myndigheten Forum för levande historia har presenterat en rapport om ungdomars attityder. Naturligtvis är de flesta ungdomar både toleranta och öppna i sitt sinne bland annat vad gäller människor som flyttar hit. Men tyvärr finns också en betydande grupp som inte är det. Därför blir min fråga till statsrådet Erik Ullenhag:

Hur arbetar regeringen, och hur tänker regeringen arbeta, för att motverka en ökning av främlingsfientligheten i Sverige?

Anf. 45 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Fru talman! Tack för frågan!

Som Ulf Nilsson säger är Sverige i grunden ett tolerant land. En kraftig majoritet i vårt land har blivit mer positiv till invandring och invandrare än vad fallet var tidigare. Samtidigt har vi en utveckling mot ökad osäkerhet och främlingsfientlighet mot vissa grupper. Det kan gälla judar, romer och muslimer i Sverige. För dem som drabbas av främlingsfientligheten är det förstås ingen tröst även om det går åt rätt håll vad gäller värderingarna i stort.

Mot den bakgrunden har regeringen tillsatt en utredning under ledning av Bengt Westerberg just för att utreda förekomsten av främlingsfientlighet och också fundera på hur vi bäst bemöter främlingsfientligheten. Därutöver sker redan en hel del via Forum för levande historia, med Förintelsen som utgångspunkt, och via andra myndigheter. Bland annat fördelar Ungdomsstyrelsen bidrag för kampen mot rasism och främlingsfientlighet.

Anf. 46 ULF NILSSON (FP):

Fru talman! Jag tackar för det och ser fram emot Bengt Westerbergs utredning, som jag tror både kan belysa mycket och komma med en del förslag.

Sedan tror jag att skolan har en nyckelroll. Jag vill därför ställa en följdfråga till statsrådet, nämligen om även han anser att det är viktigt att skolan också fortsättningsvis, genom myndigheter som Forum för levande historia, får resurser för att arbeta med information och kunskap om rasism, totalitära ideologier och så vidare så att fler människor lär sig av historien.

Anf. 47 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Fru talman! Det är som Ulf Nilsson säger, att skolan har en nyckelroll. Är det något som vi vet fungerar i kampen mot fördomar och intolerans är det ökad kunskap. En del av det som Forum för levande historia visat är att om eleverna får ökad kunskap om Förintelsen under andra världskriget minskar antisemitismen och förekomsten av hat mot judar. Det är i grunden något mycket positivt.

Det vi alla har ett ansvar för är att ställa upp för det samhälle vi vill ha. Ulf Nilsson nämner i sin fråga händelsen med en somalisk kvinna som dag efter dag trakasserades på väg till dagis. Till slut kastade man sten på både henne och hennes dotter. När jag talar med muslimer och judar i Sverige om den typen av händelser säger de ofta att de är ganska ensamma när det sker. Där har vi ett gemensamt ansvar att stå upp för lika värde och kampen mot främlingsfientlighet.

För att svara konkret på Ulf Nilssons fråga vill jag säga att skolan har en nyckelroll.

Asylsökandes skyddsbehov

Anf. 48 WILLIAM PETZÄLL (SD):

Fru talman! I ett par nyligen uppmärksammade fall har vi kunnat ta del av hur människor som sökt asyl i Sverige med anledning av att de riskerar sitt liv i hemlandet trots det återvänder på semestern till det land som de påstår sig ha flytt från. I vissa fall har kommunen gått in och betalat semestern och även gett en slant till matpengar.

Att en person som säger sig ha flytt från sitt land på grund av livshotande omständigheter ändå väljer att semestra i samma land borde rimligtvis väcka misstankar om personens egentliga skyddsbehov. Min ståndpunkt i den frågan är glasklar. Om man fått asyl i Sverige på grund av att man riskerar sitt liv i hemlandet och trots det väljer att åka på semester till samma land som man flytt från ska den semestern enligt min mening vara permanent och uppehållstillståndet dras tillbaka.

Min fråga till Tobias Billström är vilka åtgärder han kommer att vidta i syfte att motverka den typen av asylmissbruk.

Anf. 49 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Svaret är: inga alls, eftersom det som William Petzäll pekar på inte är något missbruk. Vi prövar asylbehovet i en asylprocess för att utröna huruvida en människa har skyddsbehov. Den prövningen görs

vid ett tillfälle, och man beviljas följaktligen uppehållstillstånd på grundval av ett påstått skyddsbehov som provas då.

Att man vid ett senare tillfälle väljer att återvända eller resa tillbaka till det här landet är någonting helt annat. Det är inte ett missbruk av systemet. Det kan faktiskt vara så att både ens egna förhållanden vad gäller skyddsbehov och förhållandena i hemlandet ändras på ett sådant sätt att man känner att man kan åka tillbaka. Detta tar inte alls William Petzäll upp i sin fråga, men det är någonting som man måste belysa. Annars är det väldigt lätt att tro att detta handlar om människor som kommer och loggar in i systemet tillfälligt och sedan återvänder. Så ser det alltså inte ut.

Jag tycker alltså att systemet som det ser ut i dag fungerar bra och har inte för avsikt att ändra det.

Anf. 50 WILLIAM PETZÄLL (SD):

Fru talman! Vad vi indirekt kan höra från migrationsministern är att det är helt okej att ljuga statliga myndigheter rakt upp i ansiktet. Givetvis är det så. Allt sunt förnuft säger att om man kommer till Sverige och säger att man om man återvänder till sitt hemland riskerar att dö och sedan inom loppet av bara något år åker på semester, då har man inga skyddsbehov. Det är alldeles uppenbart.

Det finns en anledning till att det numera går direktflyg från Sverige till Irak. Jag kan lova, fru talman, att det inte rör sig om några vanliga Svenssoncharterresor. Detta är människor som uppenbarligen inte längre har några asylbehov. Jag trodde att asylsystemet och vår möjlighet att ge människor asyl utgick från principen att det är människor som är i behov av vår hjälp. Men uppenbarligen är det inte så. Jag tycker att det är beklagansvärt att man har en så slapphänt inställning i denna fråga och tolererar att människor kommer hit, utnyttjar vårt välfärdssystem och ljuger statliga myndigheter rakt upp i ansiktet.

Anf. 51 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Om det är så att man framför felaktiga uppgifter i samband med asylprövningen kommer man naturligtvis att nekas asyl. Det säger sig självt. I så fall kommer inte det skyddsbehov som man anförde i processen att bli föremål för ett positivt beslut. Det är inte riktigt det som William Petzäll far efter, men det måste man väga in i denna diskussion.

Jag vill dock gärna peka på ett annat faktum som jag tycker är mer problematiskt, nämligen att en lång frånvaro från Sverige naturligtvis kan leda till att man förlorar sitt permanenta uppehållstillstånd. Det är inte så att man för tid och evighet är begåvad med detta. Å andra sidan kan man vrida och vända på detta och säga att det är problematiskt. Vill man som regeringen att människor ska återvända och göra ett nytt försök att till exempel bli integrerad i sitt hemland är det självklart att vi måste acceptera att människor prövar att åka tillbaka. Att föra den politik som William Petzäll talar för är snarare ett säkert sätt att se till att människor aldrig någonsin vågar återvända till sitt hemland från en vistelse i Sverige som sker på grund av skyddsbehov. Det tycker jag i alla fall vore mycket beklagligt.

Anf. 52 JENS HOLM (V):

Fru talman! Den 17 mars beslutade riksdagen att regeringen ska ta fram ett förbud mot industriellt framställda transfetter. Den 31 mars beslutade riksdagen att uppdra åt regeringen att utreda de senaste årens skolreformer. Den 27 april beslutade riksdagen att obedövad kastrering av grisar ska upphöra. Den 9 juni beslutade riksdagen att nya anvisningar av långtidsarbetslösa personer till fas 3 ska stoppas.

När avser regeringen att genomföra dessa beslut?

Frågestund

Anf. 53 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Dessa tillkännagivanden som överlämnats till regeringen kan naturligtvis bli föremål för bedömningar. Jag tror dock inte att vi ser en regeringskris framför oss därför att vi förlorade en votering om kastrering av smågrisar. Jag tror inte riktigt att det är det som regeringsmakten i det här landet står och faller med.

Jag vill däremot understryka att man aldrig någonsin i det här sammanhanget kan utesluta det faktum att andra typer av beslut, som till exempel handlar om grundläggande frågor om den ekonomiska politiken, skulle kunna få konsekvenser i det här avseendet. Men regeringen återkommer i dessa enskilda frågor om och när det finns möjlighet att göra det.

Anf. 54 JENS HOLM (V):

Fru talman! Det var inte riktigt det svar som jag hade hoppats på. Jag tycker också att det i ministerns svar finns ett förringande av grisarnas lidande. Det är 4 000 grisar som kastreras varje dag utan bedövning.

Vi i denna församling är direktvalda av folket. Vi sitter här på folkets uppdrag för att stifta lagar. Vi kan även utse och avsätta regeringar om vi så önskar. Därför tycker jag att det är så otroligt viktigt att regeringen snarast återkommer i dessa viktiga frågor som jag har räknat upp och berättar vilka åtgärder man tänker vidta.

Anf. 55 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Det var inte på något vis min avsikt att förringa smågrisarnas situation. Jag bara pekade på att det är ganska rimligt att ställa saker och ting i relation till varandra. Vi måste förstå att det i jämförelse med frågan om den ekonomiska politik som riksdagen lägger fast naturligtvis finns en viss skillnad i dignitet.

När det gäller tillkännagivanden från riksdagen till regeringen har regeringen friheten att bestämma huruvida man vill närma sig dessa tillkännagivanden och på vilket sätt. Det måste avgöras från fall till fall. Jag kan inte här och nu lämna en exakt redogörelse till Jens Holm för hur regeringen kommer att förhålla sig till den radda av tillkännagivanden som räknades upp.

Frågestund

Anf. 56 EMMA HENRIKSSON (KD):

Fru talman! I början av denna vecka presenterade ESO en rapport om sysselsättning för invandrare. I den rapporten skissar man på ett antal förslag som berör lite olika samhällsområden. Bland annat föreslår gruppen att vårdnadsbidraget ska tas bort och att föräldraförsäkringen ska begränsas för invandrade föräldrar. Man menar att det här är någonting som gör att invandrare hålls borta från arbetsmarknaden. Det är en ståndpunkt som jag har förstått att integrationsministern delar.

En utredning från Försäkringskassan som kom 2010 visar att invandrade föräldrar tar ut betydligt färre föräldradagar än vad svenskfödda föräldrar gör. För svenskfödda föräldrar vars barn är födda här är det ungefär 11,2 dagar av föräldrapenningen med sjukpenningnivå som fryser inne. För invandrade föräldrar med barn som är 0 år är det väsentligt fler, ungefär 140 dagar. För ännu äldre barn är det betydligt fler.

Min fråga till integrationsministern är: Är det rimligt att mot den bakgrunden begränsa antalet dagar i föräldraförsäkringen och tro att det löser några integrationsproblem?

Anf. 57 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Fru talman! Det är rimligt att titta på det. Vi är i en situation där det för utrikes födda kvinnor tar väldigt lång tid att komma in på den svenska arbetsmarknaden. Det är problem för utrikes födda män, men problemen är större för utrikes födda kvinnor. Man kan fundera på vad det beror på, men mediantiden för en man som kommer till Sverige och får permanent uppehållstillstånd är ungefär fem år innan han kommer in på arbetsmarknaden fullt ut. För kvinnor kan det vara upp till tio år. Det där ser jag som en av de riktiga utmaningarna på integrationsområdet och på jämställdhetsområdet.

Det kom en rapport häromdagen från några experter som pekar på att en förklaring kan vara till exempel föräldraförsäkringen. Varför då? Jo, om man kommer till Sverige och har två barn som är fem och tre år gamla har man 800–900 dagar från dag ett då man kan vara föräldraledig. Under den tid då man är föräldraledig deltar man inte i svenskundervisning för invandrare och inte heller i etableringsinsatser.

Jag tror att det är för tidigt att säga hur man ska göra något åt det, men jag tror att vi behöver titta på det. Vi behöver vända på varje sten för att se till att det går snabbare för utrikes födda att lära sig svenska språket och snabbt komma i arbete när de kommer till Sverige.

Anf. 58 EMMA HENRIKSSON (KD):

Fru talman! Eftersom den statistik vi har visar att de här föräldrarna redan frivilligt avstår från de här dagarna är det inte dessa som hindrar dem från arbetsmarknaden.

Det jag tror kanske är en viktigare bit att titta på är förutsättningarna för de här kvinnorna – som det framför allt gäller – att delta i svenskundervisning. Jag har träffat ett antal kvinnor som tar sina barn med sig i barnvagn eller barsele och deltar i undervisningen, men det är inte alltid det är lämpligt för vare sig språkinläringen eller barnen.

Är det inte så att det kanske är bättre att i stället för att begränsa den för familjer väldigt viktiga föräldraförsäkringen titta på förutsättningarna för barnomsorg för dem som har barn men behöver delta i sfi-undervisning?

Prot. 2010/11:117
16 juni

Frågestund

Anf. 59 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Fru talman! Förutsättningen för barnomsorg är i grunden att man inte är föräldraledig. Det är då man får plats på en förskola. Dessa två saker hänger ihop.

Det är för tidigt att säga om det här är ett av problemen. Dröjer det flera år innan man kommer in i svenskundervisning eller etableringsinsatser på grund av till exempel föräldraförsäkringens utformning är det klart att vi bör titta på det och fundera på om vi ska göra något åt det. Jag tror att det är en av utmaningarna.

Precis som Emma Henriksson säger behöver man en ökad flexibilitet. Det finns svenskundervisning för invandrare som är betydligt mer anpassad för individen. Det finns svenskundervisning för invandrare som det är lätt för småbarnsföräldrar att delta i. Det finns svenskundervisning för invandrare som är lättare för dem som arbetstränar eller har praktik. Vi behöver öka flexibiliteten kraftigt. Där återkommer regeringen med fler utredningar om hur vi ska kunna öka valfriheten inom svenskundervisningen för invandrare och öka mångfalden.

Nyckeln till att komma in är kunskaper i svenska språket och jobb. Men vi vet att vi har en jätteutmaning för jämställdheten när det tar så lång tid för utrikes födda kvinnor att komma in. Jag tror att vi behöver vända på alla stenar och inte heller anse att något är väldigt heligt. Vi behöver fundera på vad vi har gjort för fel som gör att det tar så lång tid för utrikes födda kvinnor att komma in på arbetsmarknaden.

Sommarjobb

Anf. 60 ADNAN DIBRANI (S):

Fru talman! Det är skolväxlutningstider. Hemma i Halland har de flesta redan gått ut i ledighet, men många av de ungdomar som går ut vill ju, precis som Lena sade tidigare, gärna ha ett jobb. Där görs det för tillfället väldigt lite satsningar från regeringen, som gärna lägger över detta på kommunerna.

Jag vet att det finns en ovilja att finansiera sommarjobb. Det leder till att några får medan de flesta inte får, vilket innebär att de inte får någon inkomst. Många tappar väldigt bra kontakter. De allra flesta går egentligen sysslolösa.

Jag skulle helt enkelt vilja fråga: Är det bättre att ungdomar går sysslolösa eller att vi använder en liten del av det extrautrymme som vi har till att se till att de får komma in på arbetsmarknaden och få arbetslivserfarenhet?

Anf. 61 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Som jag sade i mitt tidigare svar är det viktigt att hålla koll på vad kommunerna gör i det här avseendet. Det är angeläget att understryka att det också är kommunerna som kanske har de bästa förut-

sättningarna att skaffa fram praktikplatser lokalt. Det är inget som vi i regeringen eller riksdagen kan fjärrstyra.

Därför tycker jag att det är angeläget att komma tillbaka till det jag sade inledningsvis. Den ekonomiska situationen för landets kommuner ser i dag betydligt ljusare ut än den gjorde för bara ett par år sedan. Då är det angeläget och viktigt att vi på det lokala planet uppmuntrar kommunerna att göra den här typen av insatser. Samtidigt är det angeläget att peka på att det skiljer sig åt hur landets kommuner väljer att tackla situationen, och det kan också ha att göra med det lokala arbetsmarknadsläget. Sådana saker måste man också väga in, och det tycker jag att frågeställaren måste fundera över.

Anf. 62 ADNAN DIBRANI (S):

Fru talman! Jag är med på att kommunerna måste ta ett större ansvar, men det är ganska viktigt att man från regeringen sänder tydliga signaler. Ni står ju trots allt för en arbetslinje som ni annars brukar driva ganska hårt. För mig som socialdemokrat gäller den även ungdomar som vill komma ut och få erfarenhet.

Jag har två enkla frågor. Den ena är: Var finns arbetslinjen i att ungdomar inte ges en möjlighet att få sommarjobb? Den andra är: Hur ska jag tolka ert svar? Förra året var det valår, och ni satsade ganska mycket pengar. I år är det inte valår. Jag skulle kunna tolka ert svar som att det är viktigare att satsa på ungdomarna när det är valår men att det i år går bra att skjuta över hela ansvaret på kommunerna. Ni sänder inte ens en signal om att detta kan vara en viktig grej. Det behöver inte kosta något.

Anf. 63 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Jag tyckte att jag var tydlig nyss när jag sade att det är viktigt och angeläget att kommunerna funderar över hur man prioriterar i det överskott som många av dem uppvisar i sina budgetar. Det är en fråga som jag gärna tar en diskussion om i vilket sammanhang som helst.

Vi står för arbetslinjen även när det gäller ungdomar och sommarjobb, men det är viktigt att komma ihåg att den ekonomiska situationen för landets kommuner i dag ser helt annorlunda ut än när de beslutade satsningarna gjordes av regeringen. Det hade inget att göra med att det var ett valår. Det hade i stället att göra med det faktum att Sveriges Kommuner och Landsting tydligt pekade ut att det fanns brister och att de behövde åtgärdas. Då valde staten att gå in med pengar för att täcka detta och att dessutom rikta det specifikt till dessa grupper.

Nej, du ska alltså inte tolka det som att vi bara i valtider väljer att satsa på ungdomar när det gäller de här frågorna. Däremot är det viktigt att vi fortsätter dialogen med de kommunpolitiker som i sina budgetar möjligen gör andra prioriteringar än att satsa på sådant som vi diskuterar i den här debatten.

Beredskap inför finanskriser

Anf. 64 LARS ISOVAARA (SD):

Fru talman! Vi ser nu ett Grekland som står på randen till en statskonkurs. Kreditvärdighetsbetyget har i dagarna sänkts till vad jag förstår

är det lägsta möjliga på skalan. Vi såg i samband med finanskrisen 2008 hur krisen snabbt spred sig från USA och vidare till Europa och Baltikum och därigenom till viss del kom att beröra även svenska banker och kreditinstitut.

Med anledning av detta vill jag ställa följande frågor till finansmarknadsminister Peter Norman: Vilken beredskap finns i Sverige om det händelseförloppet skulle bli att denna valutakris sprider sig till andra länder, som Portugal och i värsta fall Spanien? Har den stabilitetsfond som startades 2008 hunnit byggas upp och fått en sådan styrka att den klarar av en eventuell finanskris i Sverige?

Anf. 65 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Det vi just nu ser i Grekland saknar motstycke i modern europeisk ekonomisk historia. Det är sådana brister i de mest grundläggande behov som finns. Vi ser framför oss att till exempel den andel av befolkningen som anställs av den offentliga sektorn kommer att minska med omkring 15 procent enligt de senaste förslagen. Vi ser heller inga klara vägar ut ur detta.

Eurogruppen och övriga deltagare i Europeiska unionen lägger pannan i djupa veck, och det är svårt att de hur man ska klara sig ur detta.

Som tur är – eller som skicklighet är – är de svenska bankerna i extremt liten utsträckning exponerade i Grekland. Första ordningens effekter kommer alltså inte att drabba svenska banker eller svenska hushåll. Sedan finns det andra typer av effekter, som jag får ta upp i nästa inlägg.

Anf. 66 LARS ISOVAARA (SD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Finns det en risk för att svenska banker och kreditinstitut kommer att vara mer exponerade för en eventuell eurokris än vad som sägs och är känt just nu?

Som jag förstår gäller det svenska statliga garantiprogrammet och kapitaltillskottsprogrammet fram till halvårsskiftet innevarande år. Vad händer om det blir en ännu större eurokris efter halvårsskiftet?

Till sist vill jag fråga: Har det gjorts stresstester av de svenska bankerna med avseende på en eurovaluta som får än större problem?

Anf. 67 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! I mitt förra inlägg talade jag om första ordningens effekter. Andra ordningens effekter skulle kunna nämnas så här. Om det skulle bli så att andra länders banker får stora problem i Grekland, Portugal eller Spanien skulle det i sin tur kunna påverka svenska banker och så vidare. Men vi ser inte dessa tecken just nu.

En mycket besvärlig situation i Grekland kan också leda till att man får större oro i Sverige. Det kan leda till ett större sparande, en minskad konsumtion och därmed till en lägre tillväxt på kort sikt. Vi ser dock inte heller några sådana tecken nu.

Den stabilitetsfond som har byggts upp i Sverige är numera en role model för arbetet i Europa. Vi går före. Vi visade förra gången det var ekonomisk kris att vi inte drar oss för att gå in och ta över banker om så skulle behövas, och beredskapen för att uppehålla det finansiella systemet i Sverige är god även om krisen sprider sig till Portugal och Spanien.

Frågestund

Anf. 68 BÖRJE VESTLUND (S):

Fru talman! Min fråga handlar om Vattenfalls dotterbolag Vattenfall Power Consultant AB. Vi har ju tidigare haft debatter om beslutet att inte sälja Vattenfall, men jag tänkte inte uppehålla mig vid det i dag utan ställa en helt annan fråga som handlar om hur detta beslut påverkar Sveriges möjlighet att erbjuda tekniska konsulttjänster inom området förnybar energi, särskilt med tanke på Tysklands avvecklingsbeslut. Enligt uppgift från *Ekot* ska man satsa 200 miljarder euro i denna omställningsprocess. Då handlar det framför allt om att ta fram förnybar energi.

I stället för att behålla den kompetens man har haft i Sverige väljer man från regeringens sida att sälja ut detta bolag, som ju kunde vara en del av detta. Enligt uppgifter kommer huvuddelen av dessa arbeten att flytta till Finland. Då är min fråga: På vilket sätt ska Sverige upprätthålla möjligheten att behålla dessa konsulttjänster inom området förnybar energi?

Anf. 69 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Först måste jag korrigera frågeställaren. Det är inte staten eller regeringen som säljer ut Vattenfall Power Consultant. Det är bolaget Vattenfall som självt beslutar om detta.

Enligt aktiebolagslagen ska man rådfråga och samverka med ägarna vid strategiska beslut i bolaget. Det här bolaget är inte av den karaktären att det krävs sådan samverkan med ägarna, utan det är ett beslut av Vattenfall självt.

Vattenfall gör bedömningen – jag har ingen anledning att göra en annan bedömning – att detta bolag är ett av flera konsultbolag på detta område. Vattenfall Power Consultant ägnar delar av sin tid åt att ge tjänst åt Vattenfall och delar av sin tid åt att ge tjänst till andra bolag. Det är min och Vattenfalls bedömning att den konsultverksamhet som Vattenfall Power Consultant bedriver är förenad med god konkurrens. Vattenfall gör bedömningen att bolaget Vattenfall Power Consultant kommer att utvecklas bättre utanför Vattenfall och därigenom även kommer att kunna ge Vattenfall bättre tjänster i framtiden.

Anf. 70 BÖRJE VESTLUND (S):

Fru talman! Man gör det för det första väldigt enkelt för sig om man säger att det inte har någonting med regeringen eller staten att göra. Ett helägt statligt bolag har i allra högsta grad med regeringen att göra och det ägaransvar som regeringen har. Det var ett ganska konstigt argument.

Det andra, fru talman, är att de konsultföretag som arbetar med förnybar energi är väldigt små företag. Men detta är ett ganska stort företag som försvinner från Sverige. Frågan är hur man uppehåller den kompetens som behöver uppehållas för förnybar energi när man fattar ett aktivt beslut från i varje fall den svenska staten, jag ska inte säga regeringen, att göra sig av med den kompetensen. Det är min fråga.

Anf. 71 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Fru talman! Jag vill i varje fall ägna mig lite åt formaliafrågor. Det är viktigt att staten utövar sitt ägande på bolagsstämman. Man har en bolagsordning som är skärpt i Vattenfalls fall. Det stod att det ska vara det ledande i Sverige, och nu ska det vara ett av de ledande i Europa.

Detta har man raljerat kring. Man kan fråga Zlatan Ibrahimović vilket som är svårast, att vara bäst i Sverige eller en av de bästa i världen. Jag vill absolut hävda att Vattenfall fick ett vässat uppdrag av regeringen i oktober 2010.

Även om bolaget kommer till Finland går det att köpa konsulttjänster av det i Vattenfalls försorg om man så skulle önska, även om inte Börje Vestlund tror det. Det är min och Vattenfalls bedömning att den typen av konsulttjänster som Vattenfall Power Consultant bedriver är mångfasetterad. Det finns många bolag, och det är god konkurrens på området.

Bedömningen är att bolaget i fråga, Vattenfall Power Consultant, kommer att leva ett bättre liv utanför Vattenfall. Därigenom kommer Vattenfall att kunna få bättre tjänster till bättre kvalitet och pris än vad man kan få i dag.

Biståndet och kvinnors rättigheter

Anf. 72 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! Just nu skriver Moderaterna en förnyad utrikespolitisk plattform. Ett av områdena som särskilt ska belysas är kvinnors rättigheter och vad vi kan göra för att stärka dem.

Biståndsministern har vid flera tillfällen poängterat hur viktigt det är att biståndet når kvinnor. Det är, som ministern själv har påpekat, en förutsättning att kvinnor har en tydlig roll i förändringsarbetet för att ett samhälle ska kunna byggas på demokratiska grunder.

Nu kommer jag till min fråga. Systematiska våldtäkter i krig är dess värre en regel och inte ett undantag. Det är fallet senast nu i Libyen där Gaddafi ger sina soldater Viagra för att dessa ska gå ut och förgräpa sig på civilbefolkningen. Vi ser även detta i Kongo där tusentals kvinnor per år faller offer för dessa grymma brott.

Kan biståndsministern beskriva hur vi bäst går till väga för att stärka kvinnors rätt och vad vi via biståndet kan göra för att motverka dessa kränkningar?

Anf. 73 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M):

Fru talman! Tack för frågan! Det är väldigt viktigt att man ser på hur det internationella rättssystemet fungerar för att kunna agera mot denna typ av fruktansvärda kränkningar av kvinnors rättigheter och när det gäller kvinnor som offer i krigssituationer.

Visst finns det ett regelverk. Men det som många gånger brister inte minst i situationer med sköra, fattiga och sårbara länder är att det finns bristande rättssystem. Därför är det viktigt att titta på hur man ska kunna kräva rättvisa och se till att förövarna ställs till svars.

Det behövs också kunskap inom olika organisationer om hur man ska kunna observera, monitorera, utbilda och se hur det ska stoppas. Det handlar också många gånger om att i en del länder, till exempel Demokratiska republiken Kongo, har kvinnor generellt en väldigt låg ställning.

Vi måste se till att inte bara stärka kvinnor och inte se dem som offer utan också se till att de är mer av aktörer. Detta försöker vi göra inom ramen för biståndet genom att påtala att kvinnor är sårbara i vissa situationer, hävda deras rättigheter men också se till att de får vara med vid förhandlingsborden och i ekonomiska sammanhang.

Anf. 74 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! Som vi har diskuterat tidigare ger riktat bistånd till kvinnor effekt. Jag är tacksam för att vi har en biståndspolitik som arbetar i den riktningen. Jag tackar bistandsministern för svaret.

Sommarjobb

Anf. 75 SARA KARLSSON (S):

Fru talman! Min fråga handlar om var arbetslinjen finns i att man har tagit bort de statliga medlen till sommarjobb. Tobias Billström nämnde kommunernas ekonomi. Den är skiftande beroende på vilka förutsättningar man har och vilken prioritering man gör. Det gör att det inte blir särskilt likvärdigt för de ungdomar vi har runt om i landet.

Jag skulle också vilja påpeka att även om kommunerna gick med överskott förra året var statsbidragen högre förra året. Det finns också balanskrav som gör att man inte kan ta med sig pengarna till nästa år. Där kan man tycka att staten bör ta ett ansvar. Vi vet att en av de viktigaste sakerna som avgör etableringen på arbetsmarknaden är att ha arbetslivserfarenhet och att sommarjobb är väldigt viktigt.

Man kan undra varför inte regeringen tycker att det är motiverat att stödja kommunerna så att de kan erbjuda sommarjobb till unga. Jag skulle också vilja ha en kommentar till när Tobias Billström tycker att det statliga ansvaret för arbetsmarknadspolitiken träder in. Träder det in när personen har fyllt 19 eller 20 år?

Anf. 76 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Den sista frågan är ganska enkel att besvara eftersom det regelverk vi har för uppföljningsansvar gäller från det att man lämnar gymnasieskolan och framåt. Så ser det ut.

När det gäller de andra frågeställningarna finns det anledning att upprepa det jag har sagt tidigare. Kommunernas förbättrade ekonomiska situation är ett resultat av den tydliga och klara arbetsmarknadspolitik som regeringen har fört under föregående mandatperiod.

Det har för ett stort antal människor, tack vare en kombination av jobbskatteavdrag och en effektiv politik för att få ut människor i arbete, lett till att vi har kunnat reducera arbetslösheten. Det är viktigt att hålla detta i minnet.

Tack vare detta har kommunerna i dag en bättre ekonomi. Denna goda ekonomi får sedan kommunerna själva disponera. De får bestämma sig för vad det är man vill prioritera.

Att vi såg ett överskott utvecklas i kommunerna, precis som frågeställaren tar upp, handlar inte bara om vi har tillskjutit pengar från staten. Det är långt därifrån. Det har handlat om politiska åtgärder som vi har

vidtagit och som inte alltid frågeställarens parti har ställt upp och medverkat till i riksdagens kammare.

Man måste också väga in detta när man diskuterar var det politiska ansvaret för dagens utveckling ligger.

Prot. 2010/11:117

16 juni

Frågestund

Anf. 77 SARA KARLSSON (S):

Fru talman! Om man sätter frågan i ett lite bredare perspektiv och tittar på arbetsmarknadspolitiken i övrigt säger Tobias Billström att det har förts en väldigt effektiv politik. Man talar väldigt ofta om att man för en kostnadseffektiv politik.

När man sätter saker i relation till varandra kan man undra varför det inte går att lägga flera hundra miljoner på att skapa sommarjobb för unga men lägga 3 ½ miljard på att sänka restaurangmomsen. Det är tveksamt om det ger några nya jobb över huvud taget enligt regeringens eget finanspolitiska råd, och där kan man undra.

När det gäller det statliga ansvaret för arbetsmarknadspolitiken träder det in när man är 19 år, slutar gymnasiet eller hur regelverket nu ser ut. Vi vet att möjligheterna att etablera sig på arbetsmarknaden grundläggs tidigare i gymnasieåldern när man borde vara ute och sommarjobba och skaffa sig erfarenheter. Borde inte regeringen se det och ompröva sitt ställningstagande?

Anf. 78 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Jag är den förste att bli tillskyndare för att se till att unga människor har rätt kompetens för att snabbt komma in på arbetsmarknaden. Det är också därför regeringen för en effektiv politik när det gäller skola och kompetensutveckling.

Sedan är det viktigt att det inte bara är fråga om att diskutera sommarjobb och de insatser som görs temporärt. Man måste sätta in det i ett mycket större perspektiv.

Då ser man klart och tydligt att vi har klarat av att reducera långtidsarbetslösheten i Sverige. Den är ofta ett resultat av man i unga år hamnar snett, om jag får använda det uttrycket.

Vi har kunnat se en bra och tydlig utveckling på området. Det är samma sak med de nystartsjobb som kommer till och där vi sänker trösklarna.

Det är viktigt att peka på detta. Ibland framställs det som att ungdomsarbetslösheten är nyckeln till mycket ont, och det är sant om man inte klarar av att bekämpa den. Men det har regeringen gått i land med.

Vi kan nu dessutom se till att kommunerna prioriterar rätt. Det är upp till oss själva, eftersom vi har partikolleger i landets 290 kommuner, att ta den här frågan på allvar. Då tror jag att vi kommer att få se en ännu mer positiv utveckling på området.

Svenska polisens uppkläring av brott

Anf. 79 EWA THALÉN FINNÉ (M):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till justitieministern.

I helgen sändes det ett radioprogram där man talade om svensk polis effektivitet när det gällde att lösa bostadsinbrott. Man gjorde en jämfö-

relse med bland annat Storbritannien, och procenttalen i Sverige var förskräckande låga.

Poliser som uttalade sig i programmet talade väldigt mycket om att man från polisledningar runt om i landet prioriterar statistik och siffror framför att man kanske gör en lite mer komplicerad utredning och på det sättet löser ett brott som är begånget.

Jag tycker att det är mycket bekymmersamt och undrar därför om justitieministern tänker vidta några åtgärder med anledning av detta.

Anf. 80 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Polis och åklagare har ett lagstadgat ansvar att utreda brott som faller inom allmänt åtal. Det gäller även bostadsinbrotten. De polisledningar eller andra poliser som inte inser det har missuppfattat sitt uppdrag.

Detta är bekymmersamt eftersom uppklaringsgraden är alldeles för låg när det gäller bostadsinbrott. Bland annat det var ett av skälen till att regeringen 2009 gav Rikspolisstyrelsen, Åklagarmyndigheten och Domstolsverket ett gemensamt uppdrag att arbeta för att effektivisera mängdbrottshanteringen. Bostadsinbrott faller under begreppet mängdbrott.

Rikspolisstyrelsen har bekymrat sig mycket över den låga uppklaringsprocenten och har därför gjort en särskild inspektion, som det kallas för. Man har åkt runt för att se hur de olika polismyndigheterna hanterar detta. Man ville se dels vad som fungerar bra, dels vad som fungerar mindre bra. Just nu pågår en motsvarande inspektion som gäller brottsplatsundersökningar.

Anf. 81 EWA THALÉN FINNÉ (M):

Fru talman! Det var bra att höra att man gör dessa inspektioner. Jag tror att just brottsplatsundersökningar är oerhört viktigt.

Jag har dessutom vid olika besök hört talas om att jobbar man som polisman med utredningar just av mängdbrott som bostadsinbrott, men även när det gäller brott i nära relationer, har man låg status inom poliskåren. Detta kan naturligtvis spegla var de bästa poliserna hamnar och var de jobbar.

Jag tycker att det ligger i paketet att det är oerhört viktigt att mängdbrotten, vardagsbrotten, verkligen prioriteras och att de polismän som jobbar med det i stället får hög status. Utifrån detta får justitieministern gärna fortsätta sitt resonemang om Rikspolisstyrelsens arbete.

Anf. 82 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Brottsplatsundersökningar, som är oerhört centrala, är en nyckel till att lösa många bostadsinbrott. Kriminella lämnar spår efter sig. Om ingen tar hand om dem går det inte att hantera.

Riksdagen har sett till att vi i dag har ett dna-register och regler för att använda det. Rikspolisstyrelsen har fått kritik för att poliserna i Sverige inte samlar in tillräckligt mycket. Även detta åtgärdas. Jag tror att det är bra att Rikspolisstyrelsen konsekvent gör denna typ av inspektioner och lyfter fram frågorna. Vi måste förbättra både förstahandsinsatserna och hanteringen av ärendena så att det går någorlunda snabbt. Det går att åstadkomma betydligt bättre upplärning än vad vi har i dag.

Regeringen prioriterar frågan med mängdbrotten, för det är brott som är allvarliga för de människor som drabbas. Det är också de vanligaste brotten. Vi kommer inte att ge oss förrän det är en självklarhet att det är fint att arbeta med denna typ av brott. Genom att betona arbete i yttre tjänst uppvärderar vi också denna typ av polisinsatser.

Prot. 2010/11:117

16 juni

Frågestund

Infrastrukturen i Sveriges storstadsregioner

Anf. 83 PIA NILSSON (S):

Fru talman! Trafikförseningarna för dem som pendlar till arbetet i Stockholm, Göteborg och Malmö kostar samhället årligen 8 ½ miljard kronor. Om man inkluderar miljökonsekvenserna stiger kostnaden till 11 ½ miljard.

Detta framgår av en alarmerande rapport som Trafikanalys nyligen lämnade över till regeringen. Hårdast drabbad är Stockholmsregionen. Det är framför allt brister i spårkapaciteten som står för de stora kostnaderna. Järnvägsnätets belastning är hög och trängseln stor. Om inte omfattande satsningar genomförs för att förbättra framkomligheten kommer kostnaderna för arbetspendling att öka väsentligt under kommande år, menar Trafikanalys. I förlängningen kan det begränsa den regionala och den nationella tillväxten.

Min fråga till statsrådet Billström är: Vilka åtgärder tänker regeringen vidta för att råda bot på detta gigantiska samhällsproblem?

Anf. 84 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Diskussionen om hur viktigt det är att satsa på infrastruktur är alltid levande, inte bara i regeringen utan också i samhällsdebatten i övrigt. Det är dock viktigt att understryka att olika satsningar måste vägas mot varandra. Regeringen har tagit fram en långtidsplan som riksdagen har klubbat igenom där många satsningar på infrastrukturen i Stockholm finns inlagda. En hel del av dessa håller på att effektueras i det ögonblick som jag står och pratar här och nu.

Det finns dock inga enkla lösningar på frågorna. Man måste alltid hålla i minnet att det handlar om vilka olika prioriteringar som måste göras och fundera lite över dem. Vi kan se att den debatt som har ägt rum i Stockholmsregionen bär syn för sägen. Vilken typ av trafikslag är det som ska dominera? Vilka förutsättningar har man på det lokala planet för att hantera frågorna?

Därför kan jag inte lämna ett exakt svar på hur frågorna ska hanteras. Också andra instanser, såväl de kommunala som de regionala organen, har sitt att säga i detta. Allting är inte bara en statlig fråga.

Anf. 85 PIA NILSSON (S):

Fru talman! Som regeringen brukar göra lägger man ett stort ansvar på kommuner och landsting. Det har man i allra högsta grad gjort när det gäller investeringarna till infrastrukturen. Redan i dag är kommuner och landsting hårt belastade. Jag tycker att det är synd att statsrådet Billström väljer att inte svara på vilket ansvar staten, i det här fallet regeringen, har.

Konsekvenserna kommer att bli ännu värre om man inget gör. Den långtidsplan som statsrådet Billström nämner innehåller 40 procent

mindre investeringar de kommande fyra åren. Det kommer att innebära att läget försämras ytterligare. Jag anser att regeringen inte kan ha råd att ligga på denna låga nivå. Regeringen kan inte heller ha råd att ligga på den låga nivå som man har i dag när det gäller drift och underhåll av järnvägar.

Trafikverkets bedömning för att råda bot på problemen är helt enkelt att dra ned på trafiken i Stockholm, Göteborg och Malmö. Är det så vi vidgar arbetsmarknadsregionerna? Är det så vi skapar tillväxt i Sverige?

Anf. 86 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Fru talman! Även om jag inte ägnar mig åt infrastruktur dagligdags är jag en avnämare av de tjänster som infrastrukturen tillhandahåller i detta land precis som alla andra medborgare.

Jag tycker att det är viktigt att peka på två saker. Det första är att vi under många år har haft ett så pass stort eftersatt underhåll på våra vägar, på våra järnvägar och på all annan infrastruktur att vi måste ta itu med det. Regeringen har utvecklat en strategi och planer för att göra detta, och vi angriper just nu problemet. Men det innebär att vi också måste prioritera, som jag sade i mitt tidigare inlägg. Det är det andra. Vi måste se till att lägga pengar på underhåll. Det innebär att den typ av nyinvesteringar som frågeställaren talar om kanske inte alltid kan komma till stånd med lika stor hastighet som vi annars skulle ha önskat.

Detta är dock ett övergående problem. I sinom tid kommer vi att komma i fatt. Jag tycker att det är viktigt att peka på att staten har tagit och kommer att ta ett omfattande ansvar för att se till att infrastrukturen i det här landet, inte minst i huvudstadsregionen, håller den höga standard som vi behöver för att säkra tillväxten och välfärden.

Åtgärder mot ungdomsbrottslighet

Anf. 87 YVONNE ANDERSSON (KD):

Fru talman! Jag hade möjligheten att vara med polisen i fredags och åka runt i Östergötland i samband med studentexamen. Då fick man se sin hemstad och sin hembygd med lite andra ögon framåt kvällskvisten.

Min fråga till justitieministern är: Vad gör regeringen för att motverka att barn och unga hamnar i kriminalitet och ungdomsbrottslighet?

Anf. 88 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Det finns många åtgärder som man skulle kunna nämna i sammanhanget. Det viktigaste på mitt eget område tror jag ändå är det faktum att vi numera har avtal mellan polisen och nästan samtliga kommuner. Man går igenom hur problematiken ser ut, vilka insatser som ska göras och vem som gör vad.

Ett problem när det gäller ungdomar som riskerar att hamna i missbruk, i fel kretsar eller vad det nu kan vara är att myndigheter agerar styckevis och delat i stället för att samla ihop sig och försöka samverka.

Min tanke har varit att om man skaffar sig samma kartbild och är medveten om samma bekymmer kan man också tillsammans resonera om vem som ska göra vad. Det är helt meningslöst för polisen att gripa folk

som har druckit för mycket och annat om det inte finns någon som kan ta hand om dem, till exempel.

Vi måste öka samarbetet i de olika sammanhangen för att fånga upp ungdomar när de är ute på fel väg.

Prot. 2010/11:117
16 juni

Frågestund

Anf. 89 YVONNE ANDERSSON (KD):

Fru talman! Jag är glad för det svaret. Jag har tidigare varit ute på stan tillsammans med mina egna barn när de var i den här åldern, och jag ser en markant förbättring i dag just på grund av att kommuner och polis samarbetar och på grund av polisens sätt att ta ungdomar.

Därför märks det att det har blivit fler poliser och en annan inställning i form av samarbete och annat. Ändå funderar jag på om man inte behöver medvetandegöra också föräldrarna och andra vuxna i högre grad om vad som faktiskt händer när de släpper ut sina unga och tonåringar på stan en fredagskväll.

Anf. 90 Justitieminister BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Det finns absolut skäl att koppla in föräldrarna. Det görs också. På många håll har man ett genomtänkt och planerat arbete där man alltid tar kontakt med föräldrar och informerar om vad som har hänt och om vilka åtgärder som ska vidtas.

Låt mig nämna Skärholmen som ett exempel, som ligger nära Riksdagshuset. När ungdomar under 15 år snattar eller begår ett brott av det slaget kallar socialtjänst och polis tillsammans föräldrar till ett möte inom 24 timmar. Det blir goda resultat på den typen av snabba, konkreta insatser.

En viktig sak som jag vill nämna i sommarlovstider är naturligtvis att polisen arbetar intensivt med nolltolerans mot alkohol och droger när det gäller ungdomsarrangemang och aktiviteter av det slaget. Det är otroligt viktigt att ungdomar inte dras till missbruk av olika slag. Det är då problemen börjar. Här har vi alla ett ansvar. Det är viktigt att polisen ligger på och ser till att förverka alkohol som ungdomar har fått – förmodligen av vuxna.

Anf. 91 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Därmed vill jag tacka deltagarna i denna frågestund.

11 § (forts. från 9 §) **Kvalitet i gymnasial lärlingsutbildning** (forts. UbU17)

*Kvalitet i gymnasial
lärlingsutbildning*

Anf. 92 JABAR AMIN (MP) replik:

Fru talman! Jag håller med Oskar Öholm om att detta betänkande om lärlingsutbildningar är i många delar bra. Jag betonade detta redan i mitt inledningstal. Vi har i många år arbetat för dessa frågor och väckt motioner om dem. Där är vi ense.

Vad vi kritiserar regeringen för, och er för, är att regeringen inte åtgärdar de brister som finns i förslaget, som vi senare i dag ska ta ställning till. Regeringen föreslår att ett utbildningskontrakt ska upprättas mellan huvudmannen, eleven och arbetsplatsen utan att ålägga skolhuvudman-

nen skyldigheten att utreda och åtgärda trakasserier. Varför vägrar regeringen, Oskar Öholm, att göra detta? Varför vill ni inte ge eleverna den garantin?

Regeringen betonade vikten av utbildning och kompetens för lärarkåren. När vi här vill att handledarna ska genomgå en handledarutbildning håller inte regeringen med. Jag skulle vara glad, fru talman, om Oskar Öholm kunde svara på varför regeringen inte vill ha denna obligatoriska handledarutbildning.

Anf. 93 OSKAR ÖHOLM (M) replik:

Fru talman! Jag är naturligtvis glad att Jabar Amin är så tydlig som han är med att han tycker att lärlingsutbildningar är bra, att han dessutom ser poängen i förslaget som vi har lagt fram, att det går åt rätt håll och att han i huvudsak ger ett stöd. Det lät inte fullt lika positivt i hans anförande. Därför är jag glad att det låter positivt nu.

När det gäller de punkter som Jabar Amin tar upp är det viktigt att se saker för vad de är. Vi ska se utbildningskontraktet för vad det är, det vill säga ett klargörande av vilken ansvarsfördelning som gäller, vilka åtaganden som gäller för dem som berörs av kontraktet.

Utbildningskontraktet ersätter inte på något sätt den lagstiftning som gäller i samhället i övrigt. Vi är självklart överens – hoppas jag – om att vi ska motarbeta trakasserier på arbetsplatsen. Men diskrimineringslagstiftningen gäller och är tillämplig på alla arbetsplatser – oavsett. Den kan inte avtalas bort i ett utbildningskontrakt. Därför behöver den inte särskiljas.

Min motfråga till Jabar Amin blir: Vilken övrig lagstiftning som redan gäller i samhället borde också vara inskriven i utbildningskontraktet?

Sedan var det frågan om obligatorisk handledarutbildning. Vi har under försöksperioden sett att det inte var så många som kunde fullgöra hela den handledarutbildning som fanns. På ett sätt tror jag inte att det är så konstigt att det blir så. Om de som ska fungera som handledare inte har sin anställning i skolan utan på en arbetsplats bedömer att de inte riktigt har tid att göra allt ska det ses som ett tecken på att de är efterfrågade på sina arbetsplatser och inte kan vara borta därifrån snarare än ett tecken på att de är ointresserade av handledarutbildningen. Det är bland annat därför utbildningskontraktet är så viktigt för att fastslå vilka åtaganden som ska gälla och hur den ansvarsfördelningen ska se ut.

Anf. 94 JABAR AMIN (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Oskar Öholm för svaret. Jag har fortfarande inte fått svar på varför kompetensen inte är så viktig när det gäller denna form av utbildning. Varför vill man inte ha en obligatorisk handledarutbildning? Kan ni inte kosta på er att säga att alla handledare som ska utbilda dessa elever ska gå en handledarutbildning som är obligatorisk för alla? På så sätt säkras kvaliteten, att det finns handledare som har gått en utbildning. Vi förstår fortfarande inte varför detta inte är möjligt.

Regeringen, fru talman, poängterade för inte så länge sedan i fråga om gymnasier och övriga skolor att det är viktigt med kompetens, att lärarna har gått en utbildning, att lärarna inte ska vara obehöriga. Men här säger man att det inte är viktigt med en obligatorisk handledarutbild-

ning. Jag skulle gärna vill ha ett svar, fru talman, från Oskar Öholm på varför det inte är viktigt för dessa elever.

Prot. 2010/11:117
16 juni

Anf. 95 OSKAR ÖHOLM (M) replik:

Fru talman! Vi måste ha klart för oss att de som är handledare på arbetsplatser befinner sig på arbetsplatser. De är inte yrkeslärare i skolans värld. Vi tycker att det är viktigt att man kan lära sig yrket i praktiken på en arbetsplats. Då måste man ha klart för sig att det inte är riktigt lika lätt som i skolans värld.

Förhållandevis få av de handledare som var med under försöksperioden kunde vara med under hela utbildningstiden, men de kunde vara med på en del av utbildningen. Det visar på något viktigt, nämligen att det är personer som är uppskattade på sina arbetsplatser och inte kan vara därifrån hur länge som helst. Anledningen till att vi inte föreslår någon obligatorisk handledarutbildning i detta är att risken för vad som skulle ske är uppenbar. Om vi kräver en alltför långtgående utbildning, på samma sätt som för en yrkeslärare, riskerar vi att få kan tänka sig att vara handledare.

Däremot ska vi vara tydliga med att de som är handledare ska ha en bred erfarenhet och vara kompetenta. Det är själva poängen. Det visar varför utbildningskontraktet är viktigt. Där kan vi komma åt en del av sakerna, se till att man vet exakt vad som gäller, hur ansvarsfördelningen ska se ut, vilka delar som ska vara förlagda till arbetsplatsen och vad som ska ske på skolan. Samtidigt blir uppföljningen viktig, och inte minst ska Skolinspektionen se till att regler följs och att det blir en kvalitativ undervisning.

Anf. 96 TINA ACKETOFT (FP):

Fru talman! I dag diskuterar vi egentligen bara förändringarna i skollagen som rör den gymnasiala lärlingsutbildningen. Den går nu från försök till en permanent del av gymnasieskolan. Men den gymnasiala lärlingsutbildningen kan inte ses i sin enkelhet, utan den ingår naturligtvis i det kompletta reformpaket som alliansregeringen gick till val på, vann valet på två gånger och nu äntligen får genomföra.

Vi ska kanske påminna om bara en liten parentes. Vi som sitter i den här salen har bilden klar för oss, men det kan finnas någon som tittar som inte har det. Vi kanske ska påminna om hur gymnasieskolan fungerar i dag.

Antalet avhopp är mycket stort, främst från yrkesutbildningarna.

Antalet underkända elever är mycket stort.

Det individuella programmet, som skulle vara en utbildningsinriktning främst för de ungdomar som saknar betyg från nian i skolans viktigaste ämnen, blev i själva verket det största programmet i skolan.

Många yrkesutbildningar har för låg kvalitet, enligt de branscher som sedan ska ta emot dessa ungdomar ute på arbetsplatserna.

Samtidigt har många av de högskoleförberedande programmen för låg kvalitet, vilket de vittnar om när man åker ut på högskolor och pratar med lärare där. De hävdar att de får spendera första året på högskolan med att lära eleverna vad de skulle haft med sig från gymnasieskolan i teori.

*Kvalitet i gymnasial
lärlingsutbildning*

Så här kan det inte få fortsätta. För Alliansen och för mig som liberal är det därför prioriterat med en total omläggning av svensk utbildningspolitik. Dit hör gymnasiereformen i allra högsta grad. Det finns tre inriktningar, en inriktning som leder till gymnasieexamen med högskolebehörighet, en som leder till yrkesexamen och en som leder till lärlingsexamen.

Fru talman! Som ett led i min egen utbildning som utbildningspolitiker har jag besökt ett försvarligt antal gymnasiala lärlingsutbildningar. Låt mig bara ge en liten del av den bild som jag har fått.

Det som var uppenbart var att de elever som gick lärlingsprogrammet var de mest motiverade elever jag någonsin har träffat. Man delar alltså sin studietid mellan skola och yrkesplats, en eller flera arbetsplatser. De var alltså betydligt mer motiverade. De flesta verkade dessutom trivas genuint.

Eftersom det nu är skolavslutningstider kan jag också säga att så gott som alla hade ett sommararbete. Detta var speciellt noterbart när man pratade med unga tjejer som gick omvårdnadsprogram. Men inte nog med det: De hade dessutom löfte om anställning efter examen.

Men, fru talman, säg den sol som inte har fläckar. Det var också uppenbart under den period som jag besökte dem att det fanns problem. Det fanns mycket egna lokala lösningar. Det var mycket laga efter läge. I vissa fall fanns det inga avtal över huvud taget. Och i vissa fall fungerade det alldeles utmärkt, där skolhuvudmannen arbetade tätt med arbetsplats och handledning, där man upprättade kontrakt med eleverna och de tre parterna.

Det är alltså egentligen det detta betänkande handlar om. Det är förslag till konkreta åtgärder för ökad kvalitet.

Elever som går en lärlingsutbildning på gymnasienivå ska ingå ett utbildningskontrakt med arbetsplatsen där de är lärlingar. Kontraktet ska undertecknas av eleven. Det ska framgå vilka delar av utbildningen som ska genomföras på arbetsplatsen och vad som ska omfattas. Kontraktet ska också reglera ansvar när det gäller skada till exempel. Dessutom ska det innehålla avtalstider. Det är alltså ett mycket vattentätt avtal.

Skolinspektionen har fått i uppdrag att särskilt redovisa sitt arbete med tillsyn över och kvalitetsgranskning av yrkesutbildningarna, inklusive lärlingsutbildningarna. Lärlingsverksamheten följs upp av Skolverket och Lärlingskommittén.

Skolhuvudmannen har ett tydligt ansvar för handledarna för att de ska få tillräcklig kunskap, ha tillräcklig anknytning till verksamheten och få erfarenhet. Det är en fråga som regeringen menar att man bör följa upp specifikt för att se till att det fungerar. Vi delar alltså den oro som oppositionen målar upp här. Men detta är ett sätt att garantera att skolhuvudmännen ser till att man har tillräcklig kunskap ute i verksamheten.

Utöver det ska Skolverket ta fram föreskrifter och vägledning för likvärdighet, som tar sin utgångspunkt i de nationellt beslutade ämnesplanerna – allt för att garantera kvalitet och nationell likvärdighet.

Fru talman! Vår målsättning med den nya gymnasieskolan är att hitta utbildningsvägar som passar varje enskild individ, att fokusera på kvalitet och på kunskap. Jag tror benhårt på lärlingsutbildningar, men självklart måste kvaliteten och kontrollen vara tydliga här. Jag, liksom Utbildningsdepartementet och mina övriga allianskolleger, utesluter inte att

det kan behöva göras förändringar igen. Allt måste kontinuerligt följas upp, och om det finns brister är det självklart att de måste åtgärdas.

Det är min övertygelse att vi genom att bifalla förslaget i detta betänkande skapar goda förutsättningar för den nya utbildning som drar i gång i och med nästa termin.

Med dessa korta ord, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Trevligt sommarlov till dem som ska ha det!
(Applåder)

I detta anförande instämde Anna SteeleKarlström (FP).

Anf. 97 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Fru talman! Skolan är näringslivets viktigaste leverantör. Det kanske låter lite märkligt, men så brukar Västsvenska Handelskammaren uttrycka sig när man vill tala om att skolan är oerhört viktig för näringslivet. Den kompetens som unga människor i skolan och i utbildning på olika sätt tillägnar sig är så viktig när man kommer ut på arbetsmarknaden, för det är det som lägger grunden till ett framgångsrikt yrkesliv – oavsett om det gäller ett hantverksyrke, ett akademiskt yrke, en anställning eller som företagare.

I många politiska dokument skriver vi att Sverige är en kunskapsnation, och ska vi vara en kunskapsnation av klass krävs det att vi har bra utbildningar för alla.

Vi har nog alla med oro följt utvecklingen i olika undersökningar, och alliansregeringen har som alla vet verkligen genomfört ett stort antal reformer på hela skolområdet som kommer att öka alla elevers möjligheter till god utbildning.

Det har från oppositionen talats om stängda dörrar för unga människor, men alla som vet vad reformerna handlar om inser att det är precis tvärtom. Det handlar om att öppna fler dörrar, ge alla elever möjlighet att nå sin potential, utifrån vars och ens motivation och talang.

Därför finns det flera examina i den nya gymnasieskolan, och när det gäller yrkesutbildningar finns det också flera vägar, både mer skolförlagd yrkesutbildning och lärlingsutbildning.

Förslaget i dagens beslut grundar sig i den försöksverksamhet som pågått i några år och som har följts upp. Man har pekat på olika delar som behöver stärkas i det vi fattar beslut om i dag. Det har också utvärderats. Det blir nu en del av den nya gymnasieskolan, som äntligen börjar till hösten.

För mig och Centerpartiet är det viktigt att alla elever får den bästa möjliga utbildningen utifrån deras egna intressen och behov. Det måste finnas olika vägar till utbildning.

Lärlingsutbildningen har många fördelar. Dels kan vi se att länder med lärlingsutbildningar och ett väl utbyggt system för det har lägre ungdomsarbetslöshet. Dels ger den möjlighet till en mer individanpassad utbildning utifrån den enskilde eleven. Det har varit ett större intresse för lärlingsutbildningar vid det här försöket än vid tidigare försök.

Deltagande arbetsplatser i försöket är huvudsakligen positiva till verksamheten, och de framhäver tre olika drivkrafter för att ta emot lär-

lingar. Jag tycker att det är intressant att lyssna på vad man på arbetsplatserna säger är viktigt.

För det första är det givetvis rekryteringsbehovet som är en viktig del för näringslivet.

För det andra är det viktigt att man har ett lokalt samhällsengagemang, att man vill ta del av unga människors utbildning och deras resa mot sitt yrkesliv.

För det tredje är det viljan att medverka till en utbildning som svarar mot branschens och arbetslivets kompetenskrav.

Jag är fullt medveten om att utvärderingar visar att det inte är så bra på alla ställen. Men vi har ett ansvar för att se till att följa upp de propositioner som vi både debatterar och fattar beslut om. Precis som Jan Ericson sade i den tidigare ärendedebatten är det viktigt att vi kontinuerligt följer upp de reformer som vi beslutar om och ständigt förbättrar dem.

Nationella lärlingskommittén pekar på behovet av ett nationellt kvalitetssäkringssystem och en tydligare ansvarsfördelning mellan skola och arbetsplats för utbildningens olika delar. Det är bland annat vad den här propositionen och det här betänkandet handlar om: Kvalitet i gymnasial lärlingsutbildning.

Lärlingsutbildningen ges både i skolan och på arbetsplatser, men genom att upprätta ett utbildningskontrakt blir det klart vad var och en har för ansvar och vilka uppgifter man har i utbildningen. I utbildningskontraktet ska det framgå vilka delar som ska genomföras på arbetsplatsen och omfattningen av dessa delar. Det ska också framgå vilken avtalstiden är och grunderna för att avtalet ska kunna upphöra dessförinnan samt vilken lärare på skolenheten och vilken handledare på arbetsplatsen som ska vara kontaktpersoner för den arbetsplatsförlagda tiden.

Det har i debatten framförts olika frågor, om det är tillräckligt och hur vi kan garantera detta. Jag tror att det är oerhört viktigt att se att det finns tre parter i detta avtal. Dels är det skolan, dels är det arbetsplatsen och dels är det eleven – det är viktigt att visa att individen ska vara tydlig i detta.

Fru talman! Det finns ett antal motioner och reservationer i ärendet från en del av oppositionspartierna. Men det är också positivt att ett så brett stöd har uttalats för den här reformen från dessa partier.

Att förslagen handlar om att man vill att det ska heta något annat kanske visar mest att man verkligen har fått anstränga sig för att hitta något att slå ned på. Det mesta finns faktiskt tillgodosett i regeringens proposition.

Jag är övertygad om att detta är en del för att stärka ungas väg, för dem som vill gå en lärlingsutbildning. Utbildningskontraktet är en viktig garant för kvalitet, och vi ska borgen för en god utbildning och olika vägar till god yrkeskompetens för våra svenska ungdomar i Sverige i dag.
(Applåder)

I detta anförande instämde Annika Eclund (KD).

Anf. 98 YVONNE ANDERSSON (KD):

Fru talman! I dag sker det något stort i svensk utbildningshistoria – något riktigt stort. De flesta som är lite till åren komna kommer ihåg att den gamla föregångaren till vårt gymnasium var lärdomsskolan. Den var

till för bara de riktigt bildade, och det var ren teoretisk kunskap. Sedan kom fackskoleingenjörerna, som vi kallade 25-öresingenjörer.

Gymnasieskolan skulle vara teoretisk. Det var en mycket stark kraft inom Socialdemokraterna som drev bort allt av praktiskt kunnande från den gymnasieskola som växte fram. Gymnasieskolan blev bra, men allt skulle teoretiseras successivt. Så har det varit. Samtidigt tog man bort den riktigt goda yrkesutbildningen. Via en gymnasieskola skulle man gå vidare till olika typer av yrkesutbildningar efteråt.

Vi kristdemokrater har i många år – jag själv från 1998 – arbetat för att vi skulle få in en lärlingsutbildning värd namnet. Mäster-läraryrket var den pedagogiska modell som fick fram de duktiga hantverkarna, och den är fortfarande mycket viktig i all utbildning som har med hantverket att göra, som har med handens kunskap att göra.

Eftersom jag aldrig någonsin tror att alla människor kommer att vara lika – men ska behandlas lika, värderas lika och är lika mycket värda – är det viktigt att alla olika begåvningar tas om hand i ett samhälle.

Politiken att föra en alltför teoretiserande linje var inte framgångsrik. Det har lett till att industrin i dag saknar yrkesskickligt folk bland ungdomar. Det har gjort att det efterfrågas svetsare, rörmokare och andra ute i arbetslivet. De som sade sig driva arbetarnas intressen värderade inte handens kunskap lika starkt.

Nu har vi äntligen kommit till den punkt där vi kan glädjas över att vi får en lärlingsutbildning som en utbildning på gymnasieskolan som gör gymnasieskolan bra för alla när den tar emot alla unga med den typen av begåvning och kan ge dem en träning som gör att de med hedern i behåll kan gå ut en gymnasieskola och få ett avgångsbetyg för de kunskaper som de faktiskt har tillägnat sig. Handens kunskap är ju lika mycket värd som den teoretiska kunskapen, för allt behövs i ett samhälle, och vi behöver matcha detta.

Nu är vi där, och jag är jätteglad för att Socialdemokraterna i dag har visat så tydligt i debatten att de tycker att det är ett bra förslag som vi för fram.

Här kan vi nu enigt visa det unga Sverige att vi möter upp mot deras förväntan, deras behov. Vi satsar 800 miljoner för dessa 30 000 lärlingsplatser och tolv yrkesinriktade program, som gör att vi i dag kan säga: Visst bör alla kunna få sina behov tillgodosedda, få sina kunskaper slipade för att bättre passa endera ett arbetsliv direkt eller en högskola, en yrkeshögskola eller ett universitet. Det finns många vägar att gå. Men alla ska kunna gå ut gymnasieskolan med fullgoda avgångsbetyg.

Detta är jag glad åt. Jag tycker att det är en seger här i kammaren att denna alliansregering har kommit fram med ett förslag som innebär att vi får en gymnasieskola för alla, där allas möjligheter värderas och där alla kan se fram emot att gå ut med yrkeskunskaper eller de kunskaper som krävs för att gå vidare till högre utbildning av något slag.

Därför vill jag stryka under det regeringen också har betonat, att det är viktigt att följa kvaliteten och vidta åtgärder som gör att det blir hög kvalitet. Det har vi alla ögonen på. Mina kamrater har fört fram vad försöksverksamheten visade. Det är väl ingen som blundar för det.

Vi är beredda att lägga grunden för något som kommer att vara jättebra i samhället och som är historiskt, för det som händer nu är ett paradigmskifte i svensk gymnasieutbildning, till förmån för att alla ska kunna

Prot. 2010/11:117
16 juni

*Kvalitet i gymnasial
lärlingsutbildning*

känna sig inkluderade i samhället och behövas. Här kommer tjänstemannakulturen att gå sida vid sida med arbetarkulturen, för alla behövs i ett bra, effektivt samhälle där alla ska ha en plats och en möjlighet att arbeta och utvecklas.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer och motioner.

(Applåder)

I detta anförande instämde Annika Eclund (KD) och Camilla Waltersson Grönvall (M).

Anf. 99 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Historien, Yvonne Andersson, är det bra att ha lite koll på. Jag kan upprepa det jag sade tidigare. År 2007 var det faktiskt Socialdemokraterna som hade förslag om att inrätta lärlingsutbildning. Det förslaget lade ni i papperskorgen sedan ni hade tillträtt 2006.

Det är inte alls så att vi inte har gjort något. Vi har haft ett väldigt bra förslag. Vi hade kunnat vara framme mycket tidigare, om ni inte hade slängt det förslaget i papperskorgen.

Sedan måste jag fundera över omvärldsspaningen. Någon av de tidigare talarna sade att man reste runt i landet och tittade. Det kan inte Yvonne Andersson ha gjort. Det finns hur många S-styrda orter som helst som har satsat mycket på yrkesutbildningar, jättebra yrkesgymnasier där människor får jobb direkt efter en yrkesutbildning. Att det inte skulle finnas några sådana satsningar i landet är ren lögn, så det tycker jag inte om att du säger.

Yvonne pratar om en uppdelning i "handens kunskap" och teoretisk kunskap. Det är ett begrepp inte vi står för i alla fall. Vi menar att man måste ha bägge delarna. Det finns väl ingen uppdelning här. Är man en kreativ människa har man det kreativa med sig och det man har läst sig till. Den uppdelningen är något som ni på er sida gör. Vi gör inte den uppdelningen av människor – definitivt inte.

Yvonne Andersson säger att industrin saknar kompetens. Ja, absolut! De skriker efter folk som kan omskola sig. Men vad gör ni då? Jo, då lägger ni en massa pengar på coacher, i stället för att omskola människor, så att de faktiskt kan ta de jobb som de borde kunna ta, med en liten omskolning.

Det finns mycket att göra för dem som styr det här landet, och det är inte vi.

Anf. 100 YVONNE ANDERSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag drog ett historiskt svep. Jag vet mycket väl att många socialdemokratiska regionala företrädare och kommunföreträdare har lyssnat in vad man har sagt de senaste åtta nio åren. Men på 90-talets slut och på 80-talet var det genomgående en rätt stor nonchalans kring just de här utbildningarna för ungdomar. De som har fått gå på de yrkesinriktade utbildningar som har funnits har i huvudsak varit de som har varit arbetslösa en tid efter avslutad gymnasieutbildning, många gånger utan avgångsbetyg. Det var precis det vi inte vill ha. Vi vill inte att unga människor därför att de inte klarar en teoretisk gymnasieskola ska behöva gå

arbetslösa en tid innan de får andra möjligheter till hjälp för att komma ut i yrkesinriktade studier, praktikplatser eller lärlingsplatser.

Det har inte funnits det helhetsgrepp som vi nu har och som jag jublar över i dag. Vi har ett helhetsgrepp. Vi erbjuder alla redan efter årskurs 9 att söka in på endera yrkesinriktade linjer eller teoretiska eller både och.

Jag ser det inte som en politisk fråga att människor har olika typer av begåvningar och fallenhet. Det finns ytterligheter. En del är mycket teoretiska. Man brukar säga att de kanske har tummen mitt i handen. Andra är väldigt praktiska. De här människorna finns, och dem kan vi titta på forskningsmässigt. Vi har nonchalerat dem som inte har haft fallenhet för teoretiska studier. Det är min absoluta uppfattning.

Industrin har mycket kompetent personal, men de efterfrågar i dag ungdomar med en tydlig yrkesinriktning.

Anf. 101 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Ja, eftersom de gör det borde man verkligen satsa på detta. Vi har ändå väldigt många ungdomar som går utan att ha någonting alls att hitta på. Då borde man verkligen satsa på att ge dem en utbildning, så att de kan komma in och få ett riktigt jobb i stället.

Du sade tidigare, Yvonne, att du inte vill ha någon lucka. Ungdomar ska inte gå omkring utan att ha någonting att göra. Men i dag får de gå arbetslösa i 90 dagar innan någon över huvud taget bryr sig om dem. Vad är det om inte en lucka? Man borde verkligen se till att de från dag ett får någonting att göra, till exempel att de får en bra utbildning.

Anf. 102 YVONNE ANDERSSON (KD) replik:

Fru talman! Ja, det stämmer fullständigt. Jag håller med om att vi måste göra mycket mer för de ungdomar som går arbetslösa. Vad vi gör i det här förslaget, som vi ska fatta beslut om i dag, är att vi förhindrar att de någonsin hamnar där. Vi vill inte ha ungdomar som går ut utan fullständiga gymnasiebetyg. Vi vill inte ha ungdomar som inte känner att de har lärt sig ett jobb när de kommer ut, om de inte vill studera vidare. Vi förhindrar att den luckan uppstår. Sedan måste vi göra något för dem som är där. Det håller jag med om. Det är en viktig poäng i sammanhanget.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 14 §.)

12 § Horisontella konkurrensbegränsningar m.m.

Föredrogs

näringsutskottets betänkande 2010/11:NU23

Horisontella konkurrensbegränsningar m.m. (prop. 2010/11:59).

Anf. 103 HELENA LINDAHL (C):

Fru talman! Alla som lyssnar och tittar! Först får jag be om ursäkt för att min röst är så dålig, men jag har åkt på en riktig förkylning. Jag hoppas att ni ska höra mig i alla fall.

Prot. 2010/11:117

16 juni

*Kvalitet i gymnasial
lärlingsutbildning*

*Horisontella
konkurrens-
begränsningar m.m.*

I dag ska vi behandla näringsutskottets betänkande om någonting så spännande som horisontella konkurrensbegränsningar. Jag kommer ihåg i höstas då det här området var helt nytt för mig. Jag måste erkänna att det var bland de konstigaste beteckningar på ett område som jag hört. Jag minns att jag i mitt stilla sinne funderade på om det även fanns vertikala konkurrensbegränsningar. Det finns det faktiskt. Men jag funderade också på om det fanns konkava. Det finns det inte; det har jag lärt mig.

För den som undrar kan jag säga att horisontella konkurrensbegränsningar, något enkelt förklarat, betyder ett avtal mellan konkurrerande näringsidkare i syfte att man ska begränsa inbördes konkurrens mellan företag. Ett bra exempel är någonting som jag nyttjar emellanåt, Taxi Stockholm. Det är bra för näringsidkarna och bra för kunderna.

Jag tänkte komma in på konkurrens på lika villkor mellan offentlig och privat sektor. Jag har varit kommunpolitiker i Skellefteå kommun tidigare. Därför kunde jag inte undgå att läsa om Skelleftebuss, som för en tid sedan hade lagt anbud på ett större antal resor via länstrafiken. För en dryg månad sedan kom beskedet att Skelleftebuss vunnit en hel del upphandlingar av busskörningar inom Västerbottens län. Det här får till konsekvens att privata bussföretag kommer att få lägga ned sin verksamhet. Det har naturligtvis väckt starka reaktioner bland företagare, näringslivsorganisationer och hos gemene man.

Ska då verkligen ett kommunalt bussbolag få konkurrera om länstrafik med privata aktörer, då de privata faktiskt är helt beroende av att gå med vinst? Här spelar man ju inte riktigt i samma division, då Skellefteå kommun ingår i det kommunala moderbolaget Skellefteå Stadshus AB, där Skellefteå Kraft är en väldigt stor vinstmaskin, som på sista raden håller upp siffrorna för moderbolaget.

Förra veckan läste jag lyckligtvis på text-tv att Konkurrensverket har satt ned foten i frågan, vilket är väldigt välkommet. Det är just den här typen av snedvriden konkurrens mellan offentlig och privat sektor som vi inte vill ha.

Sedan har vi det här med om- och avregleringar. Det har genom årens lopp genomförts en del avregleringar på olika marknader, till exempel el-, inrikesflyg-, apoteks- och järnvägsmarknaden.

Just nu pågår det en del utvärderingar av de här avregleringarna. Det är viktigt, inte minst ur ett medborgarperspektiv. Trafikanalys har fått regeringens uppdrag att utvärdera effekterna av öppnandet av marknaden för kommersiell persontrafik på järnväg. Här kommer man naturligtvis att titta på effekter för medborgare, resenärer, näringsliv och samhälle i olika delar av landet. Man ska även titta på berörda myndigheters agerande. Utvärderingen kommer att redovisas årligen, men det kommer även att bli en slutredovisning till regeringen i slutet av 2014.

När det gäller avregleringen av järnvägsmarknaden kan jag konstatera att Sverige nu är en av de bästa i klassen i Europa när det gäller gods-transporter. Avregleringen har banat väg för fler miljövänliga transporter, och man har i allt högre grad skapat lösningar tillsammans med gränsöverskridande aktörer i stället för, som tidigare, endast med de nationella aktörerna.

Tack var branschsamarbetet, som ger unika volymer, och de nya paneuropeiska aktörerna kan hela tåg nu föras ned till kundterminaler över hela Europa på bara några få dagar. Resultatet är att det transporteras mer

gods än någonsin tidigare på järnväg. Det är ingenting som säger att avregleringen av persontrafiken ska fungera dåligt. Det kanske inte kommer att bli samma sak som med godstrafiken, men det är ännu för tidigt att säga. Det har gått alldeles för kort tid för att man ska kunna göra en väldigt snabb översyn just nu.

När det gäller energimarknaden pågår även där ett arbete, bland annat genom Energimarknadsinspektionen. Dessutom pågår det ett arbete på nordisk nivå för att man ska se hur funktionen på elmarknaden kan bli bättre.

Jag kan väl passa på att säga att det gläder mig att det finns en utredning som tittar på hur man som privatperson kan producera sin egen el och kanske, förhoppningsvis, sälja en del av överskottet. Det hoppas jag i sin tur kommer att bidra till en framtida prisbild som är något mer modest än den vi ser i dag.

Jag skulle vilja ta upp ett färskt exempel när det gäller avregleringen av den inrikes flygtrafiken. I veckan var jag på besök på Skellefteå flygplats. Skellefteå flygplats har blivit en regional flygplats.

Jag kommer ihåg, som kommunpolitiker, att vi i början var lite oroliga: Jaha, nu kommer Umeå och Luleå flygplatser, som kommer att bli statliga flygplatser, att konkurrera ut oss. Vad kommer att hända med oss? Det var rena rama dödsdomsstämningen.

I dag ser det annorlunda ut. Bara på ett år har det hänt saker. Bland annat har Ryanair etablerat sig i Skellefteå och har nu öppnat möjligheten för ett bättre samarbete när det gäller regional utveckling. Det som vi trodde var en skrämmande utveckling har tvärtom börjat vändas till någonting positivt.

Nu jobbar man i Skellefteå på ett annat sätt. Man har en större överblick när det gäller destinationsutveckling och annat, och det med hjälp av att man har fått större frihet än vad man faktiskt tidigare hade med staten. Därför ser vi med stor tillförsikt framtiden an.

Fru talman! Med detta vill jag avsluta mitt anförande med min hessa stämma. Jag tackar så mycket för uppmärksamheten.

Anf. 104 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Om- och avregleringar av olika marknader har genomförts under de senaste decennierna. Det gäller till exempel inrikesflyg-, taxi-, el-, tele-, post-, apoteks-, järnvägs- och bilprovningmarknaderna. Därför kan det i det här sammanhanget vara värt att titta lite närmare på några exempel. Med tanke på föregående talares status kan vi titta på apoteksmonopolet.

Apoteksmonopolet blev en knappt 40-årig parentes i den svenska apotekshistorien. Reformen är en av de största som alliansregeringen genomförde under förra mandatperioden. Tillgänglighet, mångfald och lägre priser var de tre huvudskäl som alliansregeringen angav för behovet av att av- och omreglera apoteksmarknaden.

Sedan omregleringen har fler än 20 nya apoteksaktörer etablerats. Runt 200 nya apotek har öppnats sedan monopolet avskaffades. Samtidigt har Apoteket AB fortfarande en särställning på marknaden, ett och ett halvt år efter att omregleringen genomförts.

Med i genomsnitt 10 000 invånare per apotek hör Sverige till de länder i Europa där avstånden mellan apoteken är som störst. I och med

omregleringen beräknas 400–500 nya apotek slå upp sina dörrar runt om i landet de närmaste åren. Det här är ett intressant exempel, och det är viktigt att också utvärdera det man omreglerar och förändrar.

Vad gäller utvärdering av apoteksreformen har Statskontoret ett uppdrag att följa upp och utvärdera apoteksmarknaden och rapportera detta i tre steg under de kommande tre åren. Även Tillväxtanalys har ett regeringsuppdrag att följa kostnadsutvecklingen på den omreglerade apoteksmarknaden och att utvärdera effekterna av reformen.

Fru talman! I debatten lyfter ofta Socialdemokraterna fram den så kallade avregleringen av järnvägen som något ont och som något som ska stoppas. Låt oss därför titta lite närmare på vad som hänt de senaste dryga 20 åren på det här området.

Starten på svenska järnvägssektorns avreglering brukar oftast hänföras redan till 1988. Det var under regeringen Carlsson som en del av SJ knöppades av och bildade Banverket. Två år senare, fortfarande under regeringen Carlsson, bröts för första gången SJ:s monopol efter en upphandling av tågtrafik i Småland.

Bara ett år senare presenterade samme statsminister och hans regering andra förslag till avreglering som gjorde det möjligt för andra än SJ att bedriva upphandlad persontrafik. SJ skulle inte heller längre få vara de som bestämde hur andra tågbolag skulle få utnyttja järnvägen.

Det är också viktigt att påpeka de förtjänstfulla insatser som den tidens S-märkta regeringar gjorde när det gällde att avreglera godstågstrafiken, en avreglering som nu alltså funnits i 14 år.

Fru talman! I en proposition som regeringen Persson lade fram i mars 2006 och som sedan antogs av riksdagen skapades en möjlighet för andra tågbolag än SJ att köra persontåg på rent kommersiella villkor så länge det gällde chartertåg och nattåg.

Därtill, utöver de här knappa två decenniernas avregleringar på järnvägsmarknaden, har det kommit några förändringar som alliansregeringen beslutat om, vilka innebär att vi fortsätter på den väg som regeringen Persson slog fast så sent som 2006. Dessa förändringar kommer att få effekt tidigast under kommande år, då all persontågstrafik öppnas för konkurrens.

Jag måste därför med viss beundran erkänna att det endast är socialdemokratiska regeringar som fram till nu kunnat ta avgörande steg framåt i den avreglering som Socialdemokraterna nu kritiserar Alliansen för.

Fru talman! Det är viktigt att utvärdera även sådana här reformer. Därför har Trafikanalys fått regeringens uppdrag att utvärdera effekterna av öppnandet av marknaden för kommersiell persontrafik på järnväg samt av den nya lagstiftningen på kollektivtrafikområdet. Utvärderingen ska redovisas årligen och slutredovisas till regeringen senast den 1 december 2014.

Det pågår således ett stort antal utvärderingar av dessa reformer.

Dessutom, utöver de här två exemplen, ska Energimarknadsinspektionen verka för att elmarknadens funktion och effektivitet förbättras. Därtill pågår ett arbete, bland annat på Energimarknadsinspektionen men även på nordisk nivå, med att se över hur elmarknadens funktion kan förbättras.

Därför utgår vi från att resultatet av dessa och andra genomförda utvärderingar av om- och avregleringar successivt delges riksdagen, vilket gör att något ytterligare tillkännagivande inte behövs.
(Applåder)

I detta anförande instämde Cecilie Tenfjord-Toftby (M).

Anf. 105 EVA FLYBORG (FP):

Fru talman! Ett enigt utskott tillstyrker regeringens förslag till ändringar i lagen om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om forskning och utveckling. Detta är i huvudsak en anpassning till de nya förordningar som EU-kommissionen redan fattat beslut om och som snart börjar gälla.

Utskottet delar uppfattningen att det är av stort värde att den svenska konkurrenslagstiftningen i materiellt avseende liknar EU-rättens konkurrensregler så mycket som möjligt, eftersom det är till stor fördel för de företag som ska anpassa sig till EU-rätten om samma konkurrensregler gäller här hemma som i resten av EU.

I detta betänkande finns det också utöver denna enighet ett tillkännagivande till regeringen om en utredning av de avregleringar som gjorts under de senaste decennierna. Vi från Alliansen delar meningen att det är viktigt att utreda avregleringar och att det är utmärkt att dessa ges ett kund-, medborgar- och, inte minst, ett nyttoperspektiv. Det är precis det som nu görs från regeringshåll på flera områden, och därför blir motionerna i sak tillgodosedda även utan det särskilda initiativet.

Fru talman! Jag vill ge några exempel på vad som görs från regeringens sida. Trafikanalys har, som vi hörde tidigare, fått i uppdrag att utvärdera effekterna av öppnandet av marknaden för kommersiell persontrafik på järnvägen och den nya lagstiftningen på kollektivtrafikområdet. Där ska man särskilt belysa effekterna för medborgarna, resenärer, näringsliv och samhället i övrigt. Utredningen ska täcka hela landet och även omfatta berörda myndigheters agerande, vilket jag tycker är särskilt bra.

Statskontoret har i uppdrag att utvärdera och analysera omregleringen av apoteksmarknaden och avrapportera detta under åren som kommer. Också Tillväxtanalys har ett uppdrag att noga följa kostnadsutvecklingen på apoteksmarknaden och utvärdera effekterna av reformen. Detta fanns för övrigt med redan när man började avregleringen.

Energimarknaden är ständigt i fokus, och därför har Energimarknadsinspektionen redan i sin instruktion ett uppdrag att myndigheten ska verka för att elmarknadens funktion och effektivitet ständigt förbättras. Utöver detta sker flera parallella, särskilda arbeten för att förbättra marknadens funktionssätt, både i Sverige och på den nordiska marknaden. Härtill ska läggas de genomlysningar som inte minst Konkurrensverket och Konsumentverket genomför och som jag tycker är väldigt viktiga.

Fru talman! Det är nämligen en grannlaga uppgift att avreglera hittills slutna marknader eller företag. Mycket av det som faktiskt inträffar vid en avreglering kan förutses innan men inte allt. Det innebär att ingen avreglering är den andra lik och att viljan till uppföljning, kontroll och inte minst justering i efterhand måste vara god. Detta är viktigt för varje regering att tänka på, alldeles oavsett vilken politisk färg man har. Inte minst Riksrevisionens utmärkta rapporter om tidigare års genomförda

Prot. 2010/11:117
16 juni

*Horisontella
konkurrens-
begränsningar m.m.*

avregleringar och bolagiseringar är en ständig källa till kunskap att ösa ur för oss som är intresserade.

Vi kommer att ha flera tillfällen att återkomma till detta senare under mandatperioden, där varje avreglering för sig gärna kan granskas mycket närmare.

Fru talman! När detta är sagt vill jag bara kort kommentera en av de utmärkta enskilda motioner som har väckts och som också har hanterats i detta betänkande.

Frågan gäller den sammanslutning av banker som tillsammans avser att starta ett gemensamt bolag för sina bankomater. Det finns skäl att noga bevaka den kommande verksamheten så att kunderna, det vill säga du och jag – vi vanliga människor, som är beroende av att det finns konstanter att tillgå i vardagen inte drabbas negativt.

Med detta stora, gemensamt ägda bolag mellan bankerna finns det all anledning att vara på sin vakt och noga bevaka och följa frågan framöver. Det finns, fru talman, en uppenbar risk att servicen kan komma att försämrats, eftersom den naturliga konkurrensen mellan bankerna upphör och bankerna i och med detta inte behöver oroa sig för negativa kundreaktioner.

Redan i dag finns det många som oroar sig över att bankerna vill att vi ska betala allt med kort så att de helt kan slippa den dyrare kontant-hanteringen. PRO, Synskadades riksförbund och många hjälporganisationer är några av de grupper som har varnat för just den negativa utvecklingen.

Med en kartellliknande situation finns också en icke försumbar risk att avgifter kan komma att tas ut vid vanliga bankomatuttag i framtiden. Konkurrensverket har svarat att man kommer att noga följa denna utveckling. Regeringen borde verkligen göra detsamma. Att utskottet och riksdagen gör det tar jag för givet. Att jag själv kommer att göra det, fru talman, är absolut.

Anf. 106 INGEMAR NILSSON (S):

Fru talman! Den diskussion och den debatt vi nu har handlar alltså om näringsutskottets betänkande nr 23 som behandlar regeringens proposition med namnet *Horisontella konkurrensbegränsningar* och ett antal motioner från den allmänna motionstiden om bland annat behovet av utvärdering av vissa genomförda avregleringar. Låt mig redan inledningsvis yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Detta handlar som sagt i sin första del om regeringens proposition *Horisontella konkurrensbegränsningar*. Det är klart att en fungerande konkurrens på lika, tydliga och kända villkor är en viktig förutsättning för ett väl fungerande näringsliv.

I Sverige finns de här reglerna i huvudsak i konkurrenslagen. Men konkurrensfrågorna är inte enbart nationella. De är tvärtom i allt väsentligt snarare gränsöverskridande frågor i en alltmer globaliserad värld. Därför finns det också en lång rad regler och bestämmelser i EU-förordningen som reglerar konkurrensfrågorna.

De förändringar av den nu gällande konkurrenslagen som föreslås i propositionen är en anpassning till gällande EU-förordning och handlar om två saker: gruppundantag för specialiseringsavtal och för forskning

och utveckling. Dessutom föreslås en redaktionell förändring i konkurrenslagen.

Det är ett enigt utskott som tillstyrker den här propositionen.

Fru talman! I betänkandet finns också en lång rad motioner från den allmänna motionstiden. Två av dem, som är socialdemokratiska motioner, handlar om behovet av utvärdering av en rad avregleringar som har genomförts under de senaste åren.

I de här motionerna efterlyses en utvärdering av avregleringens effekter. Utskottets majoritet delar motionärernas uppfattning att det behövs en sådan utvärdering. Utskottets utgångspunkt för det ställningstagandet är självfallet konsumentperspektivet.

Vi har därför i det här läget valt att begränsa utvärderingen till två ur konsumentens synpunkt ytterst angelägna områden, elmarknaden och persontrafiken på järnväg.

I den reservation som finns från allianspartierna i den här delen av betänkandet hänvisas det till en rad beslutade utvärderingar som pågår eller ska påbörjas. Vi har från talarstolen hört en lång rad sådana exempel. Det är kanske just det som är en del av problemet med det här arbetssättet. Det finns en lång rad utredningar och utvärderingar som har gjorts, några som görs nu och några som eventuellt ska göras i framtiden. Men vi ser väldigt lite resultat av det här utredandet.

Det som vi är överens om är att det nu behövs en ordentlig övergripande helhetsutvärdering, en utvärdering som är utförd på ett i förhållande till de här marknadernas aktörer oberoende sätt och som inte minst görs skyndsamt.

Utgångspunkten för utvärderingen ska naturligtvis vara medborgar- och konsumentperspektivet.

Fru talman! För ganska precis två veckor sedan debatterade vi här i kammaren ett annat betänkande från näringsutskottet som handlade om det tredje inretningspaketet för el och naturgas. Också där fanns ett antal motioner som handlade om just elmarknadens funktion.

Jag sade då att det finns en bristande tilltro hos svenska elkonsumenter till hur och om det finns en fungerande elmarknad i Sverige. Det förtjänar att upprepas, för så är fallet.

Vår bild av den svenska elmarknaden är att den möjligtvis fungerar som en marknad för producenter, nätägare och elhandelsföretag, med hänsyn tagen till att elnäten i allt väsentligt är naturliga monopol. Men enligt vår uppfattning fungerar inte elmarknaden som en marknad för konsumenterna. Här väljer vi att stå på konsumenternas sida.

Säker tillgång på el, tydliga och transparenta spelregler för marknadens aktörer och förutsägbara villkor krävs för att såväl företag som enskilda konsumenter ska kunna känna tillit och tilltro till att vi i Sverige faktiskt har en fungerande elmarknad. Det är i själva verket förutsättningen för att det ska kunna betraktas som en marknad per definition.

En oberoende utvärdering ger riksdag och regering ett bra underlag för att bedöma om och vilka förändringar av de genomförda avregleringarna som behöver göras.

Fru talman! På samma sätt är det med persontrafiken på järnväg. Ur ett konsumentperspektiv upplever nog de flesta människor att inte heller den fungerar på ett rimligt sätt. Orsakerna är flera. Det får väl utvärderingen ge vid handen.

Prot. 2010/11:117
16 juni

*Horisontella
konkurrens-
begränsningar m.m.*

En avreglering med ökad konkurrens som följd, som ska ge konsumenterna fördelar som ökad turtäthet, bättre service och lägre priser, är nog inte den bild som de som reser med tåg i Sverige i dag har på näthinan från de senaste åren, snarare tvärtom. Stora trafikstörningar, kraftiga förseningar, ingen eller bristfällig information är nog snarare det som de flesta skulle ge som sin bild av hur persontrafiken på järnväg i Sverige fungerar. Det är illa. Det är illa därför att flera människor vill och behöver åka med tåg, vilket i sig är bra, inte minst ur miljösynpunkt.

Tillgången till en väl fungerande persontrafik på järnväg är också en viktig förutsättning för utvecklingen av hela Sverige. Utvidgade studie- och arbetsmarknadsregioner förutsätter bland annat tillgång till fungerande möjligheter att resa med tåg. Därför behöver det även på det här området skyndsamt göras en oberoende utvärdering. Den ska också belysa avregleringens effekter i hela landet.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(forts. 15 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.55 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00

13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 juni

AU10 Arbetsrätt

Punkt 2 (Utredning om lex Laval)

1. utskottet

2. res. 1 (M, FP, C, KD)

Votering:

145 för utskottet

141 för res. 1

2 avstod

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 22 MP, 20 SD, 17 V

För res. 1: 93 M, 16 FP, 15 C, 17 KD

Avstod: 2 FP

Frånvarande: 26 S, 14 M, 3 MP, 6 FP, 8 C, 2 V, 2 KD

Nina Lundström och Anna SteeleKarlström (båda FP) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 3 (Ytterligare ändringar i utstationeringslagen m.m.)

1. utskottet

2. res. 2 (S)

Votering:

185 för utskottet

86 för res. 2

17 avstod

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 M, 22 MP, 18 FP, 15 C, 20 SD, 17 KD

För res. 2: 86 S

Avstod: 17 V

Frånvarande: 26 S, 14 M, 3 MP, 6 FP, 8 C, 2 V, 2 KD

Punkt 10 (Tvåpersonersundantaget i 22 § LAS)

1. utskottet

2. res. 8 (S, V)

Votering:

183 för utskottet

104 för res. 8

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 M, 21 MP, 18 FP, 15 C, 20 SD, 17 KD

För res. 8: 86 S, 1 MP, 17 V

Frånvarande: 26 S, 15 M, 3 MP, 6 FP, 8 C, 2 V, 2 KD

Punkt 11 (Företrädesrätt till återanställning och inhyrning av arbetskraft)

1. utskottet

2. res. 10 (V)

Votering:

185 för utskottet

17 för res. 10

86 avstod

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 M, 22 MP, 18 FP, 15 C, 20 SD, 17 KD

För res. 10: 17 V

Avstod: 86 S

Frånvarande: 26 S, 14 M, 3 MP, 6 FP, 8 C, 2 V, 2 KD

Punkt 12 (Stärkt integritetsskydd i arbetslivet)

1. utskottet

2. res. 11 (V)

Votering:

269 för utskottet

19 för res. 11

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 S, 93 M, 21 MP, 18 FP, 15 C, 20 SD, 17 KD

För res. 11: 1 S, 1 MP, 17 V

Frånvarande: 26 S, 14 M, 3 MP, 6 FP, 8 C, 2 V, 2 KD

Roza Güclü Hedin (S) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU23 Medling och förlikning – ökade möjligheter att komma överens

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

268 för utskottet

20 för res.

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 93 M, 22 MP, 18 FP, 15 C, 17 V, 17 KD

För res.: 20 SD

Frånvarande: 26 S, 14 M, 3 MP, 6 FP, 8 C, 2 V, 2 KD

JuU24 Domstolarnas handläggning av ärenden

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU15 Genomförande av Prömrådsbeslutet – automatiserat uppgiftsutbyte

Kammaren biföll utskottets förslag.

14 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU27 Europeiskt ramverk för hantering av banker i kris

1. utskottet

2. utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen i res. (SD)

Votering:

267 för utskottet

20 för res.

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 93 M, 22 MP, 17 FP, 15 C, 17 V, 17 KD

För res.: 20 SD

Frånvarande: 26 S, 14 M, 3 MP, 7 FP, 8 C, 2 V, 2 KD

**FiU37 Miljökrav vid upphandling av bilar och vissa kollektivtrafik-
tjänster**

Prot. 2010/11:117
16 juni

Punkt 1 (Nationell miljöpolitik)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

267 för utskottet

20 för res. 1

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 92 M, 22 MP, 18 FP, 15 C, 17 V, 17 KD

För res. 1: 20 SD

Frånvarande: 26 S, 15 M, 3 MP, 6 FP, 8 C, 2 V, 2 KD

Punkt 2 (Vissa persontransporttjänster)

1. utskottet

2. res. 2 (V, MP)

Votering:

249 för utskottet

39 för res. 2

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 93 M, 18 FP, 15 C, 20 SD, 17 KD

För res. 2: 22 MP, 17 V

Frånvarande: 26 S, 14 M, 3 MP, 6 FP, 8 C, 2 V, 2 KD

Punkt 6 (Utvärderingen 2012)

1. utskottet

2. res. 5 (V, MP)

Votering:

249 för utskottet

39 för res. 5

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 93 M, 18 FP, 15 C, 20 SD, 17 KD

För res. 5: 22 MP, 17 V

Frånvarande: 26 S, 14 M, 3 MP, 6 FP, 8 C, 2 V, 2 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU16 Vissa skolfrågor

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU17 Kvalitet i gymnasial lärlingsutbildning

Punkt 1 (Utbildningskontraktets innehåll m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (V, MP)

Votering:

249 för utskottet

39 för res. 1

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 93 M, 18 FP, 15 C, 20 SD, 17 KD

För res. 1: 22 MP, 17 V

Frånvarande: 26 S, 14 M, 3 MP, 6 FP, 8 C, 2 V, 2 KD

Punkt 2 (Utbildningskontraktets upphörande)

1. utskottet

2. res. 2 (S, MP, V)

Votering:

163 för utskottet

125 för res. 2

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 M, 18 FP, 15 C, 20 SD, 17 KD

För res. 2: 86 S, 22 MP, 17 V

Frånvarande: 26 S, 14 M, 3 MP, 6 FP, 8 C, 2 V, 2 KD

Punkt 3 (Arbetsplatsförlagd gymnasieutbildning)

1. utskottet

2. res. 3 (V)

Votering:

271 för utskottet

17 för res. 3

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 93 M, 22 MP, 18 FP, 15 C, 20 SD, 17 KD

För res. 3: 17 V

Frånvarande: 26 S, 14 M, 3 MP, 6 FP, 8 C, 2 V, 2 KD

Punkt 5 (Uppdrag till Skolverket och ett nationellt lärlingsråd)

1. utskottet

2. res. 4 (S)

Votering:

202 för utskottet

86 för res. 4

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 M, 22 MP, 18 FP, 15 C, 20 SD, 17 V, 17 KD

För res. 4: 86 S

Frånvarande: 26 S, 14 M, 3 MP, 6 FP, 8 C, 2 V, 2 KD

Prot. 2010/11:117

16 juni

Punkt 7 (Avhopp från gymnasial lärlingsutbildning)

1. utskottet

2. res. 6 (S, MP, V)

Votering:

163 för utskottet

125 för res. 6

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 M, 18 FP, 15 C, 20 SD, 17 KD

För res. 6: 86 S, 22 MP, 17 V

Frånvarande: 26 S, 14 M, 3 MP, 6 FP, 8 C, 2 V, 2 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

15 § (forts. från 12 §) Horisontella konkurrensbegränsningar m.m.
(forts. NU23)

*Horisontella
konkurrens-
begränsningar m.m.*

Anf. 107 MARIA WETTERSTRAND (MP):

Herr talman! Detta betänkande har i många delar ett enigt utskott bakom sig. Den del där vi däremot har olika uppfattning gäller två motioner där man vill att vi ska genomföra en utvärdering av de av- och omregleringar som under de senaste åren gjorts i Sverige.

Miljöpartiet stöder det förslag som nu också är ett majoritetsförslag från utskottet. Vi anser att det skulle vara väldigt bra att få en ordentlig utvärdering av de av- och omregleringar som har genomförts.

Vi i Miljöpartiet ser framför allt ett stort behov av en översyn av resultaten i ett konsumentperspektiv både när det gäller elmarknaden och när det gäller persontrafiken på järnväg.

Vi ser både brister och fördelar med att avreglera olika delar av samhällsservicen. Men utan att utvärdera vad som görs kommer vi aldrig att kunna veta vilka konsekvenserna blivit när det gäller tillgängligheten för konsumenterna. Det kan alltså mycket väl vara så att det finns olika uppfattningar i sak om av- och omregleringar också bland de partier som är överens om det här förslaget. Däremot är vi eniga om att det är bra att göra en utvärdering.

Det är, menar jag, lite förvånande att representanterna för regeringen inte är intresserade av att utvärdera de av- och omregleringar som de själva genomfört.

Jag står alltså bakom utskottets förslag.

Anf. 108 LARS ISOVAARA (SD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

I mitt anförande kommer jag att beröra utskottets förslag om en utvärdering av de om- och avregleringar som har genomförts.

Att det är viktigt med välgrundade politiska beslut kan vi nog alla vara överens om. Men för att komma så långt som till ett nytt beslutsläge kan det i många fall faktiskt vara viktigare att få veta om allt fungerat som det var tänkt enligt de ursprungliga politiska besluten. För hur skulle det gå att fatta vettiga beslut utan att ha ett vederhäftigt underlag att göra framtida bedömningar utifrån?

Jag menar att det inte är så att det finns en totalt negativ sida eller en totalt positiv sida med alla avregleringar som skett. Så är det givetvis inte. Vi kan dock konstatera att det flera vintrar i följd mer eller mindre har rått kaos när det gäller en så viktig samhällsfunktion som persontrafiken på järnvägen.

Har då detta något med avregleringarna att göra? Och hur gick det med apoteksavregleringen?

Ja, hur ska vi kunna veta det om vi inte utreder det hela. Detta måste således utredas ordentligt och framför allt skyndsamt.

Herr talman! Låt mig ta en liknelse. Visst kan man tycka att det är omöjligt att styra en bil genom att bara titta i backspegeln. Men jag skulle vilja påstå att en bilförare som enbart riktar blicken framåt är en direkt trafikfara. En del av konsten att köra bil på ett trafiksäkert sätt bygger på att kunna växla mellan att se bakåt, framåt och åt sidan.

Liknande villkor vore väl naturligt inom politiken – man borde kunna se bakåt, framåt och åt sidan. Inom politiken borde man, skulle jag vilja tillägga, vända blicken också uppåt och nedåt – men det vore att föra in debatten på ett helt annat spår.

Vinterns tågkaos kan möjligen kännas passé just nu mitt i sommaren, men, herr talman, jag kan nästan garantera att vi kommer att ha snö och vinter inom ett halvår. Kommer vi då återigen att hamna i en situation med stora tågförseningar eller rent av inställda tåg? Att i det läget inte ha ett svar på om allt detta har något med avregleringarna att göra vore faktiskt besvärande.

Det är väl egentligen ganska självklart att det finns ett konsumentintresse av att få veta resultatet av alla dessa avregleringar. Det är konsumenten som står på perrongen och väntar på tåget som kanske aldrig kommer. Det är konsumenten som står i apotekskön och som inte kan få besked om var medicinen finns att få när den inte finns inne på just det apoteket. Motsvarande situation har vi observerat inom elmarknaden, där vi har haft långvariga driftstopp i kärnkraftsanläggningarna. Kan dessa driftstopp möjligen kopplas till avregleringarna?

Herr talman! Jag vet faktiskt inte om det förhåller sig så. Jag hoppas att så inte är fallet. Jag börjar misstänka att ingen annan heller har ett klart svar på dessa frågor, men just därför är det viktigt att frågorna utreds och att de inte blir hängande i luften. Inget är så förödande för allmänhetens förtroende för politiken som om inget försök görs för att utvärdera besluten.

Det är också viktigt att detta utredningsuppdrag ges till en oberoende part. Att föregripa utvärderingsresultatet i detta läge vore däremot alldeles fel väg att gå. Tvärtom skulle det kunna ge negativa låsningar som inte gagnar någon part eller frågan i sig.

Herr talman! Detta med kvalitet i beslut är just kärnan med att utvärdera resultaten av redan tagna beslut – inte bara politiska beslut utan även beslut inom teknik, ekonomi och övriga områden. Alltför många gånger har jag inom mitt tidigare yrkesliv varit med om projekt där det varit en svag återkoppling mellan det av kunden beställda uppdraget och det som blev slutlevererat. Fick kunden det kunden verkligen hade beställt? Jag tror att det är många som känner igen sig på den punkten. Kvalitet i beslut kan kopplas till de flesta samhällsverksamheter.

Herr talman! Jag tror att jag slutar här och konstaterar att det vore välkommet med många fler beslutsutvärderingar inom de flesta sektorer.

Anf. 109 KENT PERSSON (V):

Herr talman! Under den spännande rubriken *Horisontella konkurrensbegränsningar* gömmer sig ett par motioner från den allmänna motionstiden som det finns anledning att debattera. Utskottet är rörande överens om propositionen som sådan, och det finns ingen anledning att diskutera det ytterligare. De två motionerna från den allmänna motionstiden finns det däremot anledning att beröra ytterligare.

Frågan om avreglering, privatisering och konkurrensutsättning av offentlig monopolverksamhet har diskuterats i kammaren vid ett flertal tillfällen. Att fatta beslut ska göras utifrån någon form av grundläggande kunskap. Det ska föreligga åtminstone en konsekvensbeskrivning av vad en eventuell om- eller avreglering kan få för följder. Det är dock minst lika viktigt att man gör en utvärdering av redan fattade beslut. Hur har det blivit? Blev det som vi hade tänkt? Behöver vi rätta till någonting?

Det är detta de två motionerna tar upp. Att Vänsterpartiet har varit kritiskt till avregleringspolitiken som har förts genom årtionden är välkänt. Det behöver jag inte ta upp än en gång. Däremot finns anledning att titta på två av dessa avregleringar. Det gäller den järnvägspolitik som har varit samt elmarknaden.

Herr talman! Att något går som tåget är ett talesätt vi känner till. Det har varit positivt i den bemärkelsen att det går som smort; allting flyter på som det ska. I dag har det fått en annan betydelse – det går inte alls. Detta menar jag är ett resultat av den avregleringspolitik och den sönderstyckning av SJ som har skett under årtionden. I dag är det ingen som har helhetsansvar. Uppstår det problem, förseningar eller inställda tåg skyller alla på alla. Ingen tar ansvar.

År 2012 ska man ta det slutgiltiga steget mot den totala avregleringen av samtliga järnvägssträckor. Det blir intressant att se vilka sträckor som kommer att bli konkurrensutsatta. Rikstrafik har gjort en bedömning av vad de tror att effekten kommer att bli. Deras analys och slutsats är att det blir de i dag lönsamma sträckorna som kommer att konkurrensutsättas. De olönsamma, de sträckor som i dag finns på landsbygden, kommer att förbli olönsamma.

Risken är stor att SJ blir tvunget att dra sig tillbaka från dessa delar, vilket kommer att få till följd att Rikstrafik får ett större ansvar. Deras analys är att det kommer att ge en merkostnad på 100 miljoner kronor för deras del om de ska täcka upp den trafik som är nödvändig för att vi ska få ett fungerande järnvägssystem i Sverige.

Detta är givetvis kunskap regeringen har, men ändå driver man på detta ytterligare. Jag har ställt mig frågan: till vilken nytta då? Man kan gå tillbaka och titta på de tankegångar, den idé, som har varit bärande för regeringspolitiken – oberoende av om det har varit en socialdemokratisk eller en borgerlig regering. Idén är att konkurrensutsättning är bra, att tillgängligheten ökar med konkurrens och att det blir lägre priser. Men har det blivit så? Har det verkligen blivit så?

Elmarknaden är ett lysande exempel på någonting där det har gått precis motsatta vägen. Det kan vi väl åtminstone se. Det finns två saker som oroar människor särskilt mycket här i Sverige. Det är att bli arbetslös, och det är de skyhöga elpriserna. I dag efter elmarknadens avreglering har vi en monopolliknande situation på elmarknaden. Tre stora bolag kontrollerar 90 procent av kraftproduktionen i Sverige, och till skyhöga priser. Det är den verklighet vi har.

Därför är det så viktigt att vi får en genomlysning som har ett konsumentperspektiv, tycker jag. Det ska också ske av oberoende parter som inte är knutna till något regeringskansli. Den typen av utredningar finns nämligen. Det är inte heller bara det; de ska se på tillgängligheten, och de ska ha detta perspektiv i hela landet. Hela landet ska utredas utifrån ett konsumentperspektiv. Då kan vi också få en utvärdering av vad dessa så kallade reformer har gett för resultat.

Statens utredningar kom med en utvärdering 2005 om vad konkurrensutsättningarna har lett till. De konstaterade att det inom en rad områden har blivit dyrare. Det är SOU 2005:4, för att vara exakt. Det är bara att gå in och läsa den för att se detta.

Med dessa ord, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 juni.)

16 § Mätning, rapportering och debitering på fjärrvärmemarknaden

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2010/11:NU18
Mätning, rapportering och debitering på fjärrvärmemarknaden (prop. 2010/11:73).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 17 juni.)

Anmälades och bordlades

Motioner

med anledning av prop. 2010/11:146 Förbättringar inom familjepolitiken

2010/11:Sf10 av Tomas Eneroth m.fl. (S)

2010/11:Sf11 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V)

2010/11:Sf12 av Erik Almqvist (SD)

2010/11:Sf13 av Gunvor G Ericson och Magnus Ehrencrona (MP)

med anledning av skr. 2010/11:130 Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2010

2010/11:Fi17 av Jonas Eriksson m.fl. (MP)

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande

2010/11:UFöU4 Fortsatt svenskt deltagande i den internationella militära insatsen i Libyen

18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 16 juni

2010/11:590 Förbud mot transfetter i livsmedel

av *Jens Holm* (V)

till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

2010/11:591 Arbetsmiljön vid yrkesinriktade program

av *Gunnar Sandberg* (S)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 juni.

19 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 16 juni

2010/11:577 Svenska valobservatörer till Guatemala

av *Amineh Kakabaveh* (V)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

2010/11:578 Valobservatörer till Guatemala

av *Amineh Kakabaveh* (V)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 juni.

20 § Kammaren åtskildes kl. 16.28.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till ajourneringen kl. 13.52,
av förste vice talmannen därefter till och med 12 § anf. 106 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LARS FRANZÉN

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Anmälan om ordförande i utskott	1
3 § Anmälan om inkommet protokollsutdrag från utskott	1
4 § Anmälan om inkommen faktrapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	1
5 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
6 § Europeiskt ramverk för hantering av banker i kris	2
Finansutskottets utlåtande 2010/11:FiU27	2
Anf. 1 JOHNNY SKALIN (SD).....	2
Anf. 2 BO BERNHARDSSON (S)	3
Anf. 3 ELISABETH SVANTESSON (M)	5
Anf. 4 ANNIE JOHANSSON (C).....	7
Anf. 5 ULLA ANDERSSON (V).....	9
Anf. 6 JOHNNY SKALIN (SD) replik	12
Anf. 7 ULLA ANDERSSON (V) replik.....	13
Anf. 8 JOHNNY SKALIN (SD) replik	13
Anf. 9 ULLA ANDERSSON (V) replik.....	13
Anf. 10 ANDERS SELLSTRÖM (KD)	14
(Beslut fattades under 14 §.).....	15
7 § Miljökrav vid upphandling av bilar och vissa kollektivtrafiktjänster.....	16
Finansutskottets betänkande 2010/11:FiU37	16
Anf. 11 JONAS ERIKSSON (MP).....	16
Anf. 12 JOSEF FRANSSON (SD).....	17
Anf. 13 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	18
Anf. 14 JONAS ERIKSSON (MP) replik	19
Anf. 15 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	19
Anf. 16 JONAS ERIKSSON (MP) replik	20
Anf. 17 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	20
Anf. 18 JOSEF FRANSSON (SD) replik.....	21
Anf. 19 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	21
Anf. 20 JOSEF FRANSSON (SD) replik.....	21
Anf. 21 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M) replik	22
(Beslut fattades under 14 §.).....	22
8 § Vissa skolfrågor	22
Utbildningsutskottets betänkande 2010/11:UbU16	22
Anf. 22 JAN ERICSON (M)	22
(Beslut fattades under 14 §.).....	24
9 § Kvalitet i gymnasial lärlingsutbildning.....	24
Utbildningsutskottets betänkande 2010/11:UbU17	24

Anf. 23	GUNILLA SVANTORP (S)	24
Anf. 24	JABAR AMIN (MP)	26
Anf. 25	ROSSANA DINAMARCA (V)	27
Anf. 26	OSKAR ÖHOLM (M)	28
Anf. 27	GUNILLA SVANTORP (S) replik	30
Anf. 28	OSKAR ÖHOLM (M) replik	30
Anf. 29	GUNILLA SVANTORP (S) replik	31
Anf. 30	OSKAR ÖHOLM (M) replik	31
(forts. 11 §)		31
Ajournering		31
Återupptagna förhandlingar		32
10 § Frågestund		32
Anf. 31	FÖRSTE VICE TALMANNEN	32
<i>Sommarjobb</i>		32
Anf. 32	LENA HALLENGREN (S)	32
Anf. 33	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M)	32
Anf. 34	LENA HALLENGREN (S)	33
Anf. 35	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M)	33
<i>Videokameror i polisbilar</i>		33
Anf. 36	HANNES BECKMAN (M)	33
Anf. 37	Justitieminister BEATRICE ASK (M)	34
Anf. 38	HANNES BECKMAN (M)	34
Anf. 39	Justitieminister BEATRICE ASK (M)	34
<i>Danska gränskontroller</i>		34
Anf. 40	KARIN NILSSON (C)	34
Anf. 41	Justitieminister BEATRICE ASK (M)	35
Anf. 42	KARIN NILSSON (C)	35
Anf. 43	Justitieminister BEATRICE ASK (M)	36
<i>Främlingsfientlighet</i>		36
Anf. 44	ULF NILSSON (FP)	36
Anf. 45	Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP)	36
Anf. 46	ULF NILSSON (FP)	37
Anf. 47	Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP)	37
<i>Asylsökandes skyddsbehov</i>		37
Anf. 48	WILLIAM PETZÄLL (SD)	37
Anf. 49	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M)	37
Anf. 50	WILLIAM PETZÄLL (SD)	38
Anf. 51	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M)	38
<i>Genomförande av vissa riksdagsbeslut</i>		39
Anf. 52	JENS HOLM (V)	39
Anf. 53	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M)	39
Anf. 54	JENS HOLM (V)	39
Anf. 55	Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M)	39
<i>Försäkringssystemet och integrering av invandrare</i>		40
Anf. 56	EMMA HENRIKSSON (KD)	40
Anf. 57	Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP)	40
Anf. 58	EMMA HENRIKSSON (KD)	40
Anf. 59	Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP)	41

<i>Sommarjobb</i>	41	Prot. 2010/11:117
Anf. 60 ADNAN DIBRANI (S).....	41	16 juni
Anf. 61 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	41	
Anf. 62 ADNAN DIBRANI (S).....	42	
Anf. 63 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	42	
<i>Beredskap inför finanskriser</i>	42	
Anf. 64 LARS ISOVAARA (SD).....	42	
Anf. 65 Statsrådet PETER NORMAN (M).....	43	
Anf. 66 LARS ISOVAARA (SD).....	43	
Anf. 67 Statsrådet PETER NORMAN (M).....	43	
<i>Kompetensen inom området förnybar energi</i>	44	
Anf. 68 BÖRJE VESTLUND (S).....	44	
Anf. 69 Statsrådet PETER NORMAN (M).....	44	
Anf. 70 BÖRJE VESTLUND (S).....	44	
Anf. 71 Statsrådet PETER NORMAN (M).....	45	
<i>Biståndet och kvinnors rättigheter</i>	45	
Anf. 72 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M).....	45	
Anf. 73 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M).....	45	
Anf. 74 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M).....	46	
<i>Sommarjobb</i>	46	
Anf. 75 SARA KARLSSON (S).....	46	
Anf. 76 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	46	
Anf. 77 SARA KARLSSON (S).....	47	
Anf. 78 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	47	
<i>Svenska polisens uppkläring av brott</i>	47	
Anf. 79 EWA THALÉN FINNÉ (M).....	47	
Anf. 80 Justitieminister BEATRICE ASK (M).....	48	
Anf. 81 EWA THALÉN FINNÉ (M).....	48	
Anf. 82 Justitieminister BEATRICE ASK (M).....	48	
<i>Infrastrukturen i Sveriges storstadsregioner</i>	49	
Anf. 83 PIA NILSSON (S).....	49	
Anf. 84 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	49	
Anf. 85 PIA NILSSON (S).....	49	
Anf. 86 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	50	
<i>Åtgärder mot ungdomsbrottslighet</i>	50	
Anf. 87 YVONNE ANDERSSON (KD).....	50	
Anf. 88 Justitieminister BEATRICE ASK (M).....	50	
Anf. 89 YVONNE ANDERSSON (KD).....	51	
Anf. 90 Justitieminister BEATRICE ASK (M).....	51	
Anf. 91 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	51	
11 § (forts. från 9 §) Kvalitet i gymnasial lärlingsutbildning		
(forts. UbU17).....	51	
Anf. 92 JABAR AMIN (MP) replik.....	51	
Anf. 93 OSKAR ÖHOLM (M) replik.....	52	
Anf. 94 JABAR AMIN (MP) replik.....	52	
Anf. 95 OSKAR ÖHOLM (M) replik.....	53	
Anf. 96 TINA ACKETOFT (FP).....	53	
Anf. 97 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C).....	55	

Anf. 98 YVONNE ANDERSSON (KD).....	56
Anf. 99 GUNILLA SVANTORP (S) replik.....	58
Anf. 100 YVONNE ANDERSSON (KD) replik	58
Anf. 101 GUNILLA SVANTORP (S) replik.....	59
Anf. 102 YVONNE ANDERSSON (KD) replik	59
(Beslut fattades under 14 §.)	59
12 § Horisontella konkurrensbegränsningar m.m.....	59
Näringsutskottets betänkande 2010/11:NU23	59
Anf. 103 HELENA LINDAHL (C).....	59
Anf. 104 HANS ROTHENBERG (M).....	61
Anf. 105 EVA FLYBORG (FP).....	63
Anf. 106 INGEMAR NILSSON (S)	64
(forts. 15 §).....	66
Ajournering.....	66
Återupptagna förhandlingar	66
13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 juni.....	66
AU10 Arbetsrätt.....	66
JuU23 Medling och förlikning – ökade möjligheter att komma överens	68
JuU24 Domstolarnas handläggning av ärenden	68
JuU15 Genomförande av Prömrådsbeslutet – automatiserat uppgiftsutbyte.....	68
14 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	68
FiU27 Europeiskt ramverk för hantering av banker i kris	68
FiU37 Miljökrav vid upphandling av bilar och vissa kollektivtrafiktjänster	69
UbU16 Vissa skolfrågor.....	69
UbU17 Kvalitet i gymnasial lärlingsutbildning	70
15 § (forts. från 12 §) Horisontella konkurrensbegränsningar m.m. (forts. NU23).....	71
Anf. 107 MARIA WETTERSTRAND (MP).....	71
Anf. 108 LARS ISOVAARA (SD)	72
Anf. 109 KENT PERSSON (V).....	73
(Beslut skulle fattas den 17 juni.).....	74
16 § Mätning, rapportering och debitering på fjärrvärmemarknaden	74
Näringsutskottets betänkande 2010/11:NU18	74
(Beslut skulle fattas den 17 juni.).....	74
17 § Bordläggning.....	75
18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	75
19 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	75
20 § Kammaren åtskildes kl. 16.28.	76

Tryck: Elanders, Vällingby 2011